

ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK BAĞLAMINDA GÖÇMEN GRUPLAR: YALOVA ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Zeynep Merve Sıtkı

Eskişehir 2024

ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK BAĞLAMINDA GÖÇMEN GRUPLAR: YALOVA ÖRNEĞİ

Zeynep Merve SITKI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sosyoloji Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Filiz Göktuna Yaylacı

Eskişehir Anadolu Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Ekim 2024

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Zeynep Merve SITKI'nın "Çok Kültürlülük Bağlamında Göçmen Gruplar: Yalova Örneği" başlıklı tezi 31/10/2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca, Sosyoloji Ana Bilim dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	<u>Ünvanı Adı Soyadı</u>	<u>İmza</u>
Üye (Tez Danışmanı)	:	
Üye	:	
Üye	:	

.....
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ÖZET

ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK BAĞLAMINDA GÖÇMEN GRUPLAR: YALOVA ÖRNEĞİ

Zeynep Merve Sıtkı

Sosyoloji Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ekim 2024

Danışman: Doç. Dr. Filiz Göktuna Yaylacı

Bu araştırmanın temel amacı Yalova ili örneğinde ev sahibi topluluğun yabancı uyruklular hakkındaki görüşlerini ve deneyimlerini çokkültürlülük bağlamında inceleyebilmektir. Türkiye'ye farklı bölgelerden gelen göçmen gruplar giderek daha yerleşik bir konuma ulaşmaktadırlar. Bu durumunun gözlenebileceği illerden birisi de Yalova'dır. Yalova ili Marmara bölgesindeki konumu, denize kıyısı olması, termal suların bulunduğu bir bölgede yer alması gibi özellikleri ile dikkat çekmektedir. Yalova'da göçmenlerin daha kolay bir şekilde yerleşik hayata geçmelerinin birçok nedeni bulunmaktadır. Bunlardan biri 2011'den önce de turist olarak şehrin birçok farklı bölgeden yabancı ağırlamış olmasıdır. Günümüzde ise Yalova, şehre yerleşen göçmen grupları ile gündeme gelmeye başlamıştır. Bu bağlamda söz konusu göçmen grupların ev sahibi toplumla ilişkileri ve uyum konuları önem kazanmıştır. Bu bağlamda Yalova'daki ev sahibi toplumun yabancı gruplara yönelik görüşlerini derinlemesine anlayabilmek için nitel yöntem seçilmiştir. Ev sahibi toplumdan 35 katılımcı ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak veriler toplanmıştır. Bulgular, Yalova halkının göçmenler hakkındaki düşüncelerinin zamanla daha olumsuz bir nitelik kazandığına işaret etmektedir. Göçmenlerin daha kalıcı bir nitelikte bölgede yaşamak amacı ile gelmesinin Yalova sakinleri tarafından olumsuz karşılandığı söylenebilir. Bulgulara göre Yalova'da yaşayan ev sahibi halk, Arap olmayan göçmenleri daha olumlu değerlendirirken göçmen grupları uyum konusunda yeterli bulmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çokkültürlülük, uyum, göç, göçmen, Yalova

ABSTRACT

ANALYSIS OF MIGRANT GROUPS IN THE CONTEXT OF MULTICULTURALISM: THE EXAMPLE OF YALOVA

Zeynep Merve Sıtkı

Department of Sociology

Graduate School of Anadolu University, October 2024

Supervisor: Doç. Dr. Filiz Göktuna Yaylacı

The main purpose of this research is to examine the views and experiences of the host community towards foreigners in the context of multiculturalism in the case of Yalova province. Immigrant groups coming to Turkey from different regions are gradually reaching a more settled position. One of the provinces where this situation can be observed is Yalova. Yalova attracts attention because of its location in the Marmara region, its proximity to the sea and its location in a region with thermal waters. There are many reasons why immigrants find it easier to settle in Yalova. One of them is that before 2011, the city received foreigners from many different regions as tourists. Today, immigrant groups settling in Yalova have begun to appear on the agenda. In this context, the relations of these immigrant groups with the host society and the issues of harmonisation have become more important. In this context, a qualitative method was chosen to understand in depth the views of the host community in Yalova towards foreign groups. Data were collected through semi-structured interviews with 35 participants from the host community. The findings indicate that the opinions of the people of Yalova towards immigrants have become more negative over time. It can be said that the arrival of immigrants with the aim of living in the region on a more permanent basis is viewed negatively by the people of Yalova. According to the findings, while the host community living in Yalova evaluates non-Arab immigrants more positively, they do not consider the immigrant groups to be sufficiently assimilated.

Keywords: Multiculturalism, adaptation, migration, migrant, Yalova

TEŞEKKÜR

Bu tezin hazırlanmasında emeği geçen ve katkı sağlayan herkese en içten teşekkürlerimi sunarım.

Öncelikle, tez danışmanım Doç. Dr. Filiz GÖKTUNA Yaylacı'ya bilgi, destek ve yönlendirmeleriyle bu süreç boyunca bana her zaman rehberlik ettiği için teşekkür ederim. Sadece akademik değil, aynı zamanda kişisel gelişimime de katkı sağlayan değerli tavsiyeleri için minnettar olduğumu belirtmek isterim.

Bu tezdeki fikirlerin şekillenmesinde ve bu süreçte daha iyi bir akademik araştırmacı olabilmemde gösterdikleri katkıları için jüri üyeliğini üstlenen Doç. Dr. Tuba GÜN ÇINGİ'ya ve Dr. Tuba Sütüoğlu'na, değerli geri bildirimleri için teşekkür ederim.

Bana bu süreçte destek olan kız kardeşim Miray Suna SITKI'ya, anneme, kuzenim Sudenur KOYUNCU ve tüm sevdiklerime teşekkür ederim. Onların moral ve cesaret verici yaklaşımları bu zorlu yolculuğu daha kolay atlatmamı sağlamıştır.

Son olarak bu tezin hazırlanmasına büyük katkı sağlayan, görüşme yaptığım, değerli yorum ve bilgilerini benimle paylaşan tüm katılımcılara içtenlikle teşekkür ederim.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

İmza

Zeynep Merve Sıtkı

....../....../2024

ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ KULLANIM BEYANI

Bu tezi hazırlarken (ChatGPT, Gemini, DALL-E vb.) üretken yapay zekâ programlarından destek aldığımı/almadığımı beyan ederim. Tezin hazırlığı aşamasında üretken yapay zekâ programlarından (örneğin çeviri, bilimsel makale vb.) desteği aldım. Üretken yapay zekâ programlarından aldığım bilgilerin doğruluğunu kontrol ettiğimi bildiririm. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

İmza

Zeynep Merve Sıtkı

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BAŞLIK SAYFASI.....	1
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAY.....	3
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ KULLANIM BEYANI.....	vi
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	vii
GÖRSELLER DİZİNİ.....	x
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç	10
1.3. Önem.....	10
1.4. Sınırlılıklar	12
2. ALANYAZIN.....	12
2.1 Çokkültürlülük ve Göç	13
2.2 Kültür nedir?	13
2.3 Çokkültürlülük ve nedenleri	15
2.4 Gündelik çokkültürlülük ve mekan	23
2.5 Çokkültürlülük Teorileri	25
2.5.1 Çokkültürlülük ve kimlik politikaları.....	25
2.5.2 Toplumsal bütünleşme ve çokkültürlülük: entegrasyon, asimilasyon	26
2.5.3 Medya ve çokkültürlülük.....	27
2.5.4 Küreselleşme ve çokkültürlülük	28
2.5.5 Kritik çokkültürlülük	28
2.6 Türkiye Açısından Göçler	29
2.7 Türkiye'ye Göçler	32
2.7.1 Lozan nüfus mübadelesi: Yunanistan'dan göçler	33
2.7.2 Bulgaristan'dan göçler	34

2.7.3 Yugoslavya'dan göçler	34
2.8 1980 Sonrası dönem ve düzensiz göçler	35
2.9 2011 Sonrası Türkiye'ye göçler	40
2.10 Yalova Şehri	42
2.11 Göç Sürecinde Uyum: Yabancı, Kalıpyargılar, Algı	47
3.YÖNTEM	52
3.1 Araştırmanın Modeli	52
3.2 Çalışma Grubu	53
3.3 Verilerin Toplanma Süreci	57
3.4 Verilerin Analiz Süreci	57
3.5 Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenilirliği	58
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	60
4.1 Yalova'da Ev Sahibi Toplumun Göçmen, Sığınmacı Gruplar Hakkında Genel Düşüncelerine İlişkin Bulgular	60
4.1.1 Yalova'daki ev sahibi halkın göçmenlerin Yalova'yı neden seçtikleri ile İlgili düşünceleri	72
4.1.2 Katılımcıların Arap göçmen grupların yoğunluğu ile ilgili düşünceleri	75
4.2 Yalova'daki Ev Sahibi Halkın Göçmen Gruplar İle Sosyal ve Kültürel İlişkilerine İlişkin Bulgular	82
4.2.1 Katılımcıların medya bağlamında göçmenler ile ilgili düşünceleri	85
4.3 Yalova'da Yaşayan Ev Sahibi Toplumun Yabancı Grupların Uyum Süreçleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular	88
4.3.1 Uyum bağlamında öne çıkan kriterler: dil, hijyen, görgü kuralları	91
4.4 Yalova'da Ev Sahibi Toplumun, Yabancı Göçmenlerin Geldiği Ülkelere Göre Düşüncelerin Nasıl Değiştiğine İlişkin Bulgular	93
4.4.1 Yalova'daki ev sahibi halkın göçmen grupların kendi aralarındaki etkileşimleri konusundaki düşünceleri	96
4.5 Yalova'daki Ev Sahibi Halkın Yabancılar Bağlamında Gelecek Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular	97
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	102
5.1. Tartışma	102
5.2 Sonuç ve Öneriler	116
KAYNAKÇA	111
EKLER	

GÖRSELLER DİZİNİ

Sayfa

Görsel 2.1 2024 Yılında yakalanan düzensiz göçmen sayısı.....	39
Görsel 2.2 Yıllara göre Yalova nüfus grafiği.....	43
Görsel 2.3 Yalova’da bulunan Arapça tabela örneği.....	44
Görsel 2.4 Yalova’da bulunan Arapça tabela örneği.....	45
Görsel 2.5 Yalova’da bulunan Arapça tabela örneği.....	45
Görsel 4.1 Katılımcıların demografik özellikleri	57

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği (EU)
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	: Afet ve Acil Yardım Yönetimi Başkanlığı
BM	: Birleşmiş Milletler (UN)
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR)
IOM	: Uluslararası Göç Örgütü
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi ve sınırlılıkları tanımlanmıştır.

1.1. Problem

Göç, büyük toplulukların yaşadıkları bölgeleri, evlerini arkalarında bırakarak daha avantajlı yaşam koşulları elde edebilecekleri yerlere gitmeleri olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2000. s. 397). Göç, bireylerin istekleri dışında ya da istekleri doğrultusunda yasal coğrafi sınırları geçerek ikamet alanını sürekli ya da uzun süreli değiştirmesidir. Bu değişim şehirlerarası, şehirden kırsal bölgelere, kırsal bölgelerden şehirlere doğru olabileceği gibi uluslararası bölgeler arasında da olabilir (Tümertekin ve Özgüç, 2002, s.308).

Göç hareketlerinin oldukça farklı sonuçları söz konusu olmaktadır. Bu sonuçlar göç veren ülkeler ve göç alan ülkeler için farklılık göstermektedir. Her iki durumda da göç olgusunun ekonomik ve hukuki boyutları oldukça önemli ve üzerinde çalışılan boyutlardır (Adıgüzel, 2022, s.153). Bir başka önemli boyut ise göçmenlerin dahil olduğu sosyal boyutlardır. Sosyal boyutlar göçmenlerin hedef ülkelerdeki yaşamlarını, ilişkilerini, dahil oldukları toplum ile bağlarını inceleyen geniş bir perspektife sahiptir. Göçmenler göç ettikleri bölgelerde toplum ile ilişkileri yönünden birçok farklı etken ile karşı karşıya olabilmektedirler. Bu ilişkiler kapsamında birçok farklı kavram literatüre katılmıştır. Bu kavramlar asimilasyon, entegrasyon, akültürasyon olarak sıralanabilir. Asimilasyon basitçe sindirilme anlamına gelmektedir. Göçmenin göç ettiği topluma benzemesini ifade etmektedir. Entegrasyon ise adaptasyon yaratma süreci ile ilgilidir. Bu kavram entegre olan göçmenlerin yeni kuşaklar ile göç edilen ülkeye adapte olmasını tanımlamaktadır (Adıgüzel, 2022, s.161-167).

Göçmenlerin göç ettikleri bölgelerde kurdukları ilişkiler ile ilgili kavramlardan ve çalışmanın ana kavramlarından olan çokkültürlülük ise etnik kökenlere bakılmaksızın kültürlerin eşit sayıldığı bir anlayışı temsil etmektedir. Çokkültürlülük kültürlerin farklılığından ortaya çıkan pürüzleri kültürel eşitlik anlayışı içerisinde çözülme fikrini vurgulamaktadır (Taşkesen ve Yarcı, 2016, s. 187). Çokkültürlülük her etnik kökenden farklı kültürlerle bağlı olan insanların bir arada yaşayabileceği fikrini savunmaya çalışmaktadır. Çokkültürlülük kavramının özneleri değişebilmektedir. Bazen ırkı ya da etnik grubu işaret eden kavram bazen

de milleti işaret etmektedir (Kaynak ve Ak, 2015, s. 4). Çokkültürlülük kavramının göç gibi bir kavram ile karşılaştırıldığında yeni olduğu söylenebilir. Fakat çokkültürlülük durumu ya da çokkültürlü olma hali kesinlikle yeni değildir. Çokkültürlü olma hali çeşitli kültürler ile bir arada bulunma halidir. Tarih incelendiğinde kültürlerin saf kaldığı bir dönem, ülke, toplum bulmanın imkansız olduğu görülmektedir. Tarih boyunca insanlar her zaman birbirlerinden etkilenmişlerdir. İnsanlık tarihi göçlerden, etkileşimlerden ve etkileşimler sonucu oluşan değişikliklerden oluşmaktadır. Bu sürecin doğal getirisi ise ilişkiler olmuştur. Bu ilişkiler ise bazen olumlu bazen olumsuz sonuçlar doğurmuştur (Çelik, 2008, s.321).

Doytcheva 'Çokkültürlülük' isimli kitabında çokkültürlü ve çokkültürlülük kavramlarının literatüre yakın zamanda dahil olduğu ifade etmiştir. Kavram 1941 yılında ilk kez bağımsız grupların çoğunlukta olduğu kalabalık bölgeler için kullanılmıştır. 1970'li yıllardan sonra ise kültürel çeşitliliği destekleyen ülkeler için kullanılmaya başlanmıştır. Çokkültürlülük kavramının en çok kullanıldığı ülke ise bu kavramın isim olarak akademik sözlükte yer almasını sağlayan Kanada'dır (Doytcheva, 2020, s. 15).

Çokkültürlülüğün modern anlamı ise göçmen devletler ile ortaya çıkmıştır. Böylelikle araştırmacılar farklı etnik kökenlere sahip farklı milletlerin bir arada yaşadığı ülkelere yönelmişlerdir. Çokkültürlülüğün aynı zamanda göçmenlere yönelik çeşitli anlayışlardan birisi olduğu söylenebilir. Göçmenlere yönelik bakış açısı olarak incelendiğinde çokkültürlülüğün çok ılımlı fikirleri barındırdığı gözlenmektedir. Ülkelerde oluşan iç sorunlar, belirsizlik, savaşlar insanların yaşadıkları bölgeleri zorunlu olarak terk etmelerine neden olmaktadır. Bu olaylar sonucunda göç kararı alan bireyler kendi ülkelerinde sahip oldukları alışkanlıkları, rutinleri, güvenli ortamlarını terk ederek kendilerine yabancı olan dil ve kültürün hakim olduğu bölgelerde yaşamaya çalışmaktadırlar (Kuzu, 2005).

Türkiye'de özellikle son 10 yılda farklı etnik kökenlerden göçmenleri barındırma konusunda öne çıkmaktadır. Tabi ki tarih göz önüne alındığında bu durumun yeni olduğunu söylemek yanlış olacaktır. Fakat ülkeye yönelik kitlesel göçlerin bir anda olması ve kitlesel olması gibi özellikleri nedeniyle bu göçlerin oluşma nedenlerinin ve sonuçlarının araştırmaya değer olduğu tartışılmazdır. Türkiye coğrafi konumu nedeniyle Doğu ile Batıyı bir araya getiren bir köprü konumundadır ve etrafı

Yunanistan, Gürcistan, Bulgaristan, Azerbaycan, Suriye, Irak, İran, Ermenistan ülkeleri ile çevrilidir. Türkiye coğrafi konumu itibariyle göç kavramı söz konusu olduğunda birçok görev üstlenmektedir. Türkiye'nin güncel durumu göz önüne alındığında göç konusundaki en belirgin rolü 'kabul eden ülke' olmasıdır. Diğer taraftan Türkiye hem göç veren hem de transit ülke rollerini üstlenmektedir. UNHCR küresel eğilimler raporuna göre 2022 yılı Mayıs ayında 100 milyonu aşan zorla yerinden edilen insan sayısı 2023 eylül ayı ile 114 milyona ulaşmıştır. Bu Ukrayna'daki savaş ve diğer zorla yerinden edilme vakaları ile birlikte UNHCR tarihinde görülen en büyük artışa işaret etmektedir. UNHCR 2023 yıl ortası raporuna göre 36.4 milyon 1 sığınmacının 30.5'i UNHCR vekaletindeyken bu sayının 5.9'u olan Filistinli sığınmacılar ise UNRWA vekaletindedir. Sığınmacı ve zorla yerinden edilmiş kişilerin %52'si ise sırasıyla Suriye, Afganistan ve Ukrayna'dan gelmiştir.

Rapora göre Suriyeli mülteci nüfusu, son on yılda olduğu gibi küresel ölçekte en büyük nüfus olmaya devam etmektedir. Mültecilerin çoğu, Türkiye (3,3 milyon), Lübnan (795.300) ve Ürdün (659.500) dahil olmak üzere komşu ülkeler tarafından ağırlanmaktadır. Raporun Avrupa verilerine göre dünyadaki her 3 mülteci den 1'ine yani %36'lık orana Avrupa ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye sınır ötesinden gelen kişilerin %10'una ev sahipliği yaparak dünyanın en büyük mülteci sayısına ev sahipliği yapmaya devam etmektedir (UNHCR 2023)

Dolayısı ile çokkültürlülük tartışmalarının tekrar tekrar gündeme gelmesi kaçınılmaz hale gelmektedir. Farklı kültürlerden, etnik gruplardan toplumların yaşadığı Türkiye'de çokkültürlülük tartışmaları daha çok sivil toplumcu ve post-modern düşünce çerçeveleri içinde bahsedilmeye başlanmıştır (Çelik, 2008, s. 325). Çokkültürlülüğün sıklıkla dile getirildiği başka bir zamanın ise Avrupa Birliği ile ilişkilerin tartışıldığı son on yıl olduğu söylenebilir. Bu aşamada çokkültürlülük azınlıklar ile ilgili tartışmalarda sıklıkla dile getirilmiştir. Daha gerilere bakıldığında ise Osmanlı döneminde çokkültürlü olma halinin özelliklerine rastlamamızın oldukça olağan olduğu fark edilmektedir. Çokkültürlülük teorisyenlerinin sıklıkla çokkültürlülük ile bağdaştırdığı Osmanlı Devleti birçok teorisyenin çokkültürlülük örneği olmuştur. Tabi ki çokkültürlülük için zamanın ilerlemesi ile farklı fikirlerin, bakış açılarının türemesi tarihin ilerlemesinin doğal sonucu olmuştur. Çokkültürlülük teorisyenlerinden biri olan Khan (2001), Osmanlı

Devleti'nin farklı milletler ile birlikte oluşturduğu yaşayış biçimini, dinamiklerini çokkültürlülüğün gelişmiş halini temsil ettiğini iletmektedir. Bunun nedeni olarak ise İslam dininin hoşgörüye yönelik olması özelliğini gösterir (akt. Çelik, 2008, s. 328).

Hoşgörüye yönelik olan göç politikalarının günümüzde de devam ettiği söylenebilir. Bu durumun en büyük kanıtı Türkiye'nin güncel olarak barındırdığı sığınmacı ve mülteci sayısıdır. Uluslararası Göç Örgütü'nün elde ettiği son rakamlara göre Türkiye topraklarında bulunan 5 milyondan fazla yabancı uyruklu uluslararası koruma arayan birey bulunmaktadır. Bunların çoğunu geçici koruma statüsünde olan Suriyeliler oluşturmaktadır (IOM, 2022). Türkiye Göç İdaresi Başkanlığı'nın verilerine göre Türkiye'de geçici koruma altında yaşamlarını sürdüren 4 milyona yakın Suriye vatandaşının sadece 52 bin kadarı kendileri için kurulan kamplarda yaşamlarını idame ettirmektedir. Türkiye'den sonra en fazla Suriyeli yaşayan ülkelerin başında Almanya gelmektedir. Almanya da yaşayan koruma altındaki Suriyeli göçmen sayısı ise 12.062'dir. Türkiye'de bulunan geçici koruma kapsamındaki Suriyeli göçmenler (Göç İdaresi Başkanlığı, 2023) en yoğun nüfusu oluştururken, uluslararası koruma kapsamında bulunan Afganlar ve Iraklılar da kalabalık göçmen grupları oluşturmaktadır. Pakistan, Filistin, Ukrayna, Bangladeş, Türkmenistan, Özbekistan, Fas, Yemen, İran gibi oldukça geniş coğrafyalardan ve farklı etnik kökenlerden gelen göçmenlerde farklı statülere sahip olarak Türkiye'de yaşamlarını sürdürmektedir.

Türkiye'ye gelen sığınmacılar ilk önce sınır illeri olan Gaziantep, Hatay, Kilis, Osmaniye, Mardin, Adana ve Şanlıurfa'da şehir merkezlerinde ya da buralardaki mülteci kamplarında ikamet etmekteydiler. Fakat geçen zaman ile birlikte demografik olarak daha gelişmiş şehirlere göç etmeye başladılar. Bunun en büyük nedenlerinden biri daha iyi yaşam şartlarına kavuşmaktır. Sığınmacılar daha iyi sağlık hizmeti almak, çocuklarının daha iyi eğitim alması ve iyi bir iş bulabilmek gibi amaçlarla ülke içinde göç etmeye başladılar. Günümüzde sığınmacıların neredeyse tamamı kentsel alanlarda Türklerle birlikte yaşamaktadır. Bu durum da uyum çalışmalarının önemini ortaya koymaktadır. Krizin başladığı ilk dönemlerde sığınmacıların giderek artacağı ve Suriyelilerin bu kadar uzun kalacağı beklenmemekteydi. Türkiye için yaşanan mülteci krizi geçici bir nitelik taşımaktaydı. Fakat süreç beklenenden daha farklı işledi. Bu nedenle hem Türkiye

hem de ÷lkedeki sığınmacılar için yeni bir durum oluşmuştur. Göçlerin entelektüel düzeyi iyileştirme, aile planlamasını oluşturmaya yardımcı olma, nitelikli eğitim, nüfusun azalması gibi birçok getirileri bulunmaktadır. Fakat göçlerin ÷lkeler için artıları olduğu gibi eksileri de bulunmaktadır. Türkiye için yapılan göç araştırmalarına bakıldığında göçün Türkiye ekonomisine olan etkisi oldukça büyüktür. Türkiye Cumhuriyeti transit ÷lke olma özelliğı ile tarihinin farklı dönemlerinde farklı göç hareketleri ile karşı karşıya kalmıştır. Göçün türüne göre ekonomik etkiler değişim gösterebilir (Şahin ve Düzgün, 2015; Polat, 2021; Demirel, 2021).

İşgücünün transferi, tarım üretiminin zarar görmesi, mekansal deformasyonların yaşanması, göç edilen bölgelerde oluşan kültürel çatışma olumsuz yönler arasındadır. Olumsuz örnek olarak ele aldığımızda göç sonucu ÷lke içindeki bağımlılık oranının artması, kalifiye işçinin göç etmesi ve giden göçmenlerin geri döndüklerinde ciddi sosyal uyumsuzluklar ile karşılaşması olumsuz sonuçlar arasındadır (Adıgüzel, 2022, s. 68-69). İnsanı göçe iten faktörlerden birisi olan işsizlik göç edilen bölgelerde ücretlerin etkilenmesine neden olmaktadır. Göçmenler genellikle yerlilerin tercih etmediğı sektörlerde çalışmaktadırlar. Bu sektörlerdeki göçmen yoğunluğu genellikle belgesiz çalışmaktadır. Ucuz iş gücünü göçmenler ile elde eden ÷lkelerin düşük ücret uygulamaları zamanla diğer sektörleri de etkilemektedir. Çok hızlı ve fazla göç alan bölgelerde ücretlerin genel düzeyinde düşüşler gözlenmektedir (Yenigöl, 2005, s. 281).

Göç alan, özellikle kalabalık göçler alan ÷lkelerde halkın geneli göçmenler için olumsuz görüşlere sahiptir. Yerli halk çoğunlukla, genellikle haksız gerekçelerle, göçmenlerin kendi işlerini aldığını düşünmektedir. Ekonomik maliyetlere ek olarak göç alan ÷lkelerde sosyal, kültürel uyum sorunları da yaşanabilmektedir. Göç eden bireylerin göç ettikleri yerlerde toplumsal, kültürel farklılıklara alışabilmesi çok önemlidir. Alışma sürecinde uyum güçlüğü yaşanması göçmenlerin göç sonrasında sağlık sorunları yaşayabilmelerine neden olabilmektedir. Göç eden kişi içinde bulunduğu kültür ile kendi kültürünü benzer bulursa daha az uyum sorunu yaşamaktadır; eğer kendi kültürü ile bulunduğu kültür arasında farklılıklar az ise daha az uyum sorunu ile karşı karşıya kalır. Kişinin sosyalleştiğı ortamdan ayrılıp başka, yeni bir ortama girmesi yalnızlık, yabancılaşma, pişmanlık gibi depresif duygular hissetmesine neden olabilmektedir. (Şahin, 2001).

Depresyon ile ortaya çıkan ve göçmenin göç ettiği bölgede hayatını etkileyen değişkenlerden bazıları, düşük benlik saygısı, aile işlevlerinde bozukluk, yaşamı ile ilgili kararlara katılamama olarak sıralanabilir (Hovey&Magana, 2002 akt. Tuzcu & Bademli, 2014, s.62). Uyum süreçlerinde göçmenlerin ruhsal sağlıklarını etkileyen unsurlar: sosyal ağ, dil becerileri, eğitim düzeyleri, dini inançları, gidilen yerde karşılanma biçimleri olarak sıralanabilir. Özellikle sosyal ağ göçmenlerin uyum süreçlerinde oldukça etkilidir (Tuzcu & Bademli, 2014, s.62). Bu uyum sorunlarının yaygınlığı nedeniyle ülkeler göç politikaları oluşturmak durumunda kalmaktadır.

Göç konusunda politika oluşturmak halkın da göçmenlere bakışını etkileyebileceğinden oldukça dikkatli bir şekilde ele alınmalıdır (Bartram, Monforte & Poros 2017, s. 8-9). Göç toplumu, sosyal, kültürel, ekonomik, politik, sağlık alanlarında etkilemektedir. Göç eden insanlar tüm bu alanlarda değişiklikler ile karşılaşır dolayısıyla bu değişikliklere uyum sağlamak durumunda kalırlar. Uyum çalışmalarının çok yönlü ve dinamik olduğundan ve kalıcılığı özendirme riski bulunduğu zorunlu kalınmadıkça tercih edilmediği bilinmektedir. Bugün bile Türkiye'deki Suriyeliler ve diğer göçmenler konusunda net politikaların uygulanmadığı gözlemlenmektedir. Bir yandan uyum adına yeni projeler hayata geçirilmeye çalışılırken diğer yandan sığınmacıların geri dönmeleri için teşvik edici politikaların hayata geçirilmeye çalışıldığı gözlemlenmektedir. Erdoğan'ın UNHCR desteği ile yaptığı "Suriyeliler Barometresi 2020" ve "Suriyeliler Barometresi 2021" çalışmalarında vurgulandığı üzere Türkiye'deki Suriyeliler konusunda asıl önemli görevin Türk toplumu tarafından üstlenildiği söylenebilmektedir.

Erdoğan'ın (2021), çalışmasında Suriye'deki siyasi kriz nedeniyle oluşan kitlesel göçün bir anda gerçekleşmesi nedeniyle yerel halkı sığınmacılara hazırlayacak bir projenin olmamasına rağmen son birkaç yıl dışında büyük olayların meydana gelmemesi Türk toplumunun misafirperverliği ile bağdaştırılmıştır. Diğer yandan Suriyeli sığınmacıların da uyum göstermede başarılı olmaları yine son birkaç yıla kadar olumsuz olayların olmamasının bir diğer nedeni olarak gösterilmiştir. Uyum sürecinde yaşanan sorunlar oldukça karmaşıktır. Göçmenin göç kararı vermesindeki etkenler, kendi isteği ile göç edip etmemesi, göçmenin sahip olduğu eğitim düzeyi, göç edilen ülkedeki siyasi ve ekonomik durum, göç edilen ülkenin

istihdam oranı, göçmenin cinsiyeti, evli olup olmaması gibi durumlar uyum sürecinde etkili olmaktadır (Karasu, 2017, s. 633).

Sayılan etkenler özellikle uyum söz konusu olduğunda birbiri ile bağlantı içindedir (Taşçı & Kara, 2019, s.267). Uyum sorunu geniş perspektifte açıklanabileceği gibi dar perspektifle de açıklanabilir. Göçmenin göç ettiği bölgede karşılaştığı tepki, ekonomik, sosyal şartlar, kültürel şok ve sonrasında oluşan psikolojik sorunlar geniş perspektife dahil olurken; göçmenin göç ettiği ülkenin vatandaşı olana kadar geçen süre ise dar perspektife dahil olmaktadır (Fielden, 2008, s.1).

Türkiye'ye gelen göçmenler giderek daha yerleşik bir duruma gelmektedirler. Bunun gözlenebileceği illerden birisi de Yalova'dır. Yalova şehri Marmara Denizi'ne kıyısı olan Marmara Denizi'nin doğusunda yer alan bir şehirdir. Karayolu, denizyolu ve havayolu, imkanları; Bursa, Kocaeli, İstanbul gibi merkezlere olan yakınlığı ile birçok avantaja sahiptir (Kazel ve Bayartan, 2021, s.146).

Yalova'da göçmenlerin daha kolay bir şekilde yerleşik hayata geçmelerinin birçok nedeni bulunmaktadır. Bunlardan biri 2011'den önce de turist olarak şehrin birçok yabancı göçmeni ağırlamasıdır. Yalova coğrafi özellikleri nedeniyle birçok doğal güzelliğe sahiptir. Turistlerin özellikle tatil beldelerinde aradığı 'yeşil ve mavi' zenginliğine ve diğer tatil bölgeleri ile ortak özelliklere sahiptir. Özellikle Arap turistlerin bilinen turistik merkezleri İstanbul, Trabzon, Sapanca, Kastamonu gibi şehirler ile ortak birçok özelliğe sahiptir. Bu bağlamda Yalova halkının turistler, dolayısıyla sığınmacılara ve diğer göçmen gruplarına karşı daha ılımlı olduğu söylenebilir. Şehrin bu özelliği nedeniyle göçmenlerin daha rahat adapte olabileceği bir ortamın var olduğu söylenilebilir. Bunun nedenlerinden biri Yalova'nın mekânsal olarak kendini zaten adapte etmiş olmasıdır. Yalova şehri incelendiğinde şehrin merkezinde, en işlek caddelerinde, kafe ve restoranlarında rahatlıkla başta Arapça olmak üzere farklı dillerde tabelalara rastlanabilir.

Aynı zamanda Yalova, turistlerin gayrimenkul yatırımı yaptığı alanlardandır. Bunun görünen sonucu olarak Yalova'daki emlakçı sayılarının fazlalığı gösterilebilir. Bu iş grubunda çalışanlar gelen turistlere hazır olduğu gibi sığınmacılara ya da mültecilere de hazırdırlar. Çünkü bünyelerinde yeminli tercüman ve yabancı çalışanları bulundurmaktadırlar. Bu durum sadece emlakçılar için değil diğer iş alanları için de geçerlidir. Öyle ki kurumsal zincir işletmeler için

Arapça, Rusça başta olmak üzere en azından İngilizce bilmek işe alımlarda en çok aranan faktör haline gelmiştir. Göç alan birçok bölgede olduğu gibi göçmenler öncelikle kendileri ile aynı bölgeden göç etmiş insanlar ile yakınlaşmaktadırlar. Yalova'ya gelen göçmenler için olumlu olan bir diğer durumda onlardan önce gelip şehirde kendi yaşamlarını, iş alanlarını oluşturan hemşerileri ile karşılaşabilecek olmalarıdır. Böylelikle yeni bir ülkeye ve şehre geldiklerinde yaşadıkları yabancılik hissini bir nebze azaltabilecek; onlardan önce buraya gelen ve iş alanlarında kendilerine yer bulan hemşerileri sayesinde temel ihtiyaçlarını rahatlıkla ve güven içinde karşılayabileceklerdir.

Yalova'ya göç eden göçmenlerin bir diğer özelliği esnaf olarak kendilerine yer bulabilmeleridir. Böylelikle göçmenler arasında belli bir dayanışma oluşmakta ve uyum süreçlerini daha kolay geçirebilmektedirler. Bu bağlamda Yalova'ya göç eden göçmenlerin uyum süreçlerinin çokkültürlülük bağlamında incelenmesi, aynı zamanda Yalova'da yaşayan ev sahibi halkın, günlük hayatında büyük oranda yer edinen göçmenler hakkında algısının araştırılması yararlı olacaktır. Literatür araştırıldığında sınır illeri dışında kalan bölgelerde mülteci ve göçmenlere yönelik göç çalışmalarının daha çok turizm odağında olduğu tespit edilmiştir.

Göçmenler hakkındaki diğer çalışmalar ise genellikle sınır illerine odaklanmaktadır. Fakat göçmenler Türkiye'nin her yerinde yaşamaktadır. Aynı zamanda alanyazında turistik bölgelerde yapılan, göçmenlere yönelik çalışmalar genel olarak turizm odaklıdır ve sonuç bölümlerinde genel olarak söz konusu bölgelerin daha fazla kar edebilmeleri ve gelişmeleri adına öneriler sunulmaktadırlar. Örneğin Turizm Akademik Dergisinin 2021 yılında yayınlanan sayısında Oğuz Türkay ve Burak Atasoy tarafından yapılan çalışmada amaç İstanbul ve Trabzon'a gelen Arap turistlerin seyahat motivasyonlarının önem düzeylerini belirlemek olmuştur. Yine turizm alanında olan bir çalışma da Bayram Sevinç tarafından yapılan "Uluslararası Ekonomi ve Kültürlerarası Etkileşim Diyalektiğinde Arap Turist Anlatısını Çerçeveleyen Söylemler: Trabzon Örneği" isimli çalışmadır. Bu çalışmanın örneklemini Trabzon'daki sektör çalışanları ve işyeri sahipleri oluşturmaktadır. Amaç, Arap turistler ile etkileşim halinde olan esnafın sorunlarını incelemektir. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisinde 2018 yılında yayımlanan "Arap Ülkelerinden Gelen Turistlerin Etkilerine Yönelik Yerel Halkın Algısı: Sapanca Örneği" adlı makalede yine turizm alanına odaklı

başka bir örnektir (Çeken, Yılmaz & Ertürk, 2018). Bu çalışmanın amacı Sapanca halkının Arap ülkelerinden Sapanca'ya gelen turistlerin bölgeye etkilerini nasıl karşıladıklarını anlayabilmektir.

Turistlerin tatil yapmayı ve yatırım yapmayı sevdiği bir mekan olan Yalova'yı göçmenlerin de keşfetmesi ve kitlesel göçün başlaması ile birlikte il nüfusunda bazı değişiklikler yaşanmış ve il nüfusu artmıştır. Ekim 2011 tarihinden itibaren Türkiye Suriyelileri kitlesel olarak kabul etmiş ve “geçici koruma” statüsü vermiştir. Milyonlarca göçmenin ülkemize sığınmacı olarak gelmesi ile göç çalışmalarının sığınmacılara yönelik olması elbette kaçınılmazdır. Fakat yerleşmek amacı ile gelen göçmenlerin de aynı düzeyde sosyolojik olarak incelenmeye ihtiyacı vardır. Bu incelemenin Yalova özelinde yapılmaya karar verilmesinin nedeni Yalova'daki göçmen grupların nüfusunun oldukça aktif olan görünürlüğüdür. Sınır illerinden farklı olarak Yalova'da bulunan göçmen çoğunluk çoğu Suriyeli değildir. Resmi kayıtların gizli tutulmasından dolayı sayılara ulaşamamasına rağmen yetkililerce Yalova'da çoğunluğu oluşturan göçmen nüfusunun Iraklılar, İranlılar, Ruslar ve Bulgaristan'dan gelenler olduğu iletilmektedir. Bu bağlamda alanyazındaki çalışmaların çoğundan farklı olarak ev sahibi halkın sadece göç ve Suriyeliler bağlamında değil aynı zamanda çokkültürlülük, uyum bağlamlarında görüşlerinin incelenmesi bu araştırmanın sorununu oluşturmaktadır.

Göç ve çokkültürlülük alanlarında yapılan araştırmalar daha çok bir göçmen grubuna odaklanmıştır. Bu çalışmalardan biri 'Yalova Halkının Suriyeli Algısı' isimli çalışma, Yalova'da yaşayan Suriyeli göçmenlere odaklanması ile örnek gösterilebilir (Doğan, 2020). Çalışmada Yalova halkının görüşleri Suriyeli göçmenler bağlamında alınmış ve diğer göçmen gruplarına yer verilmemiştir. Bu duruma örnek teşkil eden bir başka çalışma ise 'Yerli ve Suriyeli Girişimcilerin Rekabet ve Entegrasyon Konusundaki Düşünceleri: Gaziantep Örneği' isimli çalışmadır (Abar, 2023). Bu çalışma sınır ili olan Gaziantep bölgesinde geçmektedir ve daha çok ekonomik rekabet perspektifinden inceleme yapıldığı söylenebilir. Bu araştırma da tıpkı bir önceki araştırma gibi bir göçmen grubu üzerinden çalışılmıştır. Aynı zamanda sınır bölgesi olması ile turistik bölgelerde yapılan göç çalışmalarından farklı olarak ekonomik rekabete odaklanmıştır. Turistik bölgelerde yapılan çalışmaların ise şehirlerin turizm yönünden hangi aşamada olduğu; ev

sahibi halkın ya da esnafın göçmenler ile turizm bağlamında olan ilişkileri ile ilgili incelemelere odaklandığı söylenebilir.

Turizm bölgelerinde yapılan çalışmalar incelendiğinde tartışmaların uyum konusuna daha az değindiği söylenebilmektedir. Yalova ise göçmenlerin uzun zaman önce yerleştiği, günlük hayatın her alanına dahil olduğu bir şehir olması özelliği ile bu alanda çalışılan diğer şehirlerden ayrılmaktadır. Çalışmanın araştırmak istediği problem gereğince Yalova'da çoğunluğu oluşturan göçmen gruplar ile ilgili Yalova'da yaşayan ev sahibi halkın düşünceleri incelenmeye çalışılacaktır. Bu bağlamda ev sahibi halkın Yalova'da yaşayan gruplara yönelik bakış açılarının çokkültürlülük kapsamında anlaşılması çalışmanın problemi oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

Bu çalışmanın temel amacı Yalova'da yaşayan ev sahibi topluluğun Yalova'daki tüm yabancı uyruklular hakkındaki görüşlerini ve deneyimlerini çokkültürlülük bağlamında inceleyebilmektir. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

- 1-) Yalova'da ev sahibi toplum göçmen, sığınmacı gruplar hakkında genel olarak ne düşünmektedir?
- 2-) Yalova'daki ev sahibi halkın göçmen gruplar ile sosyal ve kültürel ilişkileri nasıldır?
- 3-) Yalova'da yaşayan ev sahibi toplumun yabancı grupların uyum süreçleri hakkındaki görüşleri nasıldır?
- 4-) Yalova'da ev sahibi toplumun, yabancı göçmenlerin geldiği ülkelere göre düşünceleri nasıl değişmektedir?
- 5-) Ev sahibi toplum yabancılarla ortak gelecek hakkında ne düşünmektedir?

1.3. Önem

Literatür incelendiğinde Yalova'daki çeşitli göçmen gruplarının bir arada yaşaması meselesine çokkültürlülük perspektifinde Yalova'da yaşayan ev sahibi halkın gözünden bakan çalışmaların kısıtlı olduğu görülmüştür. Yalova gibi turistik özelliklerin baskın olduğu bölgelerde göçmenler ile ilgili yapılan çalışmalar daha çok turizm odaklı olup, belirli turistik şehirler ile sınırlı kalmıştır. Turizm dışında

uyum gibi konulara odaklanan çalışmalar ise daha çok sınır illeri ile sınırlı kalmaktadır. Yalova'nın dinamiği diğer şehirlerden farklıdır. Kitlesel gten önce de g alan Yalova şehri için güç ve okkltrllk olgularının etkili bir şekilde ele alınması önem taşıamaktadır. Literatürde Yalova'nın g dinamiği ile ilgili çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Çokkültürlülük perspektifinde Yalova'yı ele alan çalışmalar ise daha kısıtlıdır. Yalova'nın göçmen nüfusunun yoğunluğuna rağmen göçmen nüfusu hakkında yapılan çalışmalar eksik ya da belli göçmen grupları özelinde ele alınmıştır. Termal ve ınarcık ilçeleri ile uzun yıllardır g alan Yalova şehrinin Türkiye'ye yönelik kitlesel glerden nasıl etkilendiği ile ilgili bilgi veren güncel veri kaynağına ulaşmak kolay değildir. Ev sahibi toplumun zaman içinde göçmenlere yönelik algılarında değişimi araştıran çalışmaya ise ulaşılamamıştır.

Dünyada ve ülkede yaşanan olumlu olumsuz durumların bireyi yakından ilgilendirdiği tartışılmaz bir gerçektir. Kişiler bu olayların doğrudan olmasa bile dolaylı etkisini hayatında hissetmektedirler. Bu yaşanan durumların etkisi ile Yalova'daki yerli halkın göçmenlere yönelik tepkilerini okkltrllk, uyum bağlamında gösteren bir kaynak bulunamamıştır. Özellikle çeşitli göçmen gruplarını barındıran Yalova'nın durumu ve Yalova'da yaşayan halkın gelecek hakkındaki düşüncelerini gösteren güncel bir araştırma yapılmamıştır. Yalova'daki göçmen nüfusa yönelik yapılan güncel çalışmalardan biri olan 'Yalova Halkının Suriyeli Algısı: Sorunlar ve çözüm nerileri' isimli alışma Yalova'daki resmi kurumlar tarafından azınlıkta olduğu belirtilen Suriyeliler özelinde yapılmıştır. Literatür göz önüne alındığında yerli halkın göçmen gruplara yönelik algılarını inceleyen çalışmaların eksikliği dikkat çekmektedir.

Araştırmanın konu kapsamında çalışan kamu kurumlarına, araştırmacılar, akademisyenlere, sivil toplum kuruluş ve örgütlerine diğer ilgililere sağlıklı veriler sağlaması beklenmektedir. Aynı zamanda Yalova gibi çok kültürlü şehirlerdeki belediyeçilik faaliyetlerine ticari gelişim, toplumsal iletişim alanlarında katkı sağlaması beklenmektedir. Araştırmanın algıları tespit etmeye yönelik özelliği nedeniyle ortak yaşam ve sosyal uyum süreçleri ile ilgili daha ayrıntılı bilgi sunacağı söylenebilir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Türkiye'nin Marmara bölgesindeki Yalova şehrine ve Yalova'daki ev sahibi halkın göçmenlerle ilgili uyum ve iletişim süreçlerine odaklanmaktadır. Çalışma, yalnızca Yalova'da yaşayan ev sahibi toplumun göçmenler hakkındaki düşüncelerini anlamaya yönelik nitel bir yöntem kullanmaktadır. Bu bağlamda, araştırma bulguları, ev sahibi toplumun yabancı grupların yaşamlarına dair görüş ve deneyimlerini yansıtmaktadır. Çalışma örnekleminin Yalova şehrinin merkez ilçesi ile sınırlı olması çalışma sonuçlarının genellenebilirliğini kısıtlayan faktörlerdendir.

Uygun katılımcı bulma süreci, katılımcıların çoğunun çalışma hayatında aktif yer alması, randevu saatlerinin belirlenmesi ve uygun zamanların oluşturulması gibi zorluklar çalışmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır. Araştırmanın belirli bir zaman diliminde gerçekleşmesi, göçmenlerle ilgili düşüncelerin zamanla değişebileceği gerçeği nedeniyle çalışmanın sınırlılıklarına dahil edilebilmektedir. Ayrıca, araştırmanın yalnızca belirli bir sayıda katılımcıyla gerçekleştirilmiş olması, genel sonuçların genellenebilirliğini kısıtlayabilmektedir.

Görüşmeler yüz yüze yapılmış olup, bu yöntem, araştırmacının Yalova'da ikamet etmesinin yanı sıra, katılımcıların sorulara verdikleri yanıtların daha doğru ve güvenilir verilere ulaşmasını sağlayacağı düşüncesiyle tercih edilmiştir. Ancak, yalnızca yüz yüze görüşmelerin yapılması, katılımcıların ifade tarzlarını etkileyebilir ve diğer veri toplama yöntemlerinin (örneğin, anketler veya online görüşmeler) kullanılmaması araştırmanın kapsamını daraltmış olabilir.

Sonuç olarak, araştırmanın coğrafi sınırlılıkları, zaman kısıtlamaları ve katılımcı seçimi gibi faktörler, elde edilen bulguların değerlendirilmesinde dikkate alınmalıdır.

2. ALANYAZIN

Bu kısımda çalışmanın ana kavramları olan çokkültürlülük ve göç tanıtılmıştır. İlk öncelikle çokkültürlülük nedenleri, sonuçları ve teorileri ile çalışmaya dahil edilmiştir. Daha sonra ise çokkültürlülüğe neden olan faktör olarak göç ve çalışma için yararlı olduğu düşünülen teorilerine yer verilmiştir. Daha sonra Türkiye'ye olan göçler kısaca bahsedilmiş ve uyum ile ilgili kavramların açıklamalarına yer verilmiştir. Bu bölümde yer alan kavramlar ile çalışmanın daha iyi anlaşılması hedeflenmiştir.

2.1 Çokkültürlülük ve Göç

Bu başlık çerçevesinde çokkültürlülük ve göç kavramları çalışmanın bağlamına uygun bir şekilde tanıtılmıştır.

2.2 Kültür nedir?

Çokkültürlülük kavramını daha iyi anlayabilmek adına kültür kavramından bahsetmek gerekmektedir. Ancak kültür kavramını tek bir cümle ile tanımlamak mümkün değildir. Öyle ki Amerikalı antropologlar Kroeber ve Kluckhohn 1952 yılında kültür kavramının 164 farklı tanımını ele almışlardır. Bunun sonucunda ise sosyal bilimci Berelson bu kadar çok tanımı olan bir kavramın tanımsız olmasının kabul edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Kültür, araştırmacılar tarafından zamanla belirli tanımlar karşılığında kullanılmak yerine belirli kavramlar karşılığında kullanılmaya başlanmıştır. Bu kavramların en yaygın olanları kültürün toplumların tarih birikimini ifade etmesi ile bağdaştırılmaktadır. Kültür, bağdaştırıldığı kavramlarda toplumların uygarlıkları ile bire bir eşleştirilmektedir. Kültür herhangi bir toplum ile ilgili akla gelebilecek her şeyi ifade etmektedir (Güvenç, 2005, s.121).

Kültür, halk arasında kullanılan anlamından daha farklı bir anlam ifade etmektedir. Kültürün halk arasındaki kullanımı daha çok kişinin eğitimi, bilgisi, beğeni sahibi olması hatta üst seviye bir yaşam biçimini benimsemesi gibi anlamları ifade ederken sosyolojinin bağlamında kültür uygarlıkların beşeri yaşamının getirdiği hemen hemen her şeydir. Başka bir antropolog olan Edward Taylor'a göre kültür, insanın toplumun bir bireyi olmasından kaynaklanan kazanımlarının, alışkanlıklarının tümüdür. Bu alışkanlıkların ve kazanımların temelini ise hukuk ve gelenekler oluşturmaktadır. Ralph Linton kültürü kişinin doğduğu toplumda

öğrendiği davranışlar olarak tanımlamaktadır. Söz konusu davranışlar toplumun üyeleri tarafından paylaşılır ve yeniden üretilir. Bu öğretilere örnek olarak ise evlenme, ölü gömme, dil verilmektedir. Kültürü anlamaya yönelik yarar sağlayacak bir analogi olarak kalıtım gösterilmektedir. Genetik kalıtım ile benzer olarak kültür toplumsal kalıtım olarak ifade edilebilir (Tezcan, 1995, s. 165).

Kültür toplumların yeni durumlara, şartlara göre adapte olmasını sağlamaktadır. Bu yönden kültür toplumlara uyum sağlamada yardımcı olan bir olgudur. Kültür sadece ileri ya da geri giden bir yöne sahip değildir. Bu bağlamda kültürün bulunduğu alana göre akışkanlık gösteren bir kavram olduğu söylenilebilir. Bu aşamada kültürün akışkanlığının görüldüğü alanlar olarak göç alan bölgeler gösterilebilir. Göç, bireylerin istekleri dışında ya da istekleri doğrultusunda yasal coğrafi sınırları geçerek ikamet alanını sürekli ya da uzun süreli değiştirmesidir. (Tümertekin ve Özgüç, 2002, s.308).

Göç hareketinin sık yaşandığı bölgelerden göçmenlerin yaşayış biçim ve düzenleri zorunlu olarak değişmektedir. Böylelikle göç eden toplulukların kültürleri yeni bölgelere adapte olma amacı ile değişime uğramaktadır (Güvenç, 2005, s.132-133). Kültürün küreselleşmesi ile akıcılığının ivmesi de artmıştır. Günümüzde kültürün bileşenleri incelendiğinde büyük bir kısmının görsel ve işitsel öğelerden oluştuğu anlaşılabılır. Kültürün akıcı özelliği göz önüne alındığında görsel ve işitsel öğelerin dolaşımını hızlı olması internet ile birlikte kaçınılmazdır. İnternet ile etrafımız sürekli olarak görsel, işitsel içerikler ile donatılmıştır. Bu içeriklerin her birinin kültürel temsil olduğu söylenebilir. İnternet de bu temsillerin bir nevi ulaştırıcısı rolünü üstlenmektedir. Kültürün dijitalleşmesi ile kültürel öğelerin aynaları olan kitaplar, filmler, gazeteler, fotoğraflar indirilebiliyor ve paylaşılabiliyor. İnsanlar bu yollar ile birlikte kültürel olarak yakın hissettikleri birey veya topluluklar ile iletişime geçebiliyor, toplumların aralarına katılabiliyorlar (Ritzer, 2010, s. 262).

Kültürel ilişkiler incelendiğinde bu ilişkileri en fazla bir araya getiren öğelerden birinin din olduğu anlaşılmaktadır. Binyıllar önce küreselleşmiş olan din, kültürün akıcı olması özelliğine katkı sağlamaktadır. Göç eden toplulukların birçok yönden farklı yaşam alışkanlıkları bulunsu bile din ile birlikte göç ettikleri bölgelerde hali hazırda orada yaşayanlar ile benzer paydalarda buluşmaları göçmenler için uyumu destekleyen durumlardandır (Ritzer, 2010, s. 267). Kültürün akışkan bir özelliği

olsa da toplumlar ile bağdaştırılan alışkanlıklardan, yaşayış biçimlerinden meydana geldiği söylenilebilir. Kültür dinsel inançlar, yenilen şeyler, giyim tarzları gibi özellikler ile bağdaştırılmaktadır. Bu özellikler ise etnik kökenlerin benzer olduğu topluluklarda benzer alışkanlıklar ile uygulanmaktadır. Fakat günümüzde küreselleşme ile birlikte etnik kökenler ve kültür arasında ki bağ daha saydam hale gelmiştir. Kültür daha çok ırklar ile bağdaştırılan bir kavram haline gelmiştir. Irkın günümüzde toplumlar tarafından algılanma biçimine bakıldığında kültüre yapılan referanslar etnisite ile ırkın da benzeşmesine neden olmuştur. Dolayısıyla farklı kültürel özellikler ırklar ile bağdaştırılmaktadır. Bu durumda kültürel ayrımcılığın ırk ayrımcılığı ile bir arada anılmasına neden olmaktadır.

Kültürel ayrımcılık günlük yaşam pratiklerinde incelendiğinde farklı kültürden olduğu anlaşılan bireylere ırkçılık olarak geri dönmektedir. Kültürel bazı alışkanlıkların hakim olduğu bölgelerde farklılık arz eden alışkanlıkları uygulayanların aşağıda görülmesi yine kültür ile ırkın bağdaştırılması nedeniyle oluşmaktadır. Göç alan şehir ya da ülkelerde yerli halkın göçmen grupları bazı özellikleri ile tanımlaması yine söz konusu duruma örnektir. Bu durumda ağırlıklı olarak benzer kültürel alışkanlıkların uygulandığı bölgelerde kültürel farklılık gösterenlerin 'öteki' olarak tanımlanmasına neden olmaktadır. Bu durumun yol açacağı durum kaçınılmaz olarak yabancı düşmanlığı olacaktır (Ritzer, 2010, s. 454-455).

Bu tür olumsuzlukların yaşanmaması adına farklı toplum ve kültürleri; bu kültürlerin toplumda yer alma biçimlerini tanımak gerekmektedir. Farklı kültürlerin toplumda, siyasi alanlarda tanınmasını amaçlayan çokkültürlülük anlayışını nedenleri ile anlamak oldukça önemlidir.

2.3 Çokkültürlülük ve nedenleri

Çokkültürlü ve çokkültürlülük yeni ortaya çıkan kavramlardır. İlk kez İngiltere'de 1941 senesinde ortaya çıkmıştır. Çıkış nedeni olarak eski milliyetçilik anlayışından uzaklaşan, önyargısız, herhangi bir ideoloji ile kendisini tanımlayamayan toplumun tanımlanma ihtiyacı gösterilebilmektedir. Bu zamanın toplumunu niteleyen çokkültürlülük bir isim olarak ise 1970'li yıllarda özellikle Kanada'da uygulanmaya başlanılan kültürel çeşitliliği destekleyen politikaları tanımlamak için

kullanılmıştır. 80'li yıllarda bir kavram olarak 'çokkültürlülük' terimini kullanan kitapların hepsi Kanada ya da Avustralya'da basılmıştır (Doytcheva, 2009, s. 15).

Doytcheva çokkültürlülüğü bireyin doğduğu ırk ya da toplumdan bağımsız olarak; sadece bir topluluğa bağlı olduğunda değil, tek başına da kültürel olarak tanınabileceği bir proje olarak tanımlamıştır. Ülkeler ya da toplumlar hiçbir zaman tek örnek olmamıştır. Ya tarihsel zorlamalar ya da toplumların yapısı itibari ile çokkültürlü olma hali her zaman var olmuştur. Kültürel açıdan çeşitlilik gösteren topluluklara yönetimler tarafından verilen cevaplar oldukça çeşitli olmuştur. Çokkültürlülük ne ülkelerin kültürel çeşitliliğini ne de otoritelerin çokkültürlülüğe tepkilerini ifade etmektedir. Çokkültürlülük ideal olan bir programdır. Çokkültürlülük kültürel çeşitliliğin adalet bağlamında tartışılmasına sahne olmuş toplumların entelektüel birikimlerini ifade eden terim olarak ifade edilmektedir. Doytcheva çokkültürlülüğün bireyler tarafından uygulanması gereken bir siyasi program olmadığını; devletin uygulaması gereken, kültürel çeşitlilik ele alındığında adaleti sağlayacak bir siyasi program olduğunu düşünmektedir (Doytcheva, 2009, s. 25).

Literatürde çokkültürlülük ile ilgili birçok tanım bulunmaktadır. Bu tanımlardan biri çokkültürlülüğün bir göç yönelimi olarak tanımlanmasıdır. Bir göç yönelimi olarak çokkültürlülük, farklılığı ve çeşitliliği olumlu karşılamaktadır. Bu tanımda çokkültürlülük göçmenlerin asimile olacakları ya da olmaları gerektiği ile ilgili tüm düşüncelerin karşıtı olarak nitelenmektedir. Çokkültürlülük çeşitli kültürlerle mensup olan bireylerin göç ettikleri bölgelerde tanınmasını ifade etmez. Çokkültürlülük, bir ideoloji olarak göçmenlerden kökenlerini, kültürlerini terk etmelerini beklemeden hatta kültürleri ile ilgili belirli unsurların korunmasını sağlayarak işleyen bir resmi destektir. Kavram, göçmenlerin bir potada erimesini ya da benzeri fikirleri desteklemez. Bu yönde oluşturulan fikirler yerine 'mozaik' yaşayış biçimini hedeflemektedir (Bartram, Monforte & Poros 2017, s. 221).

Çokkültürlü terimini bir özne olarak kendilerini tanımlamak için kullanan ülkeler beklendiği üzere uzun göç tarihine sahip olan ve güncel nüfuslarını göçmenlerden oluşturan ülkelerdir. Bu ülkelerin, uzun göç geçmişleri nedeniyle, göçmenleri ortak vatandaş olarak tanımlamaları diğer ülkelere kıyasla daha kolay olmuştur. Fakat gelen göçmenlerden ve çocuklarından asimile olma beklentilerini yitirmemişlerdir. Sonuç olarak gelen göçmenler çeşitli etnik gruplara bağlı olmaları ile toplumda

kendilerine yer edinmişlerdir. Söz konusu ülkelerin, örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nin, nüfusları genel olarak Avrupalı göçmenlerden oluşmaktadır.

Bu ülkeler beyaz olmayanlara yönelik göç politikalarını gevşettikçe Avrupa'dan gelen yeni nüfuslarının kültürel olarak farklılık gösterdiğini keşfetmişlerdir. Böylelikle bir göç politikası olarak benimsenen asimilasyon, otoriteler tarafından yanlış ya da uygunsuz görülmeye başlanmıştır. Kabul edilemez olarak görülen asimilasyonu göç politikası olarak daha fazla benimseyemeyen ülkeler farklılıkların daha geniş kabulünü sağlayacak yeni politikalara yön vermişlerdir. Böylelikle göçmenlerin kendi ülkelerinde yani göç ettikleri bölgelerde hem çalışmaları hem de farklılıklarını koruyabilmeleri düşünülmüştür (Modood, 2013, s. 3).

'Farklılık' sosyolojik olarak ele alındığında kültürel farklılık ile meydana gelebilecek, göçmenlere yapılan damgalama, ötekileştirme, ayrımcılık, ırkçılık vb. durumlarını aynı zamanda kişilerin kimlik duygularını ifade etmektedir. Her iki ifade de çokkültürlülük için temel verileri oluşturmaktadır. Bu farklılıklar tek yönlü değildir. Söz konusu farklılıklar hem dışarıdan içeriye hem de içeride, grup içinde olan farklılıklardır. Farklı türleri olan 'farklılıkların' özelliği ise eşit üye olarak görülme ihtimaline zarar veren ya da zorlaştıran yabancılık, aşağılık algılarını yaymalarıdır (Modood, 2013, s. 34).

Çokkültürlülük baş teorisyenlerinden olan Modood'a göre çokkültürlülük, siyasi birliklere, politikaya ve kurumsal oluşumlara farklılıkların ortadan kaldırılmadığı ya da törpülenmediği, bir dereceye kadar tanındığı bir uyum biçimini vaad eden bir düşüncedir. Sosyolojik olarak kültür yerine farklılıklara odaklanmayı ise farklılıkların sadece çokkültürlü ülkeler içindeki azınlıklar tarafından değil; daha büyük gruplardan hatta ülke dışında bulunan azınlıkların temsilcilerinden gelmesi ile açıklamaktadır. Burada vurgulamak istediği farklılıkları oluşturan kültür unsurlarının kaynaklarının oldukça köklü olmasıdır. Ek olarak kültür kavramının ırk, etnisite, din için tek başına bir alternatif olmadığını vurgulamaktadır. Aksine kültür tüm bu unsurların bileşimidir. Bu nedenle çokkültürlülük kültürel haklarla ilgili değildir. Modood'a göre çokkültürlülük siyasi eşitlik ve ekonomik fırsatlar ile ilgilidir. Bu politika göç sonrası grupların ve etraflarındaki resmî, gayri resmî; olumlu, olumsuz farklılaştırıcı unsurların toplumsal yapıların merkezinde olduğunu bildikleri bir politikadır (Modood, 2013, s. 36).

Modood, dolayısıyla çokkültürlülük kavramının kültürden türetmeyi doğru bulmaz. Ona göre çokkültürlülük beyaz olmayan göçmenlerin ve onların yerleşim mücadelelerinden ve onların etrafındaki eşit üyelik politikalarının iddialarından türemelidir. Söz konusu göçmenler yerli halk tarafından yeni iş arkadaşları, yeni komşular ya da vatandaşlar olarak algılanmıştır. Etnik ve köken olarak ise farklı görülmüştür. Dolayısı ile bir politika olarak çokkültürlülüğün temel özelliği 'göçmenler', 'renkliler', 'yabancılar' etiketlerine karşı toplu bir tepkinin gerekli olduğu anlayışıdır. Bu etiketler toplu protesto, grup gururunu vurgulayan etkinlikler ve istemsiz, olumsuz algı yaratan kimliklerin yayılmasının üstesinden gelmek için olumlu imgelerin oluşturulması yolu ile itiraz edilmeli ve reddedilmelidir (Modood, 2013, s. 37).

Kimlikler oldukça dayanıklı ve unutulmazdır. Farklı kültürel uygulamalara yönelik katılım azaldığında ya da bu uygulamalar bulundukları bölgelere göre adapte olduğunda bile kimlikler varlığını sürdürür. Çokkültürlülük fikrinde bu tür gelişmeleri dışlayan hiçbir şey yoktur. Fakat bu durum önemli bir noktayı vurgulamaktadır. Kimliklerin ve kültürlerin bastırılması uzun süre için sonuç veriyor gibi görünse de aslında farklılıklar baskının yok olmasını, azalmasını beklemektedir. Modood'un dikkat çektiği bir başka nokta ise azınlıkların kültürlerinin kıyaslanamaz olduğudur. Ona göre herhangi bir grubun başarı ya da deneyimlerinden ders almak ve bu başarıları başka gruplarında dahil olmasını istemek oldukça doğaldır.

Fakat hiçbir azınlık diğer bir azınlık için model olamaz. Örneğin Los Angeles, New York veya Londra'nın belirli bölgelerinde kültürel melezlik üreten etkileşimleri (dans, müzik, tiyatro vb.) memnuniyet ile karşılayabiliriz, bu durumların çokkültürlülüğün çekici biçimleri olduğunu düşünebiliriz. Ancak bunların diğer azınlık gruplarında olmasını ısrar etme hakkımız bulunmamaktadır. Sonuç olarak kültür biçimleri uyarlanamaz özelliklere sahiptir. Benzer olarak diğer grupların odak noktası aile, din, akrabalık, dini eğitim vs. ise bu durumda yine memnuniyet ile karşılanmalıdır (Modood, 2013, s. 39).

Çokkültürlülük kelimesindeki çok hecesinin anlamı belirli politikaların, çokkültürlü kurumsal düzenlemelerin çeşitli zaaf ve ihtiyaçları, öncelikleri karşılayacak şekilde düzenlenmesi olmalıdır (Modood, 2013, s. 42). Yani çokkültürlülüğe verilen her destekle çeşitlilik desteklenmelidir. Böylelikle uyuma

yönelik adımlar atılabilir. Çokkültürlü uyum genel uyumun kendisi gibi çift taraflıdır ve iki düzeyde çalışır. İlki vatandaşlığa ve ülkeye ait olmanın yeni biçimlerini yaratmak ikincisi ise kökenleri ve diasporayı sürdürmeye yardımcı olmaktır. Sonuç Yahudi-Amerikan gibi tireli terimlerin oluşumudur. Çokkültürlülük ya da azınlıkların uyumu entegrasyondan farklıdır. Çünkü çokkültürlülük grupları kimlikler, ilişkiler, aidiyet, diaspora ile oluşan bağlantılar, davranış, kültür, dini uygulama, siyasi seferberlik düzeyinde tanımaktadır. Çokkültürlülük grupların değişkenliğini ve farklı şekillerde toplumsal bütünlüğün bir parçası olacaklarını kabul etmektedir (Modood, 2013, s. 45-46). Modood kendi siyasi çokkültürlülüğünün taslağını şu şekilde açıklamaktadır. Ona göre siyasi çokkültürlülük olumsuz farklılık kavramını başlatmayı ifade etmektedir. Bundan sonraki süreçte ise olumlu farklılık hedefini ve bu hedefe ulaşmanın yollarını araştırır.

Modood 'un bu araştırması çokluk ve gruplaşma gerçeğinin takdirini, olumsuz farklılıklara odaklananlar arasında grup gururunun inşasını ve olumsuzluk, ırkçılık kaynakları ile siyasi etkileşimli bir şekilde ilgilenilmesini kapsamaktadır. Bu ayrımcılığı ya da asimilasyonu içermez. Bu grup temelli ırka özel arz edilmiş, etnik, kültürel ve dini kimliklerin ve uygulamaların kamusal alanda tanınmasını, desteklenmesini sağlayacak; özelleştirilmesini gerektirmeyecek bir entegrasyon biçimini ifade etmektedir. Bu durum yalnızca eşit onur değil, eşit saygı ibaresini de kapsayan genişletilmiş bir eşitlik kavramı ile açıklanabilmektedir. Tabi ki bir kimlik grubuna yeni bir kamusal statü verilmesi sadece onların varlığını meşrulaştırmak ya da onları ülkenin öz tanımına dahil etmek için değil; aynı zamanda toplumun geri kalanının tutum ve adetlerini, uygulamalarını etkilemelerine izin vermeleri içindir. Bu düşünceye göre dezavantajlı gruplara kamusal alanda yer vermek, onların bazı uygulamalar ve değerler hakkındaki eleştirel bakış açılarını tartışmak ana akımda kendine yer edinebilmektedir. Örneğin kadın ya da eşcinsellerin mevcut uygulamalar hakkında fikirlerini paylaşması marjinalleşmiş duyarlılıkların, damgalanmasının ortadan kalkması, belirli kaygıların, stillerin, estetiklerin ve edebiyatların üretilmesi ana akımı inşa etmesi anlamına gelebilir (Modood, 2013, s. 45-46).

Bu örneklerde daha geniş kültür ve bazı azınlık bakış açıları etkileşime geçecektir. Bu durum ana akımı oluşturan benzer fikirli insanların aynı fikirleri karşılıklı

yeniden üretimini ve yönetimini azaltacak ve öğrenmenin iki yönlü, sorgulayıcı, mantıksal doğasını ortaya çıkaracaktır (Modood, 2013, s. 62-63).

Baumann ise çokkültürlülüğü kültürel farklılıklar arasındaki kalıcı eşitlik vizyonu olarak tanımlar. Baumann için asıl sorun bu eşitliğin nasıl sağlanacağıdır. Bu soru kapsamında sunulan üç hak anlayışı bulunmaktadır. Bu haklardan biri olan insan hakları en geniş ve kapsayıcı olanıdır. Aynı zamanda ulus devletler için en az uygulanabilir olanıdır. Bu haklardan bir diğeri medeni haklardır. Medeni hakların uygulanması daha kolaydır. Fakat vatandaşlar ile sınırlıdır; ulusal, etnik, dini kökenli ayrımcılık geçmişine dayalı eşitsizlikleri önleme konusunda zayıf bir geçmişe sahiptir.

Bu haklardan sonuncusu olan topluluk hakları ise son yirmi yılda büyük bir ivme kazanmıştır. Ancak topluluk hakları da 'Hangi tür topluluklar tanınmalı, topluluklar ne kadar demokratik yönetiliyorlar, topluluklar eşit haklara sahip olmak için gettolaşmalı mıdır?' gibi soruları gündeme getirmektedir. Baumann için her üç hak çokkültürlülüğü gerçekleştirmek adına oldukça kısıtlı olan vaatlerini sunmaktadırlar. Vaatlerden uzaklaşıp daha pratik çözümlere ulaşmak için ise yapılması gereken ulus-devlet ve onun ulusal kimliği, etnik köken ya da etnik kimlik ve dinin kimlik işleyişini analiz etmektir (Baumann, 2002, s. 135-136).

Baumann 'kimlikler' ifadesinin zamanla 'özdeşleştirmeler' olarak algılanmasını çokkültürlülük bağlamında olumlu bir adım olarak görmektedir. Böylelikle hiçbir kimliğin sorgulanmayacak kadar sabit olmadığını belirtmektedir. Ulusal kimlik artık eskisi kadar rasyonalist değil, etnik kimlik artık görüldüğü kadar doğal değil, dini kimlik ise vaaz edildiği üzere sonsuza kadar değişmez değildir. Bu kimlik türlerinin hepsi somutlaştırılmış bir kimlik anlayışı ile bağdaştırılan kimliklerdir. Tam olarak bu nedenle Baumann çokkültürlülüğü, kültürün yeni bir anlayışı olarak tanımlamaktadır (Baumann, 2002, s. 135-136).

Ulusal olma durumu etnik ya da dini kimlikleri somutlaştırmamalıdır. Aksine tüm kimliklerin bağlam içinde kimlikler olduğunun ve bu nedenle durumsal esnek, yaratıcı ve yenilikçi oldukları unutulmamalıdır. Bu bağlamda çokkültürlülük kesinlikle 'Eşit olmak için yeterince ulusal, etnik, dindar mısınız?' sorusu değildir. Çünkü belirli kimliklere bağlılık çokkültürlülük fikrine öz olarak aykırıdır. Bağımlı kimlikler sonucunda elde edilen eşitlik elde etmeye değmez. Çünkü bu durumda

oluşacak durum eşitlik değil, kendini seçen seçkinlerin gücünü artması olacaktır (Baumann, 2002, s. 138). Çokkültürlülüğün getireceği çeşitlilik ülkelerin kendilerini geliştirmeleri için fırsatlar yaratmaktadır. Baumann'a göre çokkültürlülük ülkeler için ayna görevi görmektedir. Örnek olarak ise her ülkenin barındırdığı göçmenlerde kendisini yansıtmayı göstermektedir. Alman okullarının Alman tarzı Türkler yaratması, Fransız okullarının Fransız tarzı Türkler yaratması gibi. Alman ya da Fransız devletlerinin Türk topluluklarında gördüğü ve dile getirdiği sözde sorunlar aslında kendi okullarının, müfredatlarının ve nasıl yönettiklerinin yansımalarıdır (Baumann, 2002, s. 151).

Daha eski dönemlerde göçmenler göç ettikleri bölgelerin güçlü asimilasyon beklentileri ile baş etmek durumunda kalmaktalardı. Beklentilerin nedeni olarak iki sebepten bahsedilebilir. Bunlardan ilki göç edilen bölgede hakim olan kültürün göç edenlerin kültüründen daha üstün olduğu düşüncesi olarak gösterilebilir. Bu durum etnik-merkezcilik olarak tanımlanmaktadır.

Bu durumun en yaygın örneği ABD'de görülebilmektedir. Beyaz olanların beyaz olmayanlara yönelik üstünlük kuran tutumları etnik-merkezcilik olarak değerlendirilmektedir. Bu durumlarda azınlıkta olan gruplar etnik-merkezciliğin bir sonucu olarak ırkçılık ile karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu durumun aksine zaten bir batı bölgesinde yaşayan bireylerin başka bir batı bölgesine göçünde etnik-merkezcilik büyük oranda yaşanmamaktadır. Bir ülkede yaygın olan kültürden farklı olan, başka bir kültürün temsil edilmesinden rahatsız olunmasının nedeni kültürel homojenlik isteğidir. Kültürel homojenlik çokkültürlülüğün tersini yansıtmaktadır. Farklılıklardan hazetmeyen kültürel homojenlik beklentisinin asimilasyoncu, göçmen ya da azınlık grupların kültürlerini aşağıda gören etnik-merkezci anlayışın beslediği söylenebilir (Bartram. Monforte & Poros, 2017, s. 222).

Çokkültürlülük fikri her zaman desteklenmese de farklı kültürden gruplara ev sahipliği yapan ülkeler için bir çözüm alanı oluşturmaktadır (Vertovec & Wessendorf 2010; Kivisto 2012 akt. Bartram, Monforte & Poros, 2017, s. 227). Kültürün yapısı düşünüldüğünde belli bir derece asimilasyon yaşanması kaçınılmazdır.

Kymlicka için çokkültürlülüğün ilk şartı kültürlerin çeşitliliğidir. Bu nedenle çokkültürlülük kaynaklarını bu zemin üzerine kurmuştur. Böylelikle Kymlicka'nın birçok ulusluluk adı verdiği oluşum ortaya çıkmaktadır. Bu durum da çok kültürlülüğün ilk kaynağını oluşturmaktadır. Çokkültürlülüğün ikinci kaynağı ise göç hareketleridir. Kymlicka göçmenlerin ve ulusal azınlıkların birbirinden ayrılması gerektiğini savunmaktadır. Bunun nedeni olarak göçmenlerin ulusa sahip olmamalarını ve toplumsal hayata dahil olabilmek adına hakim olan dili öğrenme zorunluluklarını göstermektedir. Ulusal azınlıkların ve göçmenlerin içinde bulunan; bulunmayan diğer gruplar ise ötekileştirilenlerdir. Bunlar sakatlar, eşcinseller, yoksullar, kadınlar olarak sıralanabilir.

Kymlicka (1995), etnik grupları ulusal azınlıklardan ayırma konusunda oldukça hassastır. Ulusal azınlıklar yaşadıkları ülkelerin politikalarına istinaden belli oranda kendi kendilerini yönetebilme şansına erişebilirler. Etnik gruplar ise kendi sınırlı özgürlüklerini elde edebilme amacı ile başka yönetimlerin himayesine girmeyi kabul ederek göç edebilirler. Azınlıklar yaşadıkları toplumlarda, kurumsal alanlarda, günlük hayatlarının belirli alanlarında ötekileştirilme ile karşı karşıya gelebilirler. Kymlicka bu durumlar ile karşılaşmaları halinde söz konusu durumlarla baş etmek için azınlıkların dört seçenek sahibi olduğunu ileri sürmektedir. İlki yaşam pratiklerinin kabul göreceği bir yere göç etmek. İkincisi çoğunluk ne yapıyor ise onu yapmak. Üçüncü seçenek kendi yönetimlerini kendi ellerine almaları. Sonuncusu ise ötekileştirmeye boyun eğmektir (akt. Tural, 2022).

Kymlicka'ya göre çok kültürlülüğün diğer kaynakları ise kültürel ihtiyaçlar, tarihte yaşanan adaletsizlikler ve toplumsal adalete olan ihtiyaçtır. Kymlicka farklı kültürel grupların kimliklerini koruma ve sürdürme ihtiyacını vurgulamıştır. Bu ihtiyaç dil, din, gelenekler ve toplumsal uygulamalar gibi unsurların korunmasını gerektirmektedir. Toplum bu süreçte kendi için bir yer bulmaya çalışmaktadır. Kültürel çeşitlilik bu yer edinme biçimlerini etkilemektedir. Bu süreçte bazı gruplar ayrımcılığa ve haksızlığa maruz kalmışlardır. Bu bağlamda, çokkültürlülük bu grupların aradığı adaletin sağlanmasına yardımcı olmaktadır. Çokkültürlülük geçmişte yaşanan haksızlıkların giderilmesini ve farklı grupların haklarının iade edilmesini desteklemektedir. Çokkültürlülüğün bir diğer kaynağı olan adalet ihtiyacı çeşitli grupların eşit haklara sahip olması fikrini temsil etmektedir.

Kymlicka'nın bahsettiği bu çokkültürlülük kaynaklarının toplumlarda adaleti ve eşitliği sağlamak adına kilit öneme sahip olduğu söylenebilir (Kymlicka, 1995).

Bahsedilen kaynaklarla ilişkili olarak Kymlicka göçmenlerin göç ettikleri bölgelerle geleneksel bağları olmadığından, (kültürel ve toprağa olan bağ) göç ettikleri ülkelerin politikaları ile göçmenleri desteklemeleri gerektiğini savunmaktadır. Ona göre göçmenler kenarda yaşamak yerine olağan kültürel veya kurumsal alanlara entegre edilmelidir. Kymlicka göçmenlerin temel gereksinimlerinin siyasal alandaki reformlar ile desteklenmesi gerektiğini eklemektedir. Kymlicka göçmenler için gönüllü sıfatını uygun bulurken, ulusal azınlıklar ve yerli halklar için istemsiz sıfatını kullanmaktadır. Çünkü göçmen grupların seçerek hedef ülkeye gittiğini diğer grupların söz konusu ülkelerde doğup büyüdüğünü vurgulamak istemektedir (Kymlicka, 1995, s. 140 akt. Çakır, 2021, s. 94).

Çokkültürlülüğün oluşması için çeşitli faktörlerin bir araya gelmesi gerekmektedir. Bu bağlamda çokkültürlülüğün kaynaklarından olan göç olgusu Kymlicka tarafından yukarıda belirtildiği gibi açıklanmıştır. Kymlicka tarafından belirtilen bir başka çokkültürlülük kaynağı ise politikadır. Ülkelerin bazıları etnik ve kültürel çeşitliliği destekleyecek yasal düzenlemeleri uygulamaya çalışmaktadırlar. Bu yasal düzenlemeler kültürel hakların ve etnik grupların siyasi temsilinin korunmasını sağlayan politikaların sonuçları olarak nitelendirilebilmektedir. Kymlicka'ya (1995) göre bu tür politikaların hedefleri farklı grupların kendilerini ifade etmelerini sağlayan, topluma katılmalarını olumlu yönde etkileyen bir ortam oluşturmaktır.

Çokkültürlülüğün bir diğer kaynağı ise kültürlerin dolaşımını kolaylaştıran küreselleşmedir. Küreselleşme ekonomik, sosyal, kültürel etkileşimlerin arttığı bir süreci temsil etmektedir. Appadurai (1996), küreselleşmenin kültürel alışverişi arttırdığını ve hızlandığını vurgulamıştır. Bu hızdan etkilenen kültürel dinamikler ile kültürel çeşitlilik desteklenmiştir. Çokkültürlülüğün oluşumuna katkı sağlayan bir başka kaynak ise kolonyalizmdir. Olumsuz nedenlere dayansa da sömürgeci güçler yerel kültürler ile birlikte kendi kültürlerini de etkilemişlerdir. Said (1978), sömürgeciliğin kültürel temsillerinin çokkültürlü yapıyı şekillendirdiğini tartışmıştır. Göç, küreselleşme, kolonyalizm ve politik faktörler gibi çeşitli nedenler, çokkültürlü yapının oluşumuna katkı sağlamaktadır. Bu

anlamda çokkültürlü yapıların oluşmasına tanık olan mekanların, temsillerinin ve anlamlarının açıklanması önem kazanmaktadır.

2.4 Gündelik çokkültürlülük ve mekan

Gündelik çokkültürlülük en basit şekilde birden çok kültürün etkileşimde bulunduğu sosyal yaşamı ifade etmektedir. Bu anlamda mekanlar farklı kültürlerin etkileşimlerine sahne olan alanlardır. Önem arz eden bu mekanlar için verilebilecek bazı örneklerin başında fiziksel olarak büyük yer kaplayan, festivallerin, etkinliklerin yapıldığı kamu alanları gelmektedir. Bir diğer örnek ise yine farklı kültürlerin yemeklerinin sergilendiği pazarlardır. Restoranlar, kafeler sosyalleşme ve kültürel alışverişin en fazla gözlenebileceği alanlar arasındadır. Bu mekanlara eğitim alanları, okullar rahatlıkla dahil edilebilir. Bu mekanlarda kültürel etkileşim, öğrenim süreçleri ile birlikte yaşanmaktadır. Bir diğer örnek mekan ise dini mekanlardır. Farklı inançların bir arada var olduğu alanlar kültürel etkileşim için önemli ortamlar oluşturabilmektedir. Bu mekanlar yabancı gruplar için hoşgörü oluşturan alanlardır. Dolayısıyla kültürel etkileşim için zemin oluşturabilmektedirler (Brunton, Kuha & Jackson, 2013, s. 1286–1303).

Mekanlar, göçmen grupların farklı kültürel özelliklerinin sergilendiği yerlerdir. Bu durum ev sahibi toplumun yabancı olarak tanımladığı gruplar hakkında izlenimler elde etmelerini sağlamaktadır. Farklı kültürel özelliklerini sergileyebilen göçmen gruplar toplum içinde özgüvenle hareket etmeye başlamaktadırlar. Bu durum kültürel çeşitliliğin varlığını bir nevi resmileştirmektedir (Brunton, Kuha & Jackson, 2013, s. 1286–1309). Prat (1992) çokkültürlülüğün gündelik hayattan temsil edilen alanlarını 'temas bölgeleri' kavramı ile tartışmıştır. Temas bölgeleri kavramı kültürlerarası alanların önemini vurgulamaktadır (akt. Gün Çıngı, 2023, s. 110). Temas bölgelerinin çokkültürlülük kavramı bağlamında olumlu etkileşimlere sahne olduğu söylenebilir. Fakat farklı kültürden yaşayan insanların yaşamlarını sürdürdüğü bölgelerde sadece olumlu etkileşimlerin yaşandığını söylemek eksik ve fazla olumlayıcıdır. Bu aşamada çatışma ve anlaşmazlıkların yaşandığı gerilim alanlarından bahsedilmelidir. Kültürlerin etkileşimi her zaman olumlu sonuçlara yol açmayabilir. Çünkü günlük yaşam alanları değişim gösterebilmektedir. Bu bağlamda çatışma teorisi, kültürlerarası temasın, kıt kaynaklar ve gruplar arasındaki farklı hedefler nedeniyle önyargıdan ziyade çatışmaya yol açabileceğini

savunmaktadır. Bu nedenle, karşılaşma alanlarına 'tehlike alanları' yerine 'gerilim alanları' demek daha uygundur (Wise, 2009; Gün Çıngı, 2023, s. 107).

Gerilim alanları için sosyal medya platformları örnek gösterilebilir. Sosyal medya platformları sanal alanlar olmasına rağmen kitleleri etkileme özellikleri ile ön plana çıkmaktadırlar. Gerilim alanı için verilebilecek başka bir örnek ise farklı etnik grupların bir arada yaşadığı mahalleler, caddeler ve benzeri diğer alanlardır. Bu alanların gerilim alanı olmasının nedeni barındırdığı farklı grupların kaynaklar ya da haklar üzerinden yaptıkları tartışmalardır. Temas bölgeleri, ne kaynaşmanın ne de çatışmanın olmadığı, farklılıklara karşı kayıtsızlığın da yer alabildiği, olumlu ve olumsuz karşılaşmaların yaşandığı mekanlar haline gelebilmektedir (Gün Çıngı, 2023, s. 110).

Fakat kayıtsızlığın yer aldığı mekanlar çokkültürlülüğün oluşabilmesi açısından bir set görevi görmektedir. Bunun nedeni bu mekanların çokkültürlülüğün içselleşmesine izin vermeyen ortamlara sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Bu mekanların sıklıkla toplumda yer alması toplumun kutuplaşmasına zemin hazırlamaktadır. Bu mekanlar için alıveriş merkezleri ya da gettolar örnek gösterilebilir (Jain, 2016, s.104-111).

Göçmenler, kendi kültürel kimliklerini, geleneklerini, yaşam biçimlerini de göç ettikleri ülkelere getirmektedirler ve bu şekilde gittikleri yerlerde farklı kültürlerin bir araya gelmesini sağlamaktadırlar. Bu durumun sonucunda göçmenler göç ettikleri bölgelerde sosyal hayata dahil olabilmek adına yeni alışkanlıklar edinmektedirler. Bulundukları bölgelerde bağlamlara göre yeni şartlara ya da yaşam biçimlerine tepki göstermeleri oldukça doğaldır. Bu tepkileri anlayabilmek ve tepkileri düzenleyebilmek adına çokkültürlülüğü teorileri ile temelden kavramak önem kazanmaktadır.

2.5 Çokkültürlülük Teorileri

Bu başlık çerçevesinde çokkültürlülüğün farklı bağlamlarda değerlendirilmesine katkı sağlayacak önemli teoriler sıralanmıştır.

2.5.1 Çokkültürlülük ve kimlik politikaları

Bu yaklaşım, kültürel çeşitliliğin ve kültürel kimliklerin toplumsal yaşamda nasıl tanımlanması gerektiği ile ilgilenmektedir. Çokkültürlülük, insanların etnik, dini veya kültürel kimliklerini koruyarak bir arada yaşamalarını teşvik etmektedir.

Çokkültürlülük bağlamında kimlik teorileri, toplumdaki bazı grupların kendileri için daha fazla görünürlük ve hak talep etmelerini teşvik etmektedir.

Charles Taylor'ın "tanınma" (recognition) anlayışı, kimlik politikalarının temelinde yer almaktadır. Taylor'a göre kimliğin tanınması bireylerin yaşamlarını devam ettirebilmesi için temel bir unsurdur (1994). Kimliğin tanınması kişinin kendini gerçekleştirebilmesi yönünden önemlidir. Bu düşüncenin ana konusu olan kimlik, çoğu zaman başkalarının bireyler hakkındaki düşünceleri ile şekillenmektedir.

Bu durum kişi ya da gruplara zarar veren sonuçlar oluşturabilmektedir. Eğer kimlik, etraftaki insanların, grupların başkaları hakkındaki olumsuz düşüncelerini yansıtıyorsa bu durum tanımlanan grupların yanlış tanınmasına neden olabilmektedir. Örneğin bir ülkedeki azınlık gruba yerli halk tarafından aşağılık, sevilmeyen bir imaj yaratılmışsa, söz konusu grubun o ülkedeki yaşamı daha da zorlaşabilmektedir. (Taylor, 1994, s. 42).

Çokkültürlülük bağlamında kimlik politikaları yalnızca bireylerin farklı kültürel kimliklerini tanımakla kalmamakta aynı zamanda bu kimliklerin toplumsal haklar, eşitlik ve toplumsal adalet ile nasıl ilişkilendirilmesi gerektiği sorusunu da gündeme taşımaktadır. Bu bağlamda Kymlicka, azınlık gruplarının kendi haklarının tam yönetimine sahip olmaları gerektiğini düşünmektedir. Kymlicka, azınlık grupların sorunlarının en sağlıklı şekilde çözülmesinin yolu olarak ulusal haklarının tanınması ve uluslararası düzeyde taleplerinin kabul edilmesini göstermektedir (Kymlicka, 1998, s. 15).

Kimlik politikaları hem çokkültürlülük teorilerinin merkezinde hem de eleştirilerin odağında olan bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Bu bağlamda kritik çokkültürlülük kimlik politikalarının bazen toplumsal eşitsizleri görmezden geldiğini savunmaktadır. Bu bağlamda Nancy Fraser (1997), kimlik siyasetinin sınıf eşitsizliğini göz ardı ettiğini ve adaleti sağlamak için yetersiz olan kültürel tanınmayla yetindiğini savunmaktadır. Fraser, kültürel tanınmaya ek olarak, toplumsal ve ekonomik eşitliğin sağlanması gerektiğini savunmaktadır. Genel olarak eleştiriler kimliklerin aşırı vurgulanması fikrini odaklarına almaktadırlar. Bu durumun 'biz ve onlar' fikri perspektifinde ayrım yaratabileceğini savunmaktadırlar.

2.5.2 Toplumsal bütünleşme ve çokkültürlülük: entegrasyon, asimilasyon

Çokkültürlülük teorisi, kültürlerin birbirinden farklı olmasına rağmen eşit hak ve fırsatlarla yan yana var olabileceğini vurgulamaktadır. Ancak, bu farklılıkların toplumun bütünlüğünü engellemeden nasıl yönetilebileceği sorusu, entegrasyon anlayışı sorununu gündeme getirmektedir. Çok kültürlü toplumların bütünleşip bir arada yaşamasına yardımcı olabilmek adına çeşitli model ve politikalara geliştirilmiştir. Bunlar arasında en yaygın olanları entegrasyon, asimilasyon modelleridir. Çokkültürlülük bağlamında entegrasyon, her grubun kültürel kimliğinin korunması yoluyla toplum yaşamına katılımını amaçlamaktadır. Bu durum kültürel çeşitliliğin değerli olduğu ve toplumun zenginleşmesine katkıda bulunduğu anlamına gelir. Bu bağlamda grup hakları ve kültürel özerklik sosyal entegrasyona katkıda bulunur (Kymlicka, 1995, 77-102).

Asimilasyon entegrasyonun daha katı versiyonudur. Bu modelde, göçmenlerin veya azınlıkların sosyal normlara ve çoğunluk kültürüne uyum sağlaması beklenmektedir. Asimilasyon kültürü homojenleştirmeye dayalı, genellikle kültürel farklılıkları görmezden gelen bir yaklaşımdır. Bu model kültürel çeşitliliği teşvik etmekten ziyade farklı kültürlerin ortadan kalkmasını savunmaktadır. Bu modelin eleştirilme nedeni kültürel kimliğin kaybına yol açabileceği ihtimalidir (Kymlicka, 1995; Alba & Nee, 2003).

Çok kültürlü toplumlar için entegrasyon, kültürel çeşitliliği kutlarken eşitsizlikleri ortadan kaldırmayı ve toplumsal uyumu sağlamayı amaçlayan bir süreci temsil etmektedir.

2.5.3 Medya ve çokkültürlülük

Çokkültürlülük bağlamında medya teorisi kültürler arası değişimin, toplumsal çeşitliliğin ve çoklu kimliklerin medya aracılığı ile nasıl inşa edildiğini, temsil edildiğini araştırmaktadır. Bu teori özellikle göçmenlerini azınlıkların ve kültürel farklılıkların medya teorisi ile ilgilidir. Stuart Hall (1997) kültürel temsili, kimliklerin medya aracılığıyla nasıl inşa edildiğini ve bu temsillerin toplumsal yapıları nasıl yeniden ürettiğini tartışmıştır. Hall'a göre medya yalnızca kültürel temsil değil, aynı zamanda güç ilişkilerini ve toplumsal normları da yeniden üretmektedir. Medyanın çok kültürlü bir toplumda kültürel çeşitliliği ve çeşitli

kimlikleri nasıl temsil ettiğinin oldukça önemli olduğu rahatlıkla söylenebilmektedir.

Edward Said'in (1978) Batı'nın 'Doğu'yu nasıl basmakalıp bir şekilde temsil ettiğini tartışmakta ve bu tür medya temsillerinin sömürgeci gücü yansıttığını savunmaktadır. Bu tür temsiller, çok kültürlü toplumlarda kültürel gruplar arasındaki anlayış ve uyum üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olabilmektedir.

David Held, medyanın çok kültürlü toplumlardaki rolünü, kültürel farklılıkları sosyal yapıya dahil ederek ve tanıyarak vurgulamıştır. Medyanın, yalnızca farklı kültürel grupları temsil ederek değil, aynı zamanda medya prodüksiyonunda onların seslerini de dahil ederek çok kültürlü toplumlar inşa etmede rol oynaması gerektiği ileri sürmüştür (Held, 1999, s. 348-355)

Antonio Gramsci (1971), hegemonya kavramı aracılığıyla, güçlü kültürlerin toplumsal yapıyı nasıl şekillendirdiğini ve bu kültürlerin medyada nasıl baskın hale geldiğini tartışmıştır. Hegemonik medya temsilleri, çoğunluk kültür değerlerinin medyada baskın olduğunu ve diğer kültürleri bu değerlerle uyumlu hale getirmeye dayalı bir sistem yarattığını göstermektedir. Bu, kültürel çeşitliliğin kaybolması ve çok kültürlü bir toplumda grupların dışlanmasıyla sonuçlanabilir.

2.5.4 Küreselleşme ve çokkültürlülük

Küreselleşme teorisi, küreselleşme süreçleri tarafından kültürlerarası etkileşimlerin nasıl şekillendirildiğini, kültürel kimliklerin küresel olarak nasıl yeniden yapılandırıldığını ve farklı kültürlerin nasıl etkileşime girdiğini inceleyen bir yaklaşımdır. Küreselleşme yalnızca ekonomik ve politik değil, aynı zamanda kültürel bir süreçtir. Küreselleşmenin etkisiyle kültürel sınırlar daha geçici hale gelmektedir, yerel ve küresel etkileşimler artmaktadır ve kültürlerarası ilişkiler daha karmaşık hale gelmektedir. Bu süreç fırsatlar yarattığı gibi zorluklarda yaratmaktadır. Arjun Appadurai (1996), küreselleşmenin kültürel etkileşimi ve kimlikleri nasıl dönüştürdüğünü tartışmıştır. Appadurai, küreselleşmeyi ekonomik ve politik bir süreçten daha fazlası olarak tanımlamaktadır. Appadurai'nin 'kültürel akışlar' kavramı, küreselleşmeyle birlikte kültürlerin yerel sınırlarını aşarak küresel ölçekte hareket etmeye başladığı gerçeğine atıfta bulunmaktadır.

John Tomlinson (1999) ise küreselleşmenin kültürel çeşitliliğin bastırılması ve kültürel eşitsizliklerin derinleştirilmesi potansiyeline sahip olduğunu ileri

sürmektedir. Çokkültürlülük bağlamında, küreselleşme hem kültürel alışverişi teşvik edebilmekte hem de kültürler arasındaki eşitsizliği artırabilmektedir. Nancy Fraser (1997) ve Will Kymlicka, kültürel tanınmanın ötesine geçilmesini kültürlerarası eşitlik ve adaletin sağlanması gerektiğini savunmaktadır. Bu savunmaya istinaden, küreselleşme kültürel eşitliği ve sosyal adaleti sağlayarak çokkültürlülüğü daha kapsayıcı hale getirebilmektedir (Kymlicka, 1995, s. 140).

2.5.5 Kritik çokkültürlülük

Kritik Çokkültürlülük Teorisi, çokkültürlülüğün anlaşılmasını yalnızca kültürel çeşitliliğin korunması ve tanınması perspektifinden değil, aynı zamanda kültürel eşitsizlikleri ve güç ilişkilerini sorgulayan bir perspektiften ele almaktadır. Bu teoriye göre, kültürel çeşitlilik ve tanınma, genellikle belirli kültürlerin egemenliğine veya çoğunluğun egemenliğine hizmet etmek için kullanılabilir. Kültürel haklar tanındığında bile, baskın ve hegemonik kültürlerin egemen olmaya devam etmesine izin verilebilir. Bu durumda, sosyal grupların eşit olması için kültürel farklılıkların ötesine geçilmesi gerekmektedir. Sadece kültürel tanınma adaleti sağlamak için yeterli olmayabilmektedir (Kymlicka, 1995; Taylor, 1994).

Kritik çokkültürlülük, eşitlik temelinde kültürel farklılıkların yalnızca tanınması değil, aynı zamanda saygı duyulması gerektiğini savunmaktadır. Nancy Fraser (1997) ve Axel Honneth (1996), çokkültürlü bir toplumun kültürel tanınmanın yanı sıra ekonomik, sosyal ve politik haklar da sağlaması gerektiğini savunmaktadır.

Kritik çokkültürlülük, kültürel çeşitliliğin yüzeysel kutlanması eleştirmekte ve köklü ırkçılık, ayrımcılık ve dışlamanın hala var olduğunu kabul etmektedir. Bu bağlamda, Stuart Hall (1996), kültürel kimliklerin dinamik süreçler olduğunu, bireysel ve toplumsal düzeylerde sürekli olarak yeniden yapılandırıldığını ve kültürel çoğulculuğun güç ilişkileriyle iç içe olduğunu savunmaktadır. Edward Said (1978) ise kültürel emperyalizmin ve Batı'nın kültürel baskılarının hala çokkültürlü toplumlarda derin kökleri olduğunu ve modern çokkültürlü politikanın bu baskıları göz ardı etme eğiliminde olduğunu savunmaktadır. Özetle kritik çokkültürlülük, çokkültürlü toplumların kültürel çeşitliliği yüzeysel olarak kutlamanın ötesine geçmesi gerektiğini savunmaktadır.

Bu teorilerin hepsi çokkültürlü toplumların karmaşıklığını anlamak ve sorunlara çözümler getirmek için farklı rol oynamakta ve çeşitli bakış açıları sunmaktadır. Bu

bakış açıklarını oluştururken ise kültürel grupların kimliklerini, etkileşimlerini ve haklarını zemin olarak almaktadırlar. Bu bağlamda Türkiye’de yaşayan yabancı grupların günlük hayata nasıl dahil olduklarını ya da dahil edildiklerini anlamak amacıyla geçmişten günümüze Türkiye’ye olan göçleri incelemek, çalışmanın bütünlüğü yönünden fayda sağlamaktadır.

2.6 Türkiye Açısından Göçler

Türkiye Avrupa ve Asya’yı birleştiren coğrafi konumu nedeniyle göçmenler için bir geçiş ve varış ülkesi olmuştur. Hem iki kıta arasında köprü görevi görmesi hem de jeopolitik konumu nedeniyle, çevresinde bulunan birçok çatışmadan etkilenmiştir ve etkilenmektedir. Komşu ülkeler Irak, Suriye, İran ülkelerinde ve bu ülkelerin çevrelerinde yaşanan çatışmalar nedeniyle Türkiye dünyanın en kalabalık göçmen nüfuslarından birine ev sahipliği yapmaktadır (IOM Türkiye). Türkiye’nin göç literatürü incelendiğinde karşımıza çıkan transit ülke özelliği küresel anlamda ülkenin göç olgusu yönünden dikkat çekmesini sağlamıştır.

Göç Terimleri Sözlüğü’nün tanımına göre transit ülke göç etmeye karar veren birey ya da grupların üçüncü bir ülkeye ya da hedef ülkeye ulaşma amacı köprü olarak kullandığı ülkedir (IOM, 2009, s. 57). Küresel açıdan bakıldığında kaynak ülke, hedef ülke, transit ülke başlıkları altında Türkiye’nin şahit olduğu göç hareketleri oldukça karmaşıktır. Göç çok yönlü ve dinamik olduğundan Türkiye’nin göç deneyimleri de aynı oranda incelenmeye açık ve karışıktır (İçduygu & Aksel, 2012, s. 17). Göçün nedenleri ile ilgili birçok kuram bulunmaktadır. Bu kuramlardan biri olan itme-çekme kuramı göçe neden olan faktörlere odaklanmıştır. Everett Lee’nin geliştirdiği bu göç kuramına göre göç edilen yerlerde ve menşei ülkelerde itici ve çekici faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler gidilmesi düşünülen yer ile ilgili faktörler, menşei ülke ile ilgili faktörler ve kişinin bireysel faktörleridir (Yalçın, 2004, s. 30). Bireysel faktörler kişinin hayatında göçe engel olabilecek ya da destek olabilecek etkenler olarak değerlendirilebilir. Göçmen terimini temel alan bu kurama göre hem kaynak hem de hedef ülkede itici ve çekici faktörler bulunmaktadır. Bu zıt faktörlerin birliği bir bütünü meydana getirmektedir.

Lee’nin itme olarak açıkladığı, bu çalışmada da bahsedilen insanları göçe iten sosyo-kültürel ve ekonomik sorunlar olarak nitelendirilebilir. Çekme olarak ifade edilen durum ise insanların gitmeyi düşündükleri bölgelerin daha iyi yaşam

şartlarına sahip olması olarak nitelendirilebilir. Göçün nedenleri ile ilgili bir diğer kuram sosyal ağ (Network) kuramıdır. Bu kuram ülkelerinden göç eden göçmenler ve ülkeleri arasındaki sosyal ağlara ve bu ağların devam eden dinamiğine odaklanmaktadır. Bu ağlar neredeyse tüm sosyal temele ve değişkenlere bağlı olarak kurulmuş, güçlü ve zayıf ağlar olabilir (Çağlayan, 2006, s. 17-85). Bu kuram göçün nedenlerine ya da sonuçlarına değil; göçün devam ederken oluşturduğu ilişki dinamiklerine odaklanmaktadır. Göçmenler göç ettikleri ülkelerde ilişki ağları ile birlikte daha kolay yeni yaşamlarına alışabilmektedirler. Günlük yaşamda daha kolay bir şekilde aktif olabilmektedirler. Bu kuram diğer birçok kuramın aksine ekonomik perspektifi temel olarak almaz. Bu kuramın göç olgusu için oldukça önemli olan sosyal ağlar üzerinden argüman oluşturduğu söylenebilir. İlişki ağının varlığı göç eden insanların kararlarını ve nereye göç edeceklerini etkilemektedir (Vertovec, 2002, s. 14). Göçmenlerin oluşturduğu bu sosyal ağlar göç etmek isteyen insanları göçe teşvik edebildiği gibi zaten göç etmiş bireylerin sıkıntılı anlarında çözüm bulabileceği bir dayanak haline gelmektedir (Abadan-Unat, 2002, s.18).

Türkiye açısından göçler incelendiğinde Türkiye'nin göç alan yapısı ve transit ülke rolleri ile beraber ülke içindeki iç göçler de ele alınmalıdır. Göçün türlerinden biri olan iç göç, ülke değiştirmeden herhangi bir bölgeden, şehirden ve yerleşim yerinden bir diğerine yapılan göç olarak tanımlanmaktadır (Sağlam, 2006, s. 34). İç göç insanın dünyaya gelmesi ve hayatının sona ermesi kadar yaygın bir demografik değişkendir (Ginsburg vd., 2016, s. 59).

İç göç ülkeler için önemli sonuçlar oluştursa da alanda daha çok ilgi çeken dış göç olmuştur. Dolayısıyla göç terimi zamanla sadece uluslararası göçü temsil eden bir terim olarak akıllarda yer edinmeye başlamıştır. Bu bağlamda 'göçmen' terimi de uzun mesafeler kateden yani bir ülkeden başka bir ülkeye geçiş yapan bireyler için kullanılmaya başlanmıştır. (Bartram, Monforte & Poros M.V.2017, s.192).

İç göç teriminin literatürdeki tanımı incelendiğinde uluslararası göçte olduğu gibi sınırlar arası mesafe katetmeyi gerektirmediği görülmektedir. Dolayısı ile iç göçmenlerin göç hareketlerini siyasal yönden daha pürüzsüz gerçekleştirdikleri söylenebilir. Uluslararası göçte olduğu gibi göç ettikleri ülkelerin yasalarına adapte olma durumu ile karşılaşmazlar. Vatandaşlık ve vatandaş olmanın getirdiği haklarını (oy verme hakkı, çalışma hakkı, sağlık hizmetlerine erişim) korurlar. Aynı

zamanda kültürel ve dil uyumu bakımından daha az problemle karşılaşılır (Bartram, Monforte & Poros M.V.2017, s. 192).

Türkiye'nin göç ve çokkültürlülük süreçlerini daha iyi anlayabilmek için Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinden itibaren başlayan 'ulus devletleşme' anlayışının etkisi göz önüne alınmalıdır. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde islamlaştırma politikası altında Kafkasya ve Balkanlardan yapılan zorunlu ve gönüllü göçler cumhuriyetin kurulmasından sonra da devam etmiştir.

Osmanlı'nın kaybettiği topraklardan gelen bu göçmenler ülkenin şimdiki nüfus yapısını oluşturmuştur. Türkiye'de iç nüfusun göç hareketlerinin aktifleşmesinde diğer bir etken olan kentleşme ise İkinci Dünya Savaşı döneminde hızlanmıştır (Adıgüzel, 2022, s. 37).

2.7 Türkiye'ye Göçler

Türkiye'ye yapılan göçleri kategori olarak ayırmak istediğimizde düzenli ve düzensiz göçler olarak ayırmak mümkündür. Türkiye'de düzenli göçler ülkenin izni ve bilgisi dahilinde yapılan, yasal prosedürlere uygun olan göçlerdir. Türkiye için düzenli göç örneklerini genel olarak etnik kökenleri Türk ya da Müslüman olan Balkanlardan gelen göçmenler oluşturmaktadır. Türkiye'de düzensiz göçler, yasa dışı yollardan ülkeye geçiş yapan ya da yasaya uygun geçiş yapsa bile ülkede bulunmaları gereken yasal süreyi geçiren göçmenlerin durumunu ifade eder (Adıgüzel, 2022, s. 79). Cumhuriyetin ilk yıllarında gerçekleşen göç hareketleri Osmanlı Döneminin izlerini taşımaktaydı. Bu yıllarda gerçekleşen göç hareketleri Osmanlı Dönemi'nin toprak kayıpları sonucu Osmanlı yönetiminde yaşayan Türk göç hareketlerini kapsamaktadır (Pustu, 2022, s. 46).

Özellikle Yunanistan, Kafkaslar ve Balkanlar'dan yönünden olan göç hareketlerinde Müslüman Türk nüfusunun Türkiye'ye göçü dikkat çekmektedir. Bu dönemde amaç homojen bir nüfus oluşturmaktır. Dolayısıyla iskan politikaları ile nüfus arttırılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla ülke dışından göçmen getirilme politikası uygulanmıştır. Devletleşme sürecinin bir sonucu olarak nüfusun sayıca artması ve benzeşmesi amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik uygulanan politikaların ismi dönemin tarihi belgelerinde 'İskan Kanunu' geçmiştir (Macar, 2015, s. 181). Tarih perspektifinden bakıldığında göçlerin Osmanlı Devleti'nin 1300'lü yıllarına dayandığı görülmektedir. Bu zaman dilimindeki göçler çoğunlukla az sayıda

gruplarla yapılsa da zaman zaman kalabalık gruplarında olduğu görülmektedir. Buna örnek olarak 19. Yüzyılda milliyetçilik akımı sonucu Balkanlardan ve Kafkaslardan kaçarak Osmanlı Devlet'ine sığınan etnik gruplar gösterilebilir (Aktel & Kaygısız, 2018, s. 587 - 588). Osmanlı'nın kaçan göçmenlerin sığınma talebini kabul etmesi aynı zamanda açık kapı politikasının benimsendiğini gözler önüne sermektedir.

1912-1922 Yılları arasında Osmanlı'yı devralan Türkiye savaşlarda nüfus kaybına uğrayan ülke için özel bir nüfus politikasını takip etmiştir. Bu politikanın amacı savaş esnasında azalan genç nüfusu çoğaltmaktır. Dolayısıyla 18-40 yaş aralığındaki nüfusun artışı için ilk önce Yunanistan sonra da Bulgaristan ile anlaşmalar yapılmıştır. Bu anlaşmaların ile etnik kökenleri Türk olan ya da kültür olarak Türk sayılanların Türkiye'ye göçü sağlanmıştır. Bu grupların göç etmesine sağlamak için de vergi, askerlik gibi konularda kolaylıklar sağlanmıştır (Adıgüzel 2022, s. 82).

2.7.1 Lozan nüfus mübadelesi: Yunanistan'dan göçler

Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde yaşanan toprak kayıpları nedeniyle ortaya çıkan bir başka sorun da artık farklı ülkelerin sınırlarında bulunan Müslüman Türk nüfusedir. Bu nüfusun büyük kısmının Balkanlarda olması nedeniyle en çok etkileşimde bulunulan ülkelerin başında Yunanistan gelmektedir. Balkanlarda Müslüman Türk nüfusunun olması gibi o dönemde Anadolu ve İstanbul'da da Rum nüfusu bulunmaktaydı. Bunun sonucu olarak iki ülke mübadele yöntemi ile Türkiye'de bulunan Rum nüfusu ile Yunanistan'da bulunan Türk nüfusunun göç ettirilmesi gerektiğine karar vermiştir (Tepealtı, 2019, s. 91).

Anlaşmaya göre göç, din kriterine dayalı olarak ve zorunlu bir şekilde gerçekleştirilecektir. Dahil edilmeyen bölgeler Türkiye'de İstanbul, Gökçeada ve Bozcaadada'da oturan Rumlar olurken; Yunanistan'da Batı Trakya'da ikamet eden Türkler olmuştur. Anlaşma ile birlikte Türk nüfusun göçü 1927 yılına kadar devam etmiştir. Mübadele ile Türkiye'ye gelen Müslüman Türk sayısı 500 bin olurken; Yunanistan 'a göç eden Rum sayısı 1 milyon 200 bin olmuştur (Adıgüzel, 2022, s. 83). Mübadelenin kontrolü, göçmenlerin mallarının değerlerinin belirlenmesi ve taşınamaz malların nakde çevrilmesi gibi konular için Karma Komisyonu kurulmuştur. Komisyon ile ülkelerin göç eden gruplara zorluk çıkarmaması ve göç

edenlerin maddi güvencelerinin sağlanması amaçlanmıştır (Macar, 2015, s. 176-177).

Bu mübadele sonucu asıl amaç olan üretici nüfus oluşmaya yönelik adımlar atılmıştır. Savaştan yeni çıkan Türkiye gelen Rum nüfusunu üretim yapılabilmesi adına önce-hukuki düzenlemeler ile birlikte- Rumlardan kalan bölgelere, daha sonrada Ermenilerden kalan kalan bölgelere yerleştirilmeleri uygun görülmüştür. Gelen göçmenlerin çoğunun tütün ve tarımla ilgilenmesi nedeni ile üretim konusunda uyumsuzluklar yaşanmıştır. Çünkü göçmenlere verilen ve işletilmesi beklenen topraklar konusunda gelen göçmenlerin bir bilgi birikimi bulunmamaktaydı. Bu nedenle mübadiller uyum konusunda sorunlar ile karşılaşmışlardır (Arı, 2016, s. 79-Macar, 2015, s. 181).

2.7.2 Bulgaristan'dan göçler

Bulgaristan'dan göçler 1950-1951 ve 1969-1978 dönemleri olmak üzere iki ayrı dönemde yaşanmıştır. İlk dönem İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra başlamıştır. Bu dönemdeki göçlerin nedeni Bulgaristan'da komünist rejimin kurulması ve Türkiye'nin kapitalist kutba yakınlığı olmuştur. Bu durum sonucu Bulgaristan'daki Türk azınlığının Türkiye'ye gönderilmesi konusu gündem olmuştur. 1950 Yılında Bulgaristan 250 bin Türk'ün Türkiye tarafından alınmasını istemiş; bunu takiben 1951 yılında 154 bin kişi Türkiye'ye sürülmüştür.

İkinci dönem ise Bulgaristan'ın 'Bulgarlaştırma' ideolojisi nedeniyle gerçekleşmiştir. Bu sebeple Türkiye-Bulgaristan arasında Yakın Akraba Göçü anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşma sonucu Bulgaristan'da baskı gören Türklerin göç etmelerinin zemini hazırlanmıştır. 1968-1979 yılları arasında 117 bin göçmen Türkiye'ye göç etmiştir. Aynı zamanda 1951-1952 yılları arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç eden Türklerin akrabaları da Türkiye'ye göç etme hakkını elde etmiştir. Böylelikle ilk göç dalgasında parçalanan aileler ikinci göç dalgasında tekrar bir araya gelme şansını elde etmiştir. Bu iki göç dönemi sonunda 270 bin kişi Türkiye'ye göç etmiştir (Adıgüzel, 2022, s. 83-84). Türkiye'ye olan göç dalgalarına rağmen Bulgaristan'daki Türk azınlığı nedeniyle Bulgar yönetimi isim değiştirme ve Bulgarlaştırma politikaları gereğince Türk azınlığa karşı baskı uygulamıştır. Baskı ve asimilasyon ile Türk azınlığı yine göçe zorlanmıştır. Bu durumu takiben 1999-2002 yıllarında uygulanmaya başlayan politikalar ile Türkiye'ye göç eden

Bulgaristan doğumlu göçmenlere tekrar vatandaşlık hakkı verilmesi kararlaştırılmıştır. 1923-1990 Yılları arasında oluşan son dönem göç dalgası ile Bulgaristan'dan Türkiye'ye 717.122 göçmenin geldiği kaydedilmiştir (Sarınay, 2011, s. 359).

2.7.3 Yugoslavya'dan göçler

Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılıp Türkiye Devleti'nin kurulmasından sonra Türkiye'ye yönelik göçlerin önemli bir kısmı Yugoslavya'dan gerçekleşmiştir. Erken Cumhuriyet dönemindeki göçler incelendiğinde göçler, iskanlı ve serbest olarak ikiye ayrılmaktadır. Yugoslavya'dan gerçekleşen göçler serbest göç kategorisi içinde değerlendirilmektedir (Baklacioğlu, 2015, s.195). Türkiye'ye Yugoslavya'dan olan göçlerin nedeni Yugoslavya hükümetinin farklı, etnik ve milli kökenli azınlıklara yönelik baskıcı tavrıdır. Ülke içerisinde dışlanan gruplardan biri de Müslüman Türk nüfus olmuştur (Tekin, 2018, s. 251).

Türklerin bölgeden gönderilmesi amacıyla uygulanan baskıcı politikaların başında toprak reformu adı verilen, toprakların millileştirilmesi uygulaması başta gelmektedir. Bu politika ile ev ve topraklarına zorla el konulan yüzbinlerce Türk bulunmaktaydı. Bu politikayı yüksek vergiler, ağır cezalar, yargısız tutuklamalar ve zorla askere alma takip etti. Yugoslavya'dan Türkiye'ye olan göçler yoğunluk bakımından ikiye ayrılabilir. İlki 1919-1926 yılları arasında gerçekleşmiştir. Bu yıllar arasında 131 bin göçmen Türkiye'ye sığınmıştır. 1948-1957 yılları arasında ise ikinci göçmen akımı gerçekleşmiştir (Baklacioğlu, 2015, s. 204).

2.8 1980 Sonrası dönem ve düzensiz göçler

1960'lı yıllara kadar göç veren ülke konumunda olan Türkiye 1980 itibari ile göç alan ülke haline gelmiştir. Türkiye 1980'li yıllardan önce işçi göçü vermesi ile dikkat çekmekteydi (Kaya & Çağlayan, 2023 s. 164). Türkiye'ye olan dış göçlerin nedenleri incelenirken, komşu ülkelerde olan sosyo-politik gelişmeler, çatışmalar ve dikkate alınmalıdır. Bu duruma örnek olarak 1979 yılı ile başlayan SSCB'nin Afganistan'ı işgal altına alması, İran'da yapılan yönetim değişikliği, 1980'li seneler süresince devam eden İran-Irak Savaşı 1990'lı yıllarda Sovyetler Birliği yönetiminin son bulması ve son olarak 2010 yılından beri devam eden Arap baharı hareketleri gösterilebilir.

Bu hareketler ile bağlantılı olarak 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşı da Türkiye'ye son zamanlarda gelen büyük kitlesel dış göçün nedenlerindendir (Balun & Şişman, 2020, s. 63). Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinden Cumhuriyetin erken dönemlerine kadar olan süreçte Türkiye eski Osmanlı sınırlarında kalan Türk soyundan olanları tekrar nüfusa katmaya yönelik politikaları izlemiştir. 1980'lere gelindiğinde ise bu durum değişmeye başlamıştır. Türkiye sadece göç veren değil artık yabancıların da göç ettiği ülke konumuna gelmiştir. Yabancıların Türkiye'ye göçü daha çok düzensiz göçler başlığı altında yer bulmaktadır.

1980'lerden itibaren Türkiye ekonomik olarak daha liberal, küresel politikaları uygulamaya başlamıştır. Dış ülkelere yatırım almaya başlamıştır. Bu yatırımların da etkisiyle Türkiye dış ülkelere daha fazla göç almaya başlamıştır. Göç edenler arasında kısa süreli gelen göçmenler ile beraber uzun süreli yani devamlı kalmaya niyetli göçmenlerde bulunmaktaydı.

Geçici göçte anlamın vurgu yapılabilecek kısmı geri dönmek iken, kalıcı göçte göç edilen yerde temelli kalma amacı tanımın vurgu yapılan kısmı olarak görülebilir. Daimi yerleşimciler, kabul eden ülkeye yerleşmeleri kabul edilen, yasal olarak ülkeye girişine izin verilen göçmenler olarak tanımlanmaktadır (IOM, 2009, s. 10).

Göçmenler hane gelirini dengelemek, kendi ülkelerinde biriktirmekte zorlanacakları paraları kazanmak, farklı ülkelerde eğitim görmek gibi nedenlerle geçici olarak göç edebilirler. Ekonomik amaçlarla yapılan bu göçler neo-klasik ekonomi kuramı ile açıklanabilir. Neo-klasik ekonomik yaklaşımlar ekonomik faktörleri merkeze almaya eğilimlidir. Bu yaklaşıma göre insanlar ekonomik şartlarını değerlendirirler ve bu değerlendirme sonucu göç yapıp yapmayacakları konusunda bir karara varırlar (O'Reilly, 2011, s. 31). Bu yaklaşım temel olarak göç hareketlerinde emek etkeninin arz-talep değişkenleri üzerinde durmuştur.

Bu kuramın makro ve mikro olmak üzere iki boyutu bulunmaktadır (Adıgüzel, 2022, s. 30). Makro neoklasik ekonomi kuramı göçün temel nedeni olarak ücret ve istihdam koşullarındaki darlığı öne sürer. Emek fazlasına sahip olan ülkeler, düşük ücret yapısına sahiptir. Sınırlı emek piyasasına sahip olan ülkeler ise yüksek ücret düzeyine sahiptir. Ücretler arası farklılıklardan dolayı daha az ücretle hayatlarını sürdürmeye çalışan işçiler, kendilerine yüksek ücret vaat eden ülkelere doğru hareket etmektedir (Abadan-Unat, 2017).

Mikro kuramda ise belirleyicisi olan yaş, deneyim, eğitim, medeni durum, beceri gibi değişkenlerin rol alması ve bireyin hedef ülkedeki kazancını hesaplamasıdır. Bu kuram göç kararının bireysel olarak alınmasını vurgular.

Kuramın savunmasına göre göç sürecinin başlamasını sağlayanlar yüksek kazanç beklentisi ile hareket eden bireylerdir. Göç etme amacı olarak daha iyi kazanç sağlamayı hedef alan bireyler göç eyleminden önce taşınma, dil öğrenme ve yolculuk masraflarını belirlemek durumundadırlar. Böylelikle göç edecek bireyler hedef bölgelerini çıkan masrafları en iyi karşılama potansiyeline sahip ülkeler arasından seçerler (Güllüpınar, 2012, s. 60).

Geçici göçlerin temel özelliği göçmenlerin kendi ülkelerine dönmek üzere gerçekleştirdiği göçler olmasıdır. Geçici göçler için en yaygın örneklerden biri mevsimlik göçlerdir. Genel olarak tarım işçilerinin oluşturduğu mevsimlik göçler yaz mevsiminde gerçekleşmektedir. Tarım, yaylacılık dışında turizm amacı ile yapılan göçlerde yine geçici göçlere örnektir. Geçici göçün en sık rastlanan öznesi işçi göçmenlerdir.

Literatürde sözleşmeli işçi olarak da adlandırılmaktadır. Sözleşmeli göçmen ya da işçinin kendisi ile bireysel olarak yapılan ya da şirketler tarafından yapılan anlaşmalar sonucu belirli süre için vasıfsız ya da yarı vasıflı işlerde çalışan kişilerdir (IOM, 2009, s. 19). Geçici göçmenler çoğunlukla kısa dönemli vizeler ile ülkelere giriş yapmaktadırlar.

Çalışma vizesi ya da öğrenci vizesi gibi. Böylelikle kayıtlı göçmen kategorisinde de ele alınabilirler. Fakat kısa süreli vize sahibi olan geçici göçmenler göç ettikleri yerin sosyal hizmetlerin sınırsız olarak yararlanamazlar (Bloch, 2011, s. 533). 1980’li yıllardan sonra geçici ve kalıcı gelen yabancılar arasında üçüncü bir ülkeye geçme niyetiyle gelen göçmenlerde bulunmaktaydı (Adıgüzel, 2022, s. 85).

Bu yıllarda Türkiye’nin göç konusunda konumu değişim göstermektedir. Önceden göç veren ülke iken şimdi göç alan aynı zamanda transit ülke konumundadır (İçduydu & Biehl, 2009, s. 4). Fakat üçüncü ülkelere geçiş amacı ile göçmenlerinde hatırı sayılır sürelerini Türkiye’de geçirdikleri göz ardı edilmemelidir. Göçmenler Türkiye’den sonra gitmek istedikleri ülkelerin ciddi göç politikaları ile karşı karşıya kalırlar. Hedef ülkelerin vize sınırlamaları ile süreç göçmenler için daha karmaşık ve zorlu bir hale gelir. Böylelikle transit ülke Türkiye’de kalış süresi daha da uzar.

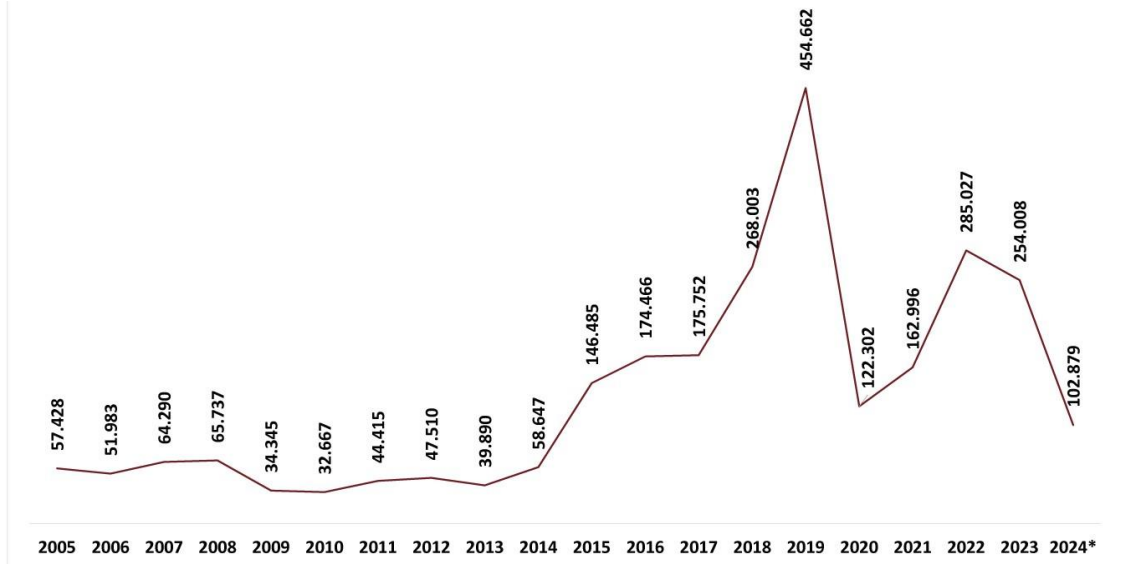
Bu bağlamda genel olarak göçmenlerin göç ederken hedef ülkeye gitme yolculuklarında göç politikaları hedef ülkeye kıyasla daha uygulanması daha kolay ve belirsiz ülkelerde daha uzun kaldıkları söylenebilir (Tepealtı, 2019, s. 131).

Buna ek olarak, akraba ve arkadaşların varlığı, göçmenlerin ülkeye kültürel olarak yakın hissetmeleri, düşük yaşam maliyetleri gibi etkenler de kalış sürelerinin uzamasına neden olmaktadır (Mannaert, 2003, s. 5). Bu durumun çıkış noktası olarak 1979-1999 yılları arasında Türkiye'deki yabancı sayısı gösterilebilir. O dönemdeki göç veya yabancı giriş çıkış kayıtlarına bakıldığında Türkiye'ye 55 milyondan fazla kişinin giriş yaptığı görülmektedir. Bu sayının büyük bir kısmı turizm için gelirken, diğer kısım da geçici ya da kalıcı göç amacıyla gelmekteydi. Gelen göçmen grupları arasında belirledikleri hedef ülkeye gitme amacıyla ülkeye gelen göçmenler de bulunmaktadır (İçduygu, 2000, s. 359-360). Dünya göç trafiğinde konumu nedeniyle Türkiye'nin çok özel bir yanı vardır. 1951 Cenevre Sözleşmesi dolayısıyla sadece Avrupa'dan gelen göçmenlerin mültecilik başvurusunu kabul eden Türkiye Asya ve Afrika'dan gelip yaşayacak yeni bir ülke arayan göçmenler için transit ülke durumundadır.

Türkiye 1900'li yıllardan itibaren konumu nedeniyle Afganistan, Irak, İran, Filistin gibi Asya ülkelerinde yaşanan karışıklardan etkilenmektedir. Bu karışıklıklar, çatışmalar ve savaşlar sonucu söz konusu ülkelere sürekli göç almaktaydı. 2000'li yıllardan sonra ise göçmenler yasa dışı yollarla Türkiye'ye göç etmeye başladı. Yasa dışı göçmenlerin kaynak ülkeleri Somali, Sudan, Eritre, Moritanya gibi Afrika ülkeleriydi. Diğer taraftan Sovyetler Birliği'nin dağılması ile ülkemize çalışmak üzere gelen ve yasal vizelere sahip göçmenlerin Türkiye'yi hedef ülke olarak gördüğü söylenebilir. Söz konusu göçmenlerin kaynak ülkeleri Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan'dır (Adıgüzel, 2022, s. 86-87).

Irak'ın Kuveyt'i 1990 yılında işgal etmesi ile Körfez krizi başlamış; kriz ABD'nin öncü olduğu koalisyonun Irak'ı işgali ile sonlanmıştır. Bu olaylar sonucunda yaşanan savaş nedeniyle 460.000 Irak vatandaşı, Türkiye'ye sığınmıştır (Deniz, 2011, s. 95). 1994-2001 yılları arasında artan kitlesel göç hareketleri nedeniyle Türkiye yeni düzenlemeler yapmaya başlamıştır. Yeni düzenlemeler ihtiyacının oluşmasında ki ile neden Körfez savaşı sonucu 500.000 bin kişinin Türkiye'ye göçüdür. Bu kitlesel göç ile 1994 yılında Mülteciler ve Sığınmacılar ile ilgili

yönetmelik yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelik ile birlikte Avrupa dışından gelen göçmenler için belirli politikalar uygulanmaya başlanmıştır (Odman, 1995, s. 196).

Görsel 2.1 2024 yılında yakalanan düzensiz göçmen sayısı (Göç İdaresi Başkanlığı)

Diğer bir önemli göç hareketi ise Bosna Hersek'ten olmuştur. 1991 yılında Bosna Hersek'te yaşanan savaş sonrası ülkenin %35'i zorunlu göçe maruz kalmıştır. Komşu ülkelere sığınan bu göçmenlerin 25.000 bini ülkemize göç etmiştir (Deniz, 2011, s. 96). 100'den fazla ülkenin Türkiye ile vize muafiyeti anlaşması bulunmaktadır. Buna ek olarak yine birçok ülkenin vatandaşı vizesiz ya da gümrükte vize alarak ülkeye giriş yapabilmektedir. Bu şekilde kolay vize alan, Asya ve Afrika'dan gelen göçmenler Türkiye'de küçük çaplı işlerde ya da gündelik işlerde kaçak olarak çalışmaktadır. Türkiye'ye uzun zaman önce giriş yapmış, vize süresine aşmış birçok göçmen ülkede kaçak olarak çalışmaktadır. Çalışma izinleri de olmadığından çalışma koşulları oldukça kötü olan işlerde çalışma durumunda kalmaktadırlar. Bazıları insan ticareti ve fuhuş gibi sektörlerde çalıştırılmaktadır (Adıgüzel, 2022, s. 87).

Avrupa dışından gelen göçmenler Türkiye'de mülteci olarak sayılmadığından çoğu düzensiz göçmen başka bir ülkeye gidebilmek için BMMYK'ya başvuruda bulunmaktadır. BMMYK Mülteci Statüsü Belirleme (MSB) sürecinde Göç İdaresi Başkanlığı ile iş birliği içindedir.

BMMYK karar verme sürecinde mültecilik başvurusu yapanlardan göç öyküleri ile ilgili bilgi almakta, ülkelerinden neden kaçtıklarını ve neden geri dönemeyeceklerini öğrenmektedir. 2018 yılından itibaren MSB süreci Göç İdaresi Başkanlığına devredilmiştir (Adıgüzel, 2022, s. 88). Türkiye'yi bir köprü olarak görüp, asıl amaçları üçüncü bir ülkeye gitmek olan göçmenleri transit göçmen olarak adlandırabiliriz. Fakat Türkiye'ye komşu olan ve ülkelerinde memnun olmadıkları olaylardan dolayı göç eden göçmenleri de potansiyel transit göçmen olarak adlandırmak yanlış olmaz.

Gelen transit göçmenlerin kaçak yollarla giriş yaptığı düşünüldüğünde aynı kitlenin Türkiye'den ayrılması çabası içinde olması olağandır (IOM, 1995, s. 2003). 1990'lardan bu yana düzensiz göçün asıl hedefinin Avrupa ülkeleri olduğu söylenebilir. Dolayısıyla düzensiz Avrupa ülkelerini yakından ilgilendirmektedir. Zorunlu göçü tetikleyen çatışmalar, savaşlar; ekonomik, politik anlaşmazlıklar sadece olayların yaşandığı ülkeleri değil komşu ülkelerini de etkilemektedir. Böylelikle bu göçler için transit ülke olan Türkiye'nin ve göçmenlerin göç etmek istediği Avrupa ülkelerinin düzensiz göç için asıl özneler olduğu söylenebilir. (İçduygu & Aksel, 2012 s.63).

2001 yılı ile başlayan kurumsallaşma dönemi ile Türkiye göç yönetimi konusundaki politikalarını Avrupa Birliği (AB) politikasından gözlemlediği şekilde uygulamaya çalışmıştır. Örneğin 2013 yılında yürürlüğe konulan YUKK ve bu kanun çerçevesi verilebilir. Bu kanun çerçevesinde aynı zamanda geçici koruma yönetmeliği ve AB geçici koruma yönergelerine uygun politikalar gözlemlenebilir (Ekşi, 2018, s. 29).

2.9 2011 Sonrası Türkiye'ye göçler

Türkiye'nin göç geçmişi ele alındığında en fazla göç ile karşılaştığı dönemin 2011 sonrası olduğu görülmektedir. 2011 Yılında Suriye'den Türkiye'ye olan göçler 29.04.2011 tarihinde Suriye'de Arap Baharı olaylarını takip eden çatışmalar sonucu 300 kadar Suriyelinin sığınma talebi ile başlamıştır. 2011 Yılında BMMYK verilerine göre en fazla sığınmacı ağırlayan 10 ülke sıralamasında bulunmayan Türkiye 2014 yılında ilk sırada yer almaya başlamıştır (UNHCR Global Trend). 911 km olan sınır mesafesi nedeniyle ve Osmanlı Devleti zamanında olan yakınlıkların sempati yaratmasıyla en çok sığınılan ülkelerden biri Türkiye olmuştur. Kitlesele göçün başlangıç tarihi olan 29 nisan 2011 tarihinde Hatay

Cilvegözü sınır kapısından giren sığınmacılar ile başlayan kitlesel göç, Türkiye'nin 'açık kapı politikası' ile günümüze kadar devam etmiştir (Tümtaş, 2020 s. 82).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün kamuoyu ile paylaştığı verilere göre Türkiye'ye Suriye'den göç edenlerin sayısı 2021 yılında en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2021 yılında 3.737.369 sayısına ulaşan göçmen sayısı daha sonra 21 eylül 2023 tarihi ile 3.284.679'a düşmüştür. Şu an Türkiye'nin her yanına yayılan bu nüfusun varlığı bazı şehirlerde daha yoğunluktadır. Göç eden Suriyelilerin diğer göçmenler gibi en yoğunlukta bulundukları şehirlerden biri İstanbul'dur. İstanbul'u takip eden şehirler Gaziantep, Şanlıurfa'dır. Oran yönünde bakıldığında ise Suriyeli göçmen nüfusunun en fazla olduğu şehirler Kilis, Gaziantep, Hatay'dır. Bu şehirlerde Suriyeli göçmen nüfusunun fazla olmasının bir başka nedeni de tabi ki sınır kentlerimiz olmalarıdır (Tümtaş & Köse, 2023, s. 71). 2011 yılından sonra Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin sayısı 3 milyondan fazladır. İlk göç sırasında açık sınır politikası uygulandığından giriş yapan göçmenlere yönelik kayıt tutulmamıştır.

Dolayısıyla genel düşünce açıklanan verilerden daha yüksek sayıda göçmene ev sahipliği yapıldığı yönündedir. 2013 yılına gelindiğinde ise günde 6.000 Suriyelinin ülkesini terk etmesi sonucu Türkiye göç politikalarında değişikliklere yönelmeye başlamıştır (Yıldız, 2018, s.64-65). 4 Nisan 2013 tarihinde İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü yabancıların Türkiye'ye girişleri, kalma süreleri, onlara sağlanacak haklar gibi konularda yetki sahibi olmuştur. Bu kararı takip eden süreçte 2011 sonrası gelen Suriyeliler için 'Geçici Koruma Statüsü' verilmiştir (YUKK)Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013, Md.1).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 2023 verilerine göre Türkiye'de doğan Suriyeli bebek sayısı 750.000'dir. Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin %71,9'u kadın ve çocuklardan oluşmaktadır. Aynı zamanda bu oran gittikçe artmaktadır. Afganistan'da devam eden çatışmaların sonucu birçok Afganistanlının zorunlu göçe dahil olması ile sonuçlanmıştır. Bu olayları takiben 31 Ağustos 2021 BMMYK verilerine göre Afganistan kaynaklı mültecilerin sayısı 2.221.828'e ulaşmıştır. Bu göçlerin sonucunda Türkiye hem geçici hem de kalıcı göçler için hedef ülke haline gelmiştir (Tümtaş&Köse, 2023, s. 71). Fakat 2011 yılından sonra, Türkiye'nin hızlı, büyük, beklenmedik kitlesel göçler ile karşılaşması ile düzensiz göçmenlere uygulanan serbest politikalar değişime uğramıştır. Yüksek sayıdaki Suriyeli göçmenlerin

toplumsal hayattaki rolü kamuoyu tarafından dikkat çekmiş ve tepkilere neden olmuştur. Suriyeli göçmenler hali hazırda gündemi meşgul ederken Afganistan'dan olan göç Suriye'den olan göçe kıyasla daha az nüfusu içermektedir (Karadağ, 2024, s. 135).

Türkiye'nin sahip olduğu göçmen nüfusuna bakıldığında ülkedeki her şehrin göçmen veya mülteci barındırdığını tahmin etmek oldukça olağandır. Şehre göre bulunan göçmen sayısı değişebilmektedir. Bu şehirlerden birisi de Yalova şehridir. Yüz ölçümü küçük olan bu şehrin barındırdığı göçmen sayısı dikkat çekmektedir. Dolayısıyla şehri tüm yönleriyle tanımak, buradaki göçmen yoğunluğunu anlamaya yardımcı olacaktır.

2.10 Yalova Şehri

Türkiye'de en fazla uluslararası göç alan şehirler %35.4 ile İstanbul, %14.8 ile Antalya, %5.4 ile Ankara, %3.9 ile Bursa, %3.8 ile Mersindir. Yalova ise en uluslararası göç alan bu şehirlerin başında yer alan İstanbul ve Bursa ile sınır komşusudur (TÜİK, 2022). Yalova şehri Marmara Denizi'nin doğusunda yer alan önemli şehirlerinden bir tanesidir. Yalova şehrinin komşu illerine olan yakınlığı incelendiğinde en yakın olan iller 69 km ile Bursa ve 65 km ile İzmit'tir. Yalova merkez ilçesi ile birlikte 6 ilçeden oluşmaktadır. Şehrin denize kıyısı olması şehrin inşasını büyük oranda etkilemiştir (Kazel & Bayartan, 2021, s. 147). Şehrin merkezi, mahalle ve caddeleri sahil kıyısında bulunmaktadır. Özellikle Bahçelievler Mahallesi ve Fatih Caddesi deniz kıyısına yakınlığı ile şehrin en kalabalık bölgeleridir.

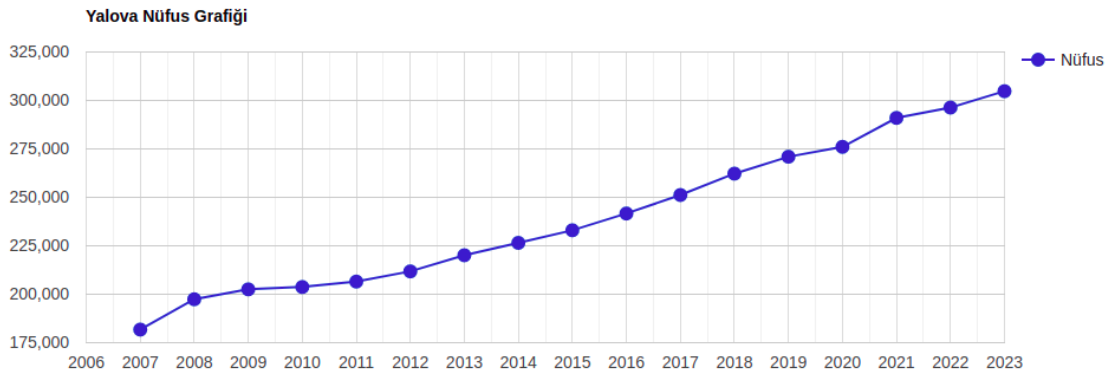
Yalova farklı değer ve akımlara sahip olan akarsuların oluşturduğu taraçalara sahiptir. Şehir, bu taraçaların oluşturduğu çeşitli yerleşim bölgelerinde kurulmuştur. Ayrıca Yalova deprem kuşağında bulunmaktadır. Deniz kıyılarının girintileri azdır. Fakat kıyı bölgelerindeki düzlük ile beraber aynı zamanda eğimli bir araziye sahiptir. Deniz kıyısında oluşan kumullar turizm için imkanlar yaratmıştır (Kazel & Bayartan, 2021, s. 147-148). Yalova Türkiye'nin yüz ölçümü açısından en küçük şehridir (798 km²) (Bostan, 2021). Yalova Karadeniz, Akdeniz iklimleri arasında bir geçiş iklimine sahiptir. Bu durum da şehrin yaşanabilirliğini arttırmaktadır.

Kışları karasal iklime sahip olan bölgeler gibi çok soğuk olmayan Yalova'nın yaz ayları ise sıcak ve nemlidir. Yalova termal kaynak suları ile termal turizme uygun bir bölgedir. Yalova'nın Termal ilçesi bu özelliği ile dikkat çekmektedir. Yörede bulunan kaplıcalar insanlar tarafından sağlıklı olma amacıyla kullanılmaktadır. Bu da Yalova'nın başka bir turistik özelliğini oluşturmaktadır.

Yalova nüfusu Cumhuriyetin ilk yıllarında 3000 civarındadır (Ceylan,2003, s. 26). 1970'ten sonra Yalova Şehrinin doğu kısmında sanayi tesisleri kurulmaya başlanmıştır. Bu tarihten itibaren zamanla doğu kıyılarında yazlık evler artmıştır. Çiçekçilik ve seracılık faaliyetleri ile şehir mekansal anlamda büyümeye başlamıştır. Nüfus oranı da bu gelişmeler ile doğru orantılı olarak artmıştır (Kazel & Bayartan, 2021, s. 147-148). 17 Ağustos 1999'a kadar nüfus artmaya devam etmiştir. Depremden önceki son sayımda nüfus 80.000' e yaklaşmıştır.

Sonraki dönemlerde ise 2007'de nüfusun tekrar yükselişe geçtiği görülmektedir. 2007'de nüfus 87.372 iken, 2010'da neredeyse 100.000'e ulaşmıştır (TÜİK, 2020). 1990 ve 2010 yıllarındaki toplam nüfus kıyaslandığında %50 oranında artış görülmektedir. Yalova'nın 2019 yılındaki toplam nüfusu 2018 yılına göre %3.3 artmıştır. Bu oran Yalova'nı il olmadan önceki nüfusu ile karşılaştırıldığında %100.5 oranında artış olduğu gözlemlenmektedir (Özkan, Uygun&Avşar, 2020, s. 15).

Yalova Nüfus Grafiği

Görsel 2.2 Yıllara göre Yalova nüfus grafiği (Nüfusu.com)

Nüfusu çeken unsurlar olarak sosyal ve turizm bölgeleri gösterilebilir. Örneğin Yalova nüfusu özellikle yaz aylarında dramatik bir yükselişe erişmektedir. Feribot ile yılda ortalama 5.5 milyon yolcu giriş çıkışına sahip olan Yalova'da bu durum inşaat sektörünün de gelişmesini sağlamıştır (Kazel & Bayartan, 2021, s. 151).

Yalova şehri sürekli göç alan şehirlerden biridir. Nüfus yapısı büyük oranda Karadeniz kökenli ve balkan göçmeni vatandaşlardan oluşmaktadır (Özkan, Uygun & Avşar, 2020, s. 18). Yalova Türkiye Cumhuriyeti öncesinde başlayan ve sonrasında da devam eden Balkanlar ve Kafkasya göçlerinin hedef bölgesi olmuştur (Bostan & Sertkaya, 2021, s. 139). 1953 yılında Bulgaristan ve Yugoslavya'dan gelen göçmenlerin belli bir kısmı Yalova'ya yerleştirilmiştir (Ceylan, 2003, s.24). Yalova'nın hava koşullarının elverişliliği, doğal güzellikleri, denize kıyısı olması, termal turizmi gibi özellikleri yabancıların Yalova'yı çok önceden de tercih etme sebeplerindendir.

Yalova şehri, Suriye'de yaşanan iç savaş nedeni ile Türkiye'nin kitlesel göç almasından önce de göç almaktaydı. Göç, Suriye'den olan zoraki göçler nedeni ile ülkemizdeki gündem de popülerliğini kazanmıştır. Fakat Türkiye'nin Afganistan, Suriye, gibi ülkelerden kitlesel göç almasından önce de Yalova bu ülkelerden ve sınır komşularından göçler almaktaydı.

Görsel 2.4 Yalova'da bulunan Arapça tabela örneği

Görsel 2.5 Yalova'da bulunan Arapça tabela örneği

Görsel 2.6 Yalova'da bulunan Arapça tabela örneği

Yalova'daki göçmenlerin görünürlüğünün yüksek olmasının başlıca nedeni yüz ölçümünün çok küçük olmasıdır. Böylelikle şehrin göçmen ortalaması ülke yüzdesinin üzerindedir. 2018'de Yalova'da net göç hızı 12.77 olarak tespit edilmiştir (Tüik, 2018). Dolayısı ile Yalova Türkiye nüfusuna oranla en fazla yabancı uyruk birey barındıran şehirdir. 2019 sonunda 262.234 nüfuslu Yalova'da ikamet izni olan 16.862 yabancı uyruklu birey yaşamaktadır (goc.gov.tr)(Uğur, 2020, s.19).

Yalova'daki yabancı sayıları ve ülkelerine göre oranları hakkında resmi açıklamalar olmasa da yerel gazeteler de konu ile yazılara ulaşmak mümkündür. Örneğin Yalova'mız isimli yerel gazete haberinin 4 ay önce kullandığı başlık 'Yalova Arap Kenti Oldu.' olmuştur. Dünya Gazetesi isimli başka bir gazetenin 1 yıl önceki başlığı 'Arapların Gözdesi Yalova'ya 2 Bin Dubaili Yerleşti.' olmuştur. Sözcü gazetesinin 5 yıl önceki haber başlığı ise 'Araplar Yalova'da Emlak Piyasasını Ele Geçirdi.' olmuştur. Haberci gazetesinin 2023 ağustos ayında kullandığı başlıklardan birisi 'Rus Turistlerin Tercihi Yalova' olmuştur. Perspektif gazetesinin 'Türkiye'de Artan Yabancı Karşıtlığı ve Dağıstanlı Muhacirlerin Statü Arayışı' başlıklı yazısında Yalova'ya göç eden ciddi orandaki Kafkaslı göçünden bahsedilmiştir. Yalova'da göçmenlerin en görünür olduğu bölgelerden biri Bahçelievler Mahallesidir.

Deniz seviyesinden yüksekliği 4 metre kadar olan Bahçelievler Mahallesi 1962'de kurulmuştur. Yalova'nın en eski mahallelerinden biri olan mahallenin şehirde kapladığı alan 860 bin metre karedir. Mahallenin toplam nüfusu 14.073 kişidir. Fatih Caddesi ve Gazi Paşa Caddesi gibi kıyıya paralel olan caddeleri barındırmaktadır. Böylelikle Bahçelievler Mahallesi en fazla nüfusa sahip olan mahalledir. Deprem Anıtı, Stadyum gibi göze çarpan yapıtları bulundurmaktadır. Refah seviyesi açısından değerlendirildiğinde şehirdeki en gelişmiş mahallelerin başında gelmektedir (Kazel, 2014, s. 75-76). Özellikle Fatih Caddesinde bulunan işletmeler göçmenlerin görünürlüğü yönünden oldukça dikkat çekicidir. Bu bölgede başta İran ve Irak olmak üzere birçok uluslararası işletmecinin restoranı, marketi, vs. bulunmaktadır.

Yalova'da dikkat çeken bir başka durum ise çok yaygın olan emlakçılardır. Özellikle Fatih Caddesinde sıralı olarak bulunan bu dükkanların dikkat çekici yanı Arapça, Farsça tercüman bulundurmaları, tercüme etmesi için göçmen

çalıştırmaları ya da göçmenler tarafından açılmış olmalarıdır. Göçmen grupların yoğunlukta olduğu Yalova şehrinde uyumun ne kadar, nasıl sağlandığı merak konusu olmaktadır. Bu çalışmanın da ana araştırma konularından olan göçmenlerin uyum sürecindeki yerini, yabancı olma halini, olumlu veya olumsuz algıları anlayabilmek adına söz konusu terimler incelenmelidir.

2.11 Göç Sürecinde Uyum: Yabancı, Kalıpyargılar, Algı

Uyum, sadece göçmenin birey olarak kabul edilme süreci değil, aynı zamanda grup olarak da kabul edilme sürecidir. Ev sahibi ülkelerin göçmenleri ya da göç eden grupları kabul etme şartları değişkenlik gösterebilir. Uyum sürecinin uygulanması, sürdürülmesi göç eden grubun ya da göçmenin sorumluluğu değildir. Uyum süreci iş birliği içinde devam ettirilmelidir. Hem göçmenler hem de ev sahibi devlet uyum sürecinden sorumludur (IOM, 2009, s. 17). Uyumun engellenmesi sonucu göçmenler kendilerini uyumun engellenmesinin nedeni olarak görüp, onlara atfedilen bu olumsuz rolü üstlenebilmektedirler.

Bu durum da onların dalgalanmalarına neden olmaktadır. Böylece göç eden gruplar yerli halkın yaşadığı güvensizliklerin kaynağı haline gelebilir. Bu durum devletler tarafından sorun olarak algılansa da halkın yaşadığı sorunların öznesini oluşturmak yönünden örtük işlevini başarı ile gerçekleştirmektedir. Günün sonunda göçmenler kendilerini devletlerin güven sağlama kampanyalarının merkezinde bulmaktadırlar. Böylelikle göçmenlere yönelik yapılan her olumsuz itham kendini meşru kılmaktadır.

Bu da göçmenlerin kendilerini ahlaki yükümlülüklerin dışında bırakmalarına neden olmaktadır. Tek perspektifte toplanan fikirler ile çatışmalar artmakta ve kutuplaşmalar ile günlük pratikte yaşanan her çatışma kutuplaşmaları kolaylaştırmaktadır. Medyanın da etkisiyle suç oranlarının öznesini göçmenler oluşturur. Suç işlenmeden önce bile potansiyel suç oluşturan olayların öznesi olarak yine göçmenler gösterilebilmektedir. Böylelikle göçmen gruplar kamusal öfke ve korku için günah keçisi rolünü istemeden de olsa üstlenmiş olmaktadır. Bunun sonucunda göçmen toplumların ve sahibi toplumların bir araya gelip uyum sürecini oluşturma ve devam ettirme ihtimalleri azalmış olmaktadır (Bauman, 2016, s. 25-41).

Erving Goffman'ın Damga isimli kitabında üç farklı damga tipinden bahsedilmektedir. İlk damga tipi fiziksel deformasyonları temsil etmektedir. İkincisi doğal olmayan tutkuları, sapkın ve katı inançları, ahlaksızlık olarak algılanan bireysel karakter bozukluklarını temsil eder. Üçüncüsü ve sonuncusu ise ırk, ulus ve din etnolojik damgaları temsil etmektedir. Üçüncü damga türü soybağı ile aktarılabildiği gibi bir ailenin tüm üyelerine eşit şekilde bulaşabilir. Damganın ait olduğunu düşündüğümüz bireyler için bir ideoloji inşa edilebilir ve rasyonel gerçekler bulunabilir. Damga teorisine uygun olan birey toplumun beklentilerine uymadığında bu durumun ona zarar getirmemesi durumu da olasılıklar arasındadır. Bu kişi kendini damgalı olarak nitelendiren, yabancılaşmasına neden olan kimlik hususlarına ilişkin inançlarının şemsiyesi altında kendinin normal olduğunu, aksine onu damgalı ilan eden kesimin normal olmayanlar olduğunu düşünebilir.

Damgalı olmasından dolayı utanmaz ya da bu durumdan etkilenmiş, pişmanlık duyuyormuş gibi görünmez. Goffman'a göre damgalı bireyin onun damgalı olmasına neden olan kimlik özellikleri ya da arka planda yaşadıkları hem yaşadığı toplum için hem de kendisi için saygı duyulmasını sağlayacak faktörler olarak görülmektedir. Fakat damgalı bireyin yaşadığı toplum beklenen saygıyı göstermekten geri kalmaktadır. Bu durum damgalı olan bireyin zamanla kendi niteliklerinden dolayı saygı görmediğini düşünmesine yol açmaktadır (Goffman, 2014, s. 30-51). Bu durum da göçmenin sosyal bağ oluşturmaya çalıştığı çevreden ayrıştırılması, ötekileştirilmesi toplumsal olarak izole edilmesi ile sonuçlanabilmektedir (Akıncı vd., 2015, s. 74).

Göçmenlerin yurda olan özlemleri, hissettikleri yalnızlık, sosyal dışlanmışlık, yaşadıkları ekonomik problemler yoksunluk duygularını tetiklemektedir. Bu durum da kimlik bunalımı yaşamalarına neden olmaktadır. Uzun yıllar kendi kültür ve değerlerine göre yaşayan bireyler yeni kültür, görenek, değerler ile karşılaştıklarında varoluşlarını sorgulama eğilimi göstermektedirler. Kimlik bunalımı ile karşı karşıya kalan bu kesim göç ettikleri bölgelerde kentin görünmeyen bölgelerinde, yaşama dahil olma umudu ile yaşamaktadırlar.

Göçmen için ev sahibi toplumun yaşayış biçimine alışma süreci arttıkça kimlik bunalımı yaşama olasılığı ve şiddeti de artmaktadır. Bu durum da kimlik müzakeresi sürecini oluşturmaktadır. Kimlik müzakeresi bireyin yeni toplumda yaşadığı ait olma duygularını adres göstermektedir. Kişinin ait olma hakkı ve

abasını temsil eden tartışmaları oluşturmaktadır (Geçtan, 2003). Kimlik müzakeresi özellikle çok kültürlü toplumların güvenlik, hukuk, eēitim alanlarında politika oluşturma süreçlerinde önemli rol oynamaktadır.

Bauman kimlik müzakerelerini göçmenler için zor bir süreç olarak tanımlamıştır. Bauman'a göre bir göçmenin kimlik müzakereleri sürecini atlatma şansı oldukça düşüktür (Bauman 2015). Bireyin dahil olduēu sosyal gruplar baēlamında kimlik sayılar, renkler, meslek, hobiler ve cinsiyet ile baēdařtırılabilir (Pembecioēlu, 2012). Farklı yaşam alanlarının, stillerinin etkisiyle etnik farklılıēın da bir sonucu olarak herkes farklı kimlikler oluşturur. Bu baēlamda kimlik kişilerin kendisini diēer bireylere kendini ifade etme, tanıtma aracı olarak tanımlanabilmektedir (Anık, 2012, s. 21).

Kimlik oluşturma süreci tek seferlik olan, ömür boyu geerliliēi olan bir süreç deēildir. Bireyler sosyal yaşamları boyunca toplumdaki diēer üyelere kendilerini ifade etme ve baē kurma amacıyla kimlik oluşturma sürecine dahil olabilmekteler (Lawler, 2008). Ev sahibi topluma yönelik literatür incelendiēinde 'yabancı' kavramı özellikle ne çıkmaktadır. Kavram genel olarak göçmenleri sonradan gelenler olarak nitelendirir. Bunun sonucunda da yeni gelenlere yabancı terimi yakışık görülür (Marotta, 2016).

Ev sahibi toplumun göçmenler ile olan deneyimleri yabancılık kavramı üzerinden tartışılmaktadır. Böylelikle göçmenin konumu toplum içinde yer bulamamaktadır. Ev sahibi toplumda yaşayan dolayısıyla kurduēu ilişkiler baēlamında 'görülen' fakat ilk konumda olamayan, öteki olarak nitelendirilen birey olarak kalmaktadır (Rapoport ve Lomsky-Feder, 2001).

Yabancı kavramını sosyolojik olarak ele alan Simmel kavramı “mekanda verili her noktadan belli bir uzaklıkta olma durumu” ve “belli bir noktaya baēlılıēın olmaması” durumlarının birleşimi olarak tanımlamaktadır. Simmel kavramı daha çok mekanlarla ilişkilendirmiştir. Bireyin mekanda varlıēını merkeze alan Simmel için yabancı, “burada sayılmaz, ancak bugün gelip yarın giden gezgin gibi de deēildir; bugün gelip yarın kalan insan gibidir”. Simmel'e göre yabancı sosyal konumunu sosyal ilişkiler baēlamında kurduēu ilişkilere göre saēlamlařtırır. Yabancı bulunduēu ortamda ona ait olmayan deēerler, niteliklerin etkisi ve baskısı altındadır. Simmel yabancılıēın ortaya çıkabilmesi için ilişki biçimlerinin karşılıklı

olması gerektiğini savunur. Bu bağlamda yabancı olarak tanınan bireyin, grubun ev sahibi halk tarafından tanınması gerekmektedir (Simmel, 2009, s. 149). Dolayısıyla bireylerin ya da grupların yabancı olarak nitelendirilmesi için ne çok uzakta ne de çok yakında olmaması gerekmektedir

Çok yakın olması durumunda yabancı olarak nitelendirilme durumu ortadan kalkmış olacaktır (Ritzer, 2014, s.278). Ayrımcılık, eşitsizlik, dışlama ile karşı karşıya kalan göçmenlerin bağdaştırıldığı; ilişkinin olmadığı, sosyal bağların kurulmadığı yabancı tipi olumsuz olarak tanımlanmaktadır (Simmel, 2009, s.153). Bauman ise yabancı kavramını biz ve onlar sınıflandırılması perspektifinden ele almaktadır. Bauman için yabancı biz ve onlar ayrımına karşı bir duruş sergiler. Sosyal kategorilere dahil olmaktan kaçınırlar. Yabancılar sosyal gruplarca 'zıt' olarak nitelendirilen durumları sorgulamaktadırlar (Bauman, 2006, s. 65-66). Bauman için yabancı ne içtedir ne de dışta, günün sonunda sosyal statü kazanma ihtimal olsa bile kalıpların gerektirdiği gibi davranmaktan kaçınır. Çünkü kendini istediği şekilde yansıtmaya şansı verilmeyeceğini bilir (Bauman, 2013, s. 20).

Bauman için modern toplumun en kalabalık yabancıları göçmenlerdir. Kitlesele göç sonucu gelenler yerli halk tarafından değerlere yönelik tehdit olarak algılanırlar. Kitlesele göç ile gelenler alışılan yaşam biçimlerine zarar vermekle suçlanırlar (Bauman, 2018, s. 14).

Ev sahibi toplum göçmenler gelmeden önce etrafındakileri tanıyabilir ve onlar hakkında belirli fikirleri bulunabilir. Örneğin mahallede yaşayanları, işyerlerinde çalışanları tanınması. Dolayısıyla etraftakilerle ilişki kurulurken iletişimin tonu belirlenebilir. Fakat yabancılarla bu iletişimin yönü ve tarzı oluşturulamayabilir. Yabancılaraya yönelik genel bilgiler onlar hakkında kanıya varmak için yeterli gelmez. Dolayısıyla gelecekte oluşturulacak potansiyel ilişkiler için belirsizlik oluşur. Bu belirsizlik korkuya ve kaygıya neden olabilir. Çünkü yabancıların topluma dahil olması ev sahibi toplumun seçtiği bir durum değildir (Bauman, 2018, s. 14-15). Yerli halk tarafından göçmenlerin nasıl algılandığını anlamak için önyargı ve kalıpyargı incelenebilir. Önyargı ve kalıpyargı karıştırılabilir olsa da Allport önyargıyı hatalı genellemelere dayanan inanç olarak tanımlamıştır. Wright ise önyargıyı tutum olarak değerlendirmiş; kalıpyargıyı ise düşünce olarak tanımlamıştır (Yalçın, 2017).

Önyargı ve kalıpyargının günlük hayatta uygulanması ise ayrımcılığı oluşturmaktadır (Uyar & Ercan, 2021). Kalıplaşmış yargıların oluşma nedeni ve işlevi göçmenlere gelindiğinde değişmemektedir. Tıpkı diğer insanlara olduğu gibi göçmenlere yönelik oluşturulan kalıplaşmış yargıların nedeni de bilgi eksikliği, bilginin yanlışlığıdır (Kağıtçıbaşı, 1985).

Entegrasyonun sağlanması adına devletin aldığı aksiyonlar büyük önem taşımaktadır. Oluşturulan politikalar gereğince uygulanabilmeli ve sürdürülebilir olmalıdır (Rudiger & Spencer, 2003, s. 6). Devletlerin görevi uyumu oluşturmak adına göçmenlere ve azınlık gruplarına fırsatlar sunmaktır. Çok kültürlülük üzerine geliştirilen politikaların vurguladığı üzere uyumun oluşması için asimilasyonda görülen bir kültürün diğerini bastırması durumu değil, kültürlerin ilişkilendirilmeleri desteklenmelidir (Rudiger & Spencer, 2003, s. 7). Göçmenlerin ev sahibi toplum tarafından kabulünün sağlanması için sosyo-kültürel farklılıklar bağlamında oluşturulan politikalar etkili olmaktadır. Barınma, beslenme, istihdam, eğitim alanlarında oluşturulan politikalar ev sahibi toplum ve göçmenler arasında uyuma katkı sağlamaktadır.

Göçmenlerin haklarının güvenceye alınması, göçmenlerin topluma karışmasını kolaylaştırmaktadır. Böylelikle uyum sürecini hızlandırmaktadır (Castles & Miller, 2008, s. 329). Göçmenlerin ev sahibi toplum tarafından algılanma biçimlerini daha iyi yönetebilmek adına devlet politikaları büyük önem taşımaktadır. Sadece kültürel farklılıklar bağlamında değil göçmenlerin toplumda yarattıkları etkiler bağlamında da oluşan kaygılar devletler tarafından takip edilmelidir. Ev sahibi toplum göçmenleri ekonomik eşitsizliğin, yükselen konut fiyatlarının, sosyal hizmetlere ulaşmada engellerin nedeni olarak görmeye yatkındır. Dolayısıyla onları komşu olarak istememekte, kendi dillerinde konuşmalarını kötü karşılamaktadırlar. Göçmenlerin yerli halkın doğal haklarını ve mallarını işgal etmelerinden kaygı duymaktadırlar (Castles & Miller, 2008, s. 312-314).

Ev sahibi toplumun göçmenler hakkında olumsuz algı oluşturmalarını besleyen bir başka durum da devletlerin göçmenlerin kalıcı olmadığını farz ederek uzun süreli uyum politikaları oluşturmamalarıdır. Böylelikle ev sahibi halk göçmenlerin kısa süre içinde döneceğini düşünür. Fakat göçmenlerin ülkede kalma süreleri uzadıkça ilk aşamada oluşan hoşgörü zamanla kaybolur. Hoşgörüsü, sabrı azalan ev sahibi toplum göçmenlere karşı nefret beslemeye başlayabilmektedir (Erdoğan, 2015, s.

23). Açıklanan kavramlar ışığında çokkültürlülük kavramının Türkiye için oldukça önemli olduğu anlaşılmaktadır. Bu önem doğrultusunda ülke ile karşılaştırıldığında daha küçük örnekleme sahip olsa da Yalova şehrinin çokkültürlülük bağlamında çokkültürlülük araştırmalarına dahil edilmesi önem kazanmaktadır.

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada kullanılan araştırma yöntemi, veri toplama sürecinde kullanılan teknikler ve verilerin nasıl çözümlendiği ile ilgili bilgiler paylaşılmıştır.

3.1 Araştırmanın Modeli

Araştırma modeli, araştırmada kullanılan yöntemlerin neden ve nasıl uygulandığını anlamaya yardımcı olur ve araştırmacının sürecini belirli bir eksen üzerinde yönlendirir. Bu modeller, önemli hataları önleyerek araştırmanın amacına uygun bir düzen içinde ilerlemesini sağlar. Uygun bir model seçimi, araştırmanın hedef kitlesine bağlıdır; bu nedenle araştırmacının kitlesini iyi tanıması gerekmektedir. Kullanılacak yöntemler, epistemolojik ve yöntembilimsel nedenlere göre değişir ve araştırma probleminin açıklanmasında en uygun yöntemin seçilmesi önemlidir. Nicel yöntemler sayısal verilerle, nitel yöntemler ise sözel ve öznel verilerle daha iyi sonuçlar elde etmeyi sağlamaktadır (Şimşek, 2018, s. 91).

Bu araştırmada, Yalova'da yaşayan ev sahibi topluluğun Yalova'da ki tüm yabancı uyruklular hakkındaki görüşlerini ve deneyimlerini çokkültürlülük bağlamında incelemek amacıyla nitel yöntem seçilmiştir. Araştırmacı, ev sahibi halk ile bire bir görüşmeler yaparak katılımcıların farklı göçmen gruplar hakkındaki düşüncelerini derinlemesine incelemiştir. Nitel araştırmalarda tek bir gerçek veya doğru yoktur; odak, bireylerin gerçekliği nasıl algıladığına yöneliktir. Bu bağlamda, bireyin sosyalleşme süreci ve yaşam tecrübeleri önem kazanmaktadır. Ayrıca, nitel araştırmalarda bölgenin deneyimleri de sonuçları etkiler. Toplanan verilerle bir kanaat oluşturulur, ancak örneklemin sınırlı olması ve bağlam odaklılık nedeniyle genelleme yapılamaz. Yine de seçilen örnekleme konuyla ilgili ayrıntılı bilgiler elde edilebilir (Şimşek, 2018, s. 89-90).

Nitel araştırmaların bağlama uygunluk özelliğinden hareketle fenomenolojik yaklaşım tercih edilmiştir. Çünkü fenomenolojik yaklaşım fenomene yani deneyimlerin tanımlanmasına önem vermektedir. Fenomenolojinin temel felsefi özellikleri ile nitel araştırma sürecinin bazı benzer özellikleri bulunmaktadır. Bu özellikler veri kaynakları, verinin oluşturulması, veri analizi, araştırma metodolojisinin açık uçlu olması şeklinde örneklendirilebilir. Bu benzerlikler de yine fenomenolojik yaklaşımın tercih edilmesini sağlamıştır. Fenomenoloji

deneyimlere attettiği öneme ve olguların açıklanmasına verdiği önem ile diğer yaklaşım türlerinden ayrılmaktadır (Tekindal & Uğuz Arsu, 2020, s. 157-160).

3.2 Çalışma Grubu

Bu çalışma Yalova’da yaşayan ev sahibi halkın yabancılara yönelik algılarını çokkültürlülük bağlamı içinde incelemek amacıyla yapılmıştır. Yalova halkının yabancılar ile ilgili deneyimleri, düşünceleri, ilişkilerini anlamak çalışmanın amacının gerçekleştirilmesine katkı sağlayacaktır. Dolayısı ile çalışmanın katılımcı grubu bu amaca hizmet edecek şekilde oluşturulmuştur. Katılımcı seçimi için belirlenen kriterler katılımcının Yalova şehrinde doğup büyümesi, Yalovalı değil ise göç deneyimi hakkında geniş kapsamlı bilgi verebilmesi için 20 yıldan fazla Yalova’da bulunması, araştırmacının bolca veri elde edebilmesi amacıyla tercihen iş hayatına dahil olmuş olması olarak sıralanabilir. İkinci kriterin oluşturulma nedeni Yalova’nın iç göçlerden oldukça fazla etkilenen bir şehir olmasından kaynaklanmaktadır. Araştırmacının araştırma alanında yaşaması görüőeceđi katılımcıların farklı şehirlerden göç etme olasılığını ön görmesini sağlamıştır.

2008 ve 2020 yılları arasında Yalova şehri her ilden toplam 178.187 kişi göç almıştır. Göç aldığı ilk on şehir sırasıyla İstanbul, Bursa, Kocaeli, Ankara, Erzurum, İzmir, Balıkesir, Diyarbakır, Sakarya, Şanlıurfa’dır. On ilin Yalova’nın toplam nüfusuna oranı %63,6 olarak belirlenmiştir (Bostan, 2021. s.114). Bu süreç, araştırma yöntemleri açısından iki önemli teknik olan amaçlı örnekleme ve kartopu tekniği ile açıklanabilir. Araştırmada katılımcılar, özellikle esnaflar olmak üzere, göçmenlerle günlük deneyim zenginliği taşıyan alanlardan seçilmiştir. Bu, stratejik örnekleme yönteminin bir örneği olarak gösterilebilir. Stratejik örnekleme, katılımcıların seçiminin belirli bir amaç için yapıldığı bir yöntemdir. Bu yaklaşımda, araştırmacının genellikle yalnızca belirli bir araştırma sorusu için en uygun verileri sağlayabilecek katılımcıları seçmesi gerekmektedir (Patton, 2002; Creswell, 2013). Araştırmacı, göçmenlerle etkileşimde bulunan ve bu konuda bilgi sahibi olabilecek katılımcıları hedefleyerek, derinlemesine ve anlamlı veriler elde etmeyi amaçlamıştır.

Ayrıca, her görüşmenin sonunda katılımcılardan araştırmaya katkı sağlayabilecek bir tanıdık tavsiye edilmesi istenmiştir. Bu yöntem, kartopu tekniği olarak adlandırılmaktadır. Kartopu tekniği, mevcut katılımcıların, araştırmaya katkıda

bulunabilecek diğ er katılımcıları   nermesi ile genişleyen bir  rneklem e yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Biernacki & Waldorf, 1981). Bu yaklaşım, sosyal ağların ve ilişkilerin araştırmanın kapsamını artırmasına olanak tanımaktadır. Böylelikle, araştırmacı daha fazla katılımcıya ulaşarak, daha zengin ve çeşitli veriler elde etmeyi amaçlamıştır.

Sonuc olarak, 35 katılımcı ile yapılan görüşmelerde, yarı-yapılandırılmış görüşme formlarının kullanılması, katılımcıların deneyimlerini derinlemesine incelemek için etkili bir yöntem olduğu söylenebilmektedir. Veri toplama süreci, elde edilen verilerin yeterli olduğu yani doygunluk aşamasına ulaşıldığı noktada sonlandırılmıştır.

Katılımcıların 19'u erkek, 16'sı kadındır. Araştırmacı kadın ve erkek sayısının birbirine yakın olmasına  zen göstermiştir. Yaş ortalaması 38 olmakla beraber en genç katılımcının yaşı 21'dir. En fazla nüfusun ve etkileşim alanının merkezde bulunması nedeniyle araştırma süresince görüşmeler daha çok merkez bölgesinde yapılmıştır. Görüşmeler 2023 kasım ayında başlamış, 2024 Ağustos ayında son bulmuştur. Görüşmeler için harcanan süre çalışmanın başında belirlenenden daha fazladır.

Bunun nedeni araştırmacının ve katılımcıların çoğunluğunun tam zamanlı olarak çalışmasından dolayı randevu tarihlerinin belirlenmesinde zorluk yaşanmasıdır. Mesai saatleri göz önüne alındığında katılımcıların çoğu da aynı mesai saatlerine ya da daha fazlasına tanımılı olduğundan görüşme tarihleri ertelenmek zorunda kalınmıştır. Görüşmelerin hepsi yüz yüze yapılmıştır. Böylelikle görüşmeci ve katılımcı arasında daha doğal, sohbete yakın bir ortam oluşturulması hedeflenmiştir. Randevuların belirlenmesi dışında çalışmayı olumsuz etkileyecek farklı bir durum ile karşılaşılmamıştır. Katılımcılar tarafından sorular ya da görüşmenin yönetilmesi yönünden olumsuz geri dönüt bulunmamaktadır. Görüşme başlamadan katılımcılar yapılacak görüşme ile ilgili bilgilendirilmiş ve onayları alınmıştır.

Katılımcıları görüşmenin ses kayıt cihazları ile kayıt edilmesini olumlu karşılamışlardır. Görüşme izin formlarında özellikle isim ve soy isimlerinin bulunmasını istemeyen katılımcıların görüşme esnasında da kendi fikrine göre

siyasi içerikli olarak belirledikleri düşüncelerini aktarmak istemedikleri gözlenmiştir.

Görüşmelerin ilk aşamasında katılımcıların temel demografik özelliklerini öğrenmeyi hedefleyen 7 adet soru yöneltilmiştir. Bu sorular ile katılımcılar, kendi yaşları, cinsiyetleri, eğitim durumları, iş durumları, aylık gelirleri, medeni durumları, çocuk sahibi olup olmadıkları gibi temel demografik sorulara cevap vermişlerdir.

Katılımcıların 14'ü lise, 11'i üniversite, 6'sı ilk öğretim, 2'si ortaokul, 1'i yüksek lisans, 1'i ön lisans mezunudur. Katılımcılar farklı meslek gruplarından seçilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların meslekleri gereği göçmenler ile iletişim halinde oldukları tahmin edilerek esnaflar ve hizmet sektöründe çalışanlar ile görüşmeye özen gösterilmiştir. Katılımcıların 5'i esnaf, 3'ü öğrenci, 2'si öğretmen, 2'si özel sektör çalışanı, 2'si kasiyer, 2'si emekli, 2'si tezgahdar, 1'i ev hanımı, 1'i memur, 1'i kafe işletmecisi ve sahibi, 1' bilgisayar programcısı, 1' belediyede stajyer, 1' servis şoförü, 1' resepsiyon görevlisi, 1' satış danışmanı, 1' fizyoterapist, 1' emlakçı, 1'i hemşire, 1' müteahhit, 1' serbest meslek, 1' mağaza müdürü, 1'i psikolog, 1'i taşeron işçi, 1' çiçekçi olarak çalışmaktadır.

	Yaş	Cinsiyet	Eğitim	Meslek	Maaş	Medeni Durum	Çocuk
1	28	Kadın	Üniversite	Satış Danışmanı	30	Evli	Var
2	49	Kadın	İlköğretim	Esnaf	40	Bekar	Var
3	43	Kadın	İlköğretim	Taşeron İşçi	25	Evli	Var
4	23	Erkek	Üniversite	Psikolog	20	Bekar	Yok
5	38	Kadın	Ortaokul	Mağaza Müdürü	40	Evli	Var
6	67	Erkek	İlköğretim	Serbest Meslek	30	Evli	Var
7	25	Erkek	Lise	Özel Sektör Çalışanı		Bekar	Yok
8	65	Erkek	Lise	Müteahhit	60	Evli	Var
9	25	Erkek	Üniversite	Öğrenci	30	Bekar	Yok
10	48	Erkek	Lise	Hemşire	50	Evli	Var
11	62	Kadın	Üniversite	Emlakçı	10	Evli	Var
12	21	Erkek	Üniversite	Öğrenci	10	Bekar	Yok
13	58	Erkek	Lise	Emekli	22	Bekar	Var
14	37	Kadın	Üniversite	Öğretmen	45	Bekar	Yok
15	20	Kadın	Lise	Öğrenci	15	Bekar	Yok
16	37	Kadın	Üniversite	Öğretmen	40	Bekar	Yok
17	42	Kadın	İlköğretim	Tezgahtar	30	Evli	Var
18	27	Kadın	Yüksek Lisans	Fizyoterapist	50	Evli	Yok
19	50	Kadın	Ortaokul	Esnaf	500	Evli	Var
20	72	Kadın	İlköğretim	Ev Hanımı	22	Evli	Var
21	43	Kadın	Lise	Esnaf	35	Evli	Var
22	20	Kadın	Lise	Kasiyer	20	Bekar	Yok
23	21	Kadın	Lise	Kasiyer	20	Bekar	Yok
24	48	Kadın	İlköğretim	Tezgahtar	30	Evli	Var
25	22	Erkek	Lise	Resepsiyon Görevlisi	20	Bekar	Yok
26	51	Erkek	Lise	Servis Şoförü	30	Evli	Var
27	21	Erkek	Önlisans	Stajyer	8	Bekar	Yok
28	21	Erkek	Üniversite	Bilgisayar Programcısı	35	Bekar	Yok
29	34	Erkek	Üniversite	İşletme Sahibi	22	Bekar	Yok
30	38	Erkek	Lise	Emekli	40	Evli	Var
31	43	Erkek	Üniversite	Memur	50	Evli	Var
32	50	Erkek	Lise	Firma Sahibi	35	Bekar	Yok
33	36	Erkek	Lise	Esnaf		Evli	Var
34	36	Erkek	Lise	Esnaf		Evli	Var
35	26	Erkek	Üniversite	Özel Sektör Çalışanı		Bekar	Yok

Görsel 4.1 Katılımcıların demografik özellikleri

Çalışmanın güvenilirliği yönünden belirtmek gerekir ki araştırmacının hedefi sayılarının çokluğu nedeniyle 1'den fazla emlakçı ile görüşmekti. Fakat görüşme teklif edilen emlakçıların görüşmeye olumsuz bakması nedeniyle hedeflenen görüşmeler yapılamamıştır. Emlakçıların bu tutumunun nedeni olarak Yalova'da göçmenlere satılan gayrimenkul oranları ile ilgi tartışmalar gösterilebilir. Bu tartışmalar yerel medyada da yer almış ve bu çalışmanın önceki kısımlarında yer verilmiştir. Araştırma kapsamı ve kişisel bilgilerin korunması ile ilgili bilgi verilmesine rağmen istenilen emlakçı katılımcı sayısına görüşmeler için belirlenen süre dahilinde ulaşmak mümkün olmamıştır. Katılımcıların ortalama maaşı 45 bin olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların 18'i evli ve çocuk sahibi iken 17'si bekarıdır.

3.3 Verilerin Toplanma Süreci

Veri toplama yöntemi olarak açık uçlu soruların sorulabilmesi, araştırmacıya görüşmeyi yönetme ve katılımcıyı tanıma olanağı tanıdığı için yarı yapılandırılmış görüşme tercih edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, araştırmanın belirli bir akış içinde ilerlemesini sağlarken, aynı zamanda katılımcıların düşüncelerini daha özgürce ifade etmelerine de olanak tanımaktadır (Bryman, 2016). Bu yöntem, hem katılımcıların deneyimlerini derinlemesine anlama imkanı sunmakta hem de araştırmacının belirlediği çerçevede, yönlendirici sorularla bilgi toplamasına yardımcı olmaktadır (Kvale, 2007).

Böylelikle, görüşme süreci hem katılımcılar hem de araştırmacı için verimli ve faydalı hale gelir. Söz konusu çalışma için 25 soru belirlenmiş olup bu 25 soru dışında da konunun akışına ve katılımcının ilgisine göre ana sorular ile bağlantılı olan sorular sorulmuştur. Bu 25 soru araştırmanın amacı için verimli verileri toplayacak şekilde tasarlanmıştır. İlk sorular katılımcı hakkında demografik bilgiler edinmeye yöneliktir. Daha sonra araştırmacı katılımcının Yalova şehri içindeki konumu ve deneyimlerini şehir ile ne kadar ilişkili olduğunu anlamaya yönelik olan soruları oluşturmıştır.

Daha sonra katılımcının göçmenler ile ilgili düşünce ve deneyimlerini sorgulayan sorular hazırlanmıştır. Daha sonra araştırmanın öznelereinden olan göçmenler ile ilgili genel bilgi düzeyini anlamaya çalışılan sorular yöneltmiştir. Son aşamada ise sorular uyum düzeyini anlamaya yöneliktir.

Katılımcılar görüşmeye katılıp katılmama konusunda bilgilendirilmiştir. Toplanan verilerin gizliliğinin korunması ile ilgili güven veren bir tutum sergilenmiş, sorumluluğun araştırmacıya ait olduğu belirtilmiştir. Görüşmelerin süresi en az 28 dakika, en fazla 1 saat 50 dakikadır. Katılımcıların görüşme süresi ile ilgili kötü dönütleri olmaması ile birlikte katılımcıların görüşmeyi şikayet ya da memnuniyetlerini dile getirdikleri bir platform olarak gördükleri gözlemlenmiştir. Süreler arasındaki fark ise katılımcının karakterleri ile bağdaştırılabilir

3.4 Verilerin Analiz Süreci

Çalışmanın ilk aşamasında saha günlüğü tutularak veri kaybının en az seviyeye indirilmesi hedeflenmiştir. Bu süreç, katılımcıların düşünceleri ile ilgili bir şema oluşturmayı mümkün kılmıştır. Betimsel analiz yöntemi, katılımcıların

deneyimlerinin ve bakış açıların derinlemesine anlaşılmasını sağlamak amacıyla, araştırmacının yaptığı görüşmeleri daha verimli analiz etmesine yardımcı olmuştur (Kvale, 2007).

Bu aşama ile yapılan görüşmelerin düzenli bir şekilde korunması amaçlanmıştır. Görüşmelerin ses kayıtları, Microsoft Word uygulaması ile belgelenmiştir. Bu süreçte, her soruya verilen cevaplar, soruların temalarına göre ayrılmıştır. Temalarına göre düzenlenen bölümler, farklı dosyalarda korunmuş ve soruların amaçlarına veya ana odağına göre sınıflandırılmıştır. Yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmelerden elde edilen veriler, soruların temasına göre ayrıldıktan sonra her soru için ayrı bağlamda ve tüm görüşmelerin bağlamında analiz edilmiştir.

Verilerin analiz edilmesi aşamasında, ana sorular ve ara sorular şeklinde ana ve ara konu içerikleri oluşturulmuştur. Betimsel analiz, bu içeriklerin bağlam içinde anlamlandırılmasını sağlarken, katılımcıların perspektiflerini daha iyi yansıtmayı amaçlamıştır (Creswell, 2013). Böylece, verilerin daha faydalı bir şekilde çalışmaya aktarılması hedeflenmiştir.

3.5 Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenilirliği

Nitel araştırma yöntemleri sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılan yöntemlerdendir. Fakat nitel çalışmalar daha önce de bahsedildiği üzere deneyimlere önem veren veya öznel olan yapısı nedeniyle her zaman ilk tercih olmayabilir. Sosyal bilimlerin doğasına daha uygun olsa da nitel çalışmaların öznelliğe olan vurgusu yöntemin hem güçlü hem de zayıf yönü olarak görülebilmektedir.

Araştırmacılar bu problemi çözebilmek adına güven oluşturan ilkeleri araştırmanın başından başlayarak sonuna kadar uygulamak ile yükümlüdürler. Ravitch ve Carl (2019) güvenilirliğin sağlanması amacıyla inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık, doğrulanabilirlik başlıkları ile dört ana ölçütü oluşturmuşlardır. Bu güven duyulabilirlik ölçütlerinin hepsi birbiri ile ilişkilidir. İnandırıcılık kapsamında araştırmacının sorgulaması gereken durumlar, araştırma sorularının ve yöntemin örtüşüp örtüşmemesi, çalışmanın veri kaynağının zengin olup olmayacağı, araştırmacının kendi yanlılığını ile nasıl baş edeceği, veri analizi sonucu ortaya çıkan parçaları nasıl yorumlayacağı şeklindedir. Aktarılabilirlik ölçütünde ise

araştırmacı çalışmasının bağlamını nasıl yorumlayacağını, araştırma dışındaki bireylerin çalışmayı anlaması için gereken çerçevenin oluşturulması gibi konuları sorgulamaktadır. Tutarlık ölçütünde araştırmacı araştırma yöntemini neden seçtiğini, potansiyel eleştirileri sorgulamaktadır. Son ölçüt olan doğrulanabilirlikte ise araştırmacı çalışmasının benzer sonuçları verip vermeyeceğini ve çalışması ile ilgili kimden fikir alabileceğini sorgular (Arslan, 2022, s.396-398).

İlk ölçütün gerçekleştirilmesi için araştırmacı çalışmada Yalova'daki nüfus çeşitliliğini merkeze alarak çokkültürlülük bağlamında araştırma yapmayı tercih etmiştir. Bunun nedeni olarak araştırmacının Yalova'da yaşaması, dolayısı ile bir gözlemci olarak göçmenler ile her gün etkileşim halinde olan Yalova halkının çalışma için yeterli örnekleme oluşturduğunu fark etmesi gösterilebilir. Gerçekliğin sağlanabilmesi için veri toplama yöntemlerinin konu ile uygunluğu ve araştırmacının objektif tutumu oldukça önemlidir.

Diğer ölçütlerin de gerçekleştirilmesi adına araştırmacı tüm veri toplama ve analiz sürecini bahsedilen ölçütlere istinaden denetlemiştir. Araştırmacı katılımcılar için düşüncelerini aktarabilecekleri güvenli ortamı yaratmaya özen göstermiştir. Katılımcıların isim, soy isim gibi kişisel bilgileri korunmuş ve değinmek istemedikleri konular ile ilgili ısrardan kaçınılmıştır. Böylelikle derinlemesine görüşmenin yapılabilmesi için katılımcı güvende hissettirilmiştir. Araştırma sonuçlarının Yalova şehri ile benzerlik taşıyan alanlarda uygulanabilirliği denetlenmiştir. Ses kayıtları sadece araştırmacının ulaşabildiği alanlarda tutulmuştur. Metodolojik süreç saydam tutularak ve sürekli olarak kontrol edilerek araştırmacının objektif tutumu korunmuştur.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde araştırmanın bulguları, araştırmanın temel amacı ve alt amaçlar doğrultusunda gruplandırılarak verilmiş, her gruptaki cevapların genel bir değerlendirmesi yapılarak belirlenen alt temalar çerçevesinde doğrudan alıntılarla desteklenerek bulgular açıklanmıştır. Buna göre bulgular şu başlıklarda ifade edilmiştir;

- Yalova’da ev sahibi toplumun göçmen, sığınmacı gruplar hakkında genel düşüncelerine ilişkin bulgular.
- Yalova'daki ev sahibi halkın göçmen gruplar ile sosyal ve kültürel ilişkilerine ilişkin bulgular.
- Yalova’da yaşayan ev sahibi toplumun yabancı grupların uyum süreçleri hakkındaki görüşlerine ilişkin bulgular.
- Yalova’da ev sahibi toplumun, yabancı göçmenlerin geldiği ülkelere göre düşüncelerin nasıl değiştiğine ilişkin bulgular.
- Yalova'daki ev sahibi halkın yabancılar bağlamında gelecek hakkındaki görüşlerine ilişkin bulgular.

4.1 Yalova’da Ev Sahibi Toplumun Göçmen, Sığınmacı Gruplar Hakkında Genel Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde Yalova’da ev sahibi toplumun göçmen, sığınmacı gruplar hakkında genel düşüncelerine ve görünürlüklerine ilişkin bulgular verilmiştir. Bu boyuttaki cevaplar incelendiğinde katılımcıların görüşlerinin genel anlamda beş alt temada toplandığı görülmüştür. İlk tema kapsamında katılımcıların çoğu sığınmacıların yaşadıkları zorluklarla ilgili üzüldüklerini ve onların koşullarının zorluğunu anladıklarını ifade etmiştir. İkinci tema kapsamında katılımcıların hatırı sayılır çoğunluğu suçlu özneler olarak sığınmacıları değil; göç politikalarını adres göstermişlerdir. Devlet kontrolünün göç politikaları konusunda yetersiz olduğunu ve denetimsiz göçün sorunlara yol açtığını ifade etmişlerdir. Üçüncü temada ise katılımcıların yabancı grupları ekonomik tehdit ve aynı zamanda demografik bir tehdit olarak algılandığı gözlenmektedir. Katılımcıların ülkenin güncel durumunun zaten iyi olmadığını, ekonomik sıkıntıları, kiraların artışı, dile getirerek yabancıları bu sıkıntıların ya nedeni ya sonucu ya da sıkıntıların üzerine gelen bir yük olarak tanımladığı gözlenmiştir. Dördüncü temada ise katılımcıların, göçmen

grupların şehirdeki görünürlüğü bağlamındaki görüşlerine yer verilmiştir. Bu tema kapsamında katılımcılar şehrin merkezi alanlarında karşılaştıkları yabancı tabelalar, sahil bölgesinde karşılaştıkları yabancı gruplar ile ilgili görüşlerini belirtmişlerdir. Son temada ise katılımcıların göçmenlerin yoğunluğu yönünden eski ve yeni zamanı kıyaslamaları ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir.

İlk tema ile ilgili olarak bir katılımcı sığınmacıların durumunu anladığını fakat önceliğin yerli halka verilmesi (K11, 62, K) konusundaki görüşlerini yerli halkın yoksulluğu ve sığınmacılara tanınan ayrıcalıklar bağlamında ifade etmiştir;

"... Bizde de çok kötü durumda olanlar var. Baktığında evet biz sığınmacı değiliz, bir yere kaçmıyoruz ama bizde aslında çözülmemiş bir sürü şey sıkıntı var. Baktığın zaman şeyde geçim anlamında. Mesela bizim yoksulumuz tam yoksul baktığında işte şey oluyor onlara yapım belki de yapılıyor ama çok dile getirilmiyor, onlara yapılmıyormuş, onlara ayrımcılık yapılıyor...Çünkü şey değil bu artık yardım gibi değil. Ben öyle algılamıyorum artık ben onlar zor durumdalar, biz onlara yardım edelim şöyle böyle, bizde bir sürü ülkeden yardım alıyoruz ama kimse Türkleşmeye çalışmıyor orada bence. Burada tam tersi bir durum var. Nedense böyle bir Araplaşma çabası hissediyorum ben çünkü yardım edelim. Evet, kime edilecekse hepimiz edelim elimizden geldiğince ama. Bizim başımıza gelenleri biz daha çözememişken bu kadar. Sığınmacı ülkeye getirip onların problemini nasıl çözmeyi bekliyoruz? " (K11, 62, K).

Diğer bir katılımcı da insani yardımın önemini vurgulamakla birlikte Türk kimliği açısından bir tehdit hissettiğini de ifade etmektedir:

"Bunu insani olarak cevaplarsak ben şunu şöyle düşünüyorum, bir insan olarak ben evet gerçekten çok üzülüyorum. Bazı konularda hatta daha fazla yardım edilmesi gerekiyor ama diğer kimliğime baktığım zaman Türk genci kimliğime baktığım zaman veya bir Türk olarak kimliğime baktığım zaman şu an Türkiye'nin durumu Türk gencinin durumunun çok aydınlık olmadığını görüyorum. O yüzden çok da iyi de düşünemiyorum ama tabii ki de bir nefret, bir şiddet şöyle yapalım, böyle yapalım, bunları geri yollayalım gibi düşünce aklımda yok." (K25, 22, E)

Bir diğer katılımcı da sığınmacılara yardımın öneminden bahsederken kendi halkının sorunlarının da göz ardı edilmemesi gerektiğini vurgulamıştır;

"Burada görsem ben elimden geleni zaten yaparım. Ben onlara tepkili değilim. Sadece o durumda biz de varız. Hani bizim de görülmemiz gerekiyor. Birilerinin ben onunla tepkiliyim, yoksa işte Arap'mış gelmiş de yok. Ben ırkçıyım, ben onlara düşmanım öyle bir yargım yok zaten ben herkesi seviyorum, öyle bir problemim yok kimseyle." (K30, 38, E)

Bir başka katılımcı ise Almanya’da Türklere gösterilen tepki bağlamında görüşlerini açıklamıştır;

"...Açıkçası belli bir azınlık var. Onlara evet üzülen eden ama çoğu kişinin de yönetimden dolayı nefret ettiğini düşünüyorum. Açıkçası. ‘Niye geliyorlar?’ diye düşünüyorlar. O konuda bir noktada katılabilirim. Çünkü şey Almanlarında bir dönem rahatsız olduğu nokta buydu ya Türk çok olunca yapıyı bozuyor. Baktığın zaman ister istemez şimdi işte ne olacak? Atıyorum şu an çocuğuyla geldi ya da tek geldi doğurdu, burada çocuk yaptı. Ondan sonra onlar bir noktada bizim çocuklarla aile okulda buluşacaklar. Bir noktada işte biri bizimkilerle evlenecek biz onlarla evleneceğiz. Öyle durumlar olduğu zaman aslında baktığın temele indiğinde uzun vadede tabi bu çok kısa bir sürede olamayacak bunun için en az bir 50 yıl lazım. Belli bir oranla artık yapılaşma da bozulacak çünkü birbirine girmiş olacak her şey. Almanya'da ondan rahatsızdı ya o yüzden çok Türkleri istemiyordu ya bir dönem ben mesela şey demiştim. Eskiden hiç anlamıyordum. Neden istemiyorlar Almanlar Türkleri? Çok kötü bir millet algısı vardı. Sonra bu durum bizde yaşanmaya başlayınca ki bizdeki bence daha üst seviyede şu anda şey düşündüm bir noktada haklılarım aslında istememekte." (K29, 34, E)

Katılımcıların ekonomik endişelerinin yanında demografik endişelerinin de oldukça yüksek olduğu gözlenmiştir. Sığınmacıların çok çocuk sahibi olması ya da Türk halkından fazla çocuğa sahip olması düşüncesi bu endişeleri tetiklemektedir. Bir katılımcı bu bağlamdaki görüşlerini göç politikalarının yanlışlığı, göçmenlerin yerli halkın ekonomik sorunlarını artırmalarına dair düşüncesi bağlamında açıklamıştır:

"Yani sığınmacı olması tabii ki ya bu bir hak, yani bir şekilde insanların sığınmacı olarak başka bir ülkeye gelmesi hakkı. Ancak dediğim gibi bunu alan devletin bu politikayı çok iyi geliştirmesi, devam ettirmesi, sürdürmesi gerekiyor. Eğer öyle olmazsa iyi bir şekilde yapılmazsa sonrası kendi milletine etki etmeye başlıyor. Şu anda yaşadığımız gibi mesela. Nüfusta da çok fazla çoğalma var. Neden mesela bu gelen sığınmacılar tek bir noktada toplu? Neden Yalova'ya geldiler mesela sınırla, o kadar çok arasında fark var ki. Yani uzunluk olarak niye buraya kadar geldiler işte. Yani yoksa biz insan düşmanı değiliz tabii ki gelsinler. Ancak dediğim gibi devletin bu politikayı gerçekten iyi yürütmesi gerekiyor. Bu sefer, çünkü ekonomik sorunlar da çıkarmaya başlıyor. İnsanlar ucuzdan çalışıyorlar. Sığınmacılar işte ucuzdan çalışmaya başlıyorlar bu sefer. Türk insanlarına çalışacak iş kalmıyor. Normal olarak bu da ekonomiyi etkiliyor. Enflasyon bilmem ne derken bu sefer de işte halk kimi hedef gösterecek. Tabi ki sığınmacıları buradan vurmaya başlayacak. Neden onları işte aldınız işte böyle başımıza bunlar

geliyor işte cinayetler çoğaldı işte. Sonra ne bileyim işte ekonomik olarak refahlığımızı düştü falan diyorlardı ki haklılar. Hayatımıza gerçekten gereğinden fazla müdahalede bulunmaya başladılar..." (K9, 25, E)

Bir diğer katılımcı ise özellikle ekonomik durumu kötü olan Arap göçmenlerin çoğalıp etkin hale geldiğini ve bunun yerli halkın asimilasyonu anlamına geldiğini vurgulamıştır;

"Biz asimile olmaya başlıyoruz çünkü bir yerden sonra korkmaya başlıyoruz gerçekten. Yani sokakta yürümeye işte ne bileyim yani. Onların kültürleri bazı yerlerde öne çıkmış oluyor yani. Belki belirli mahalleler vardır. Yani onların çoğunlukta olduğu. Bu şekilde gerçekten ekonomik ve sosyolojik olarak aşırı etkiliyor. Sırf politikaların yeterli ve düzenli şekilde yürütülememesi yüzünde aslında. Sürekli kapıların açık olmasından dolayı da olabilir. Böyle düşünüyorum. Yani bu şöyle diyeyim gelir durumu yüksek olan Arap göçmenler de var. Bunlar genelde hani çok fazla tehdit sayılmıyorlar. Çünkü geliyorlar işte alışverişlerini yapıyorlar, işte geziyorlar, dolaşıyorlar, gidiyorlar ya da burada ikamet etmeye devam ediyorlar. Yani kendi kararlarına kalmış ama diğer taraftan gelir durumu düşük olanlar bir şekilde burada yaşamaları ayak uydurmaları gerekiyor ve yani ellerinden ne gelirse yapmak zorundalar. Sonuçta belki bir ailesi var, ondan bir işte para bekleyen yemek bekleyen bu hırsızlığa işte adam öldürmeye kadar gidebiliyor. Sonuçta insanın elinde bir bütçesi olmayınca."(K8, 65, E)

Benzer görüşleri dile getiren ve göç politikalarının yanlışlığını, demografik yapının bozulmasını, gelenlerin ekonomik açıdan düşük konumda olmaları konusunda bazı katılımcıların görüşleri şöyledir;

"Yani sığınmacı almamız iyi olabilir ancak bunları topluma dahil etmemiz vatandaşlık vermemiz kesinlikle yanlış. İleriki zamanlarda da büyük ihtimalle büyük başımıza çok büyük bir bela olacak. Bu sonuçta çok fazla sayıları hızlı bir şekilde artıyor ileride. İleride nüfusumuzun belki yüzde onu yüzde yirmisi yüzde otuzu diye ilerleyecek yani. Hani bizim demografik yapımızı bozuyorlar diye düşünüyorum. Yani ülkemizdeki sığınmacı politikası yanlış zaten Avrupa'nın yapmak istemediği bütün şeyleri biz yapıyoruz, sığınmacıları biz alıyoruz..." (K33, 36, E)

"...Her ulusun kendine göre bir standardı olmakla beraber. İşte yüksek kesim, orta kesim alt kesim şeklinde üç kategoriye indirgediğinizde en alt bize geliyor. Genellikle örnek veriyorum, biraz daha paralılar Yunanistan'a gidiyor, daha paralılar, farklı yerlere gidiyor, İsviçre'ye gittiğimde şöyle bir olayla karşılaşmıştım. Böyle bir durum söz konusu olmadığı için tabiri caizse sevmem öyle sınıflandırma yapmayı ama döküntü eğitimsiz kalifiye bir özel olmayan vatandaşlar bize gelmeye başladığı için de bu göç alımı politikasından bahsetmek

istemiyorum işte. Her şey ortada, birazda dikkatli konuşmak zorunda hissediyorum kendimi." (K20, 72, K)

"...Normalde göç dediğimiz sığınmacı dediğiniz şeyin bir prosedürü olur. Gelirler mülteci kamplarında kamplarda kontrollü bir şekilde askeri bir şekilde, polis ve güvenlik düzeni içinde belli bir yönetimle. Sığınmacılık bu şekilde olmak zorunda. Ama Türkiye böyle olmadı. Bir anda bir sınır zaten şu anda bile doğu illerimizde pat diye bir anda geliniyor ve nereden geldiği belli değil ve ülke sınırları yani biz Anadolu'yu kazanmış ve bu kadar emekle alınmış ülkenin bu şekilde işgal edilmesi için benim çok içimi çok acıtıyor." (K35, 26, E)

"...Tabi onlarda da savaş var bizim de çıkabilirdi, biz de gidebilirdik. O konuda çok şey yapmıyorum. Çünkü onlar kaçıyor, ölümden kaçıyor. Şimdi bu insanlara da darbe yapmak Türk insanına bence yakışmaz. Ben öyle düşünüyorum ama geçici olarak kalmalarını isterim. Yani bu devletin kalkıp yarın öbür gün onlara bir yer vermesini gidemiyorsalar ülkelerine göndermesini tercih ederim. Kalkıp da benim ülkemde ölene kadar burada durup da vatandaş olmalarını istemiyorum. Rahatsız ediyor." (K22, 20, K)

Katılımcıların çoğunluğu sığınmacı gruplara yardım etmekten çekinmediklerini belirtmişlerdir. Özellikle çocuklu ve hasta göçmen aileler için daha fazla empati kurulduğu gözlemlenmiştir.

"Aynı oranda Arap kanserli hastalarda var. Iraklı, İranlılarda var. Yani o da can neden yani birleştirme bir hak söz konusu olduğunda. Vicdan devreye girdiğinde hani önce can canan ama. O da can. Hani arafta kalıyorsunuz, arafta kalınca verdiği o mental yük. Beni bitirdi aslında bitirmeye de devam ediyor." (K21, 43, K)

"Bazen işim gereği mesela ben Türk olsun Arap olsun işte Rus olsun. Hiç fark etmez, ihtiyaç sahibiyse yardıma muhtaçsa koşarım." (K6, 67, E)

Çalışmanın ilk aşamalarında bahsedildiği üzere Yalova'da yaşayan göçmenlerin görünürlüğü oldukça fark edilirdir. Yalova'nın her bölgesinde farklı göçmen gruplara ait dernekler, kafeler, lokantalar, marketler, emlak dükkanları görmek mümkündür. Fakat bu mekanların oranı Bahçelievler ve Fatih caddesi gibi merkezi bölgelerde daha fazladır. Dolayısı ile katılımcıların çoğunluğu için göçmen grupların veya katılımcıların tanımlarıyla yabancıların görünürlüğünün ve varlığının oldukça yüksek olduğu vurgulanmaktadır. Konu ile ilgili bir başka katılımcı (K9, 25, E) görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir;

"Çok fazla göçmen var. Yani Yalova'nın altıda biri yedide biri belki de daha fazladır bilmiyorum. Özellikle yazın çok fazla artıyor sayıları." (K9, 25, E)

Yalova'da ve her göç alan şehirde olduğu gibi okullar göç hareketlerinin aynası, küçük örnekleme olarak incelenmesi gereken yerlerin başında gelmektedir. Bir emekli görsel sanatlar öğretmeni olarak K16 göçmen grupların görünürlüğünü okullar ve mesleğiyle bağdaştırarak şu şekilde anlatmıştır.

"Çalıştığım zamanlarda öğretmenlik dönemimde özellikle Doğa Koleji'ndeyken ciddi bir göç aldık. Yabancı öğrenci, Türk öğrenci açmazlarıyla ilgili ciddi anlamda çabaladık. Bireysellikten ziyade kitlesel ve kurumsal değişimlerin olması gerekirken. Bunların yapılandırılmaması neticesinde bir buhran içerisinde istifa ettim. Atölyeme geri dönüş yaptım."(K16, 58, K).

Daha önce de bahsedildiği üzere özellikle merkezi bölgelerde göçmen grupların yoğunlukta olduğu fark edilmiştir. Bu durum ev sahibi vatandaşlarında dikkatini çekmektedir.

"Fazlasıyla var benim yaşadığım çevrede yok. Yani kendi mahallemde bizim mahallemiz daha eski yerleşim. Genellikle herkesin evi kendine ait olduğu için. Hani şey göçmen bizim apartmanda yok ama genel anlamda var maalesef. Yani Yalova'da özellikle son yedi senedir falan sanırım böyle çok çok çok fazla. Gözle görülür şekilde arttı." (K11, 62, K)

Görüşmeler sonucunda anlaşılmıştır ki yerel halkın asıl dikkatini çeken göçmen grupları Arap göçmen gruplarıdır. Birçok katılımcı Yalova'da farklı göçmen gruplarının yaşadığını ifade etmektedir. Fakat en fazla karşılaşılan grubun Arap gruplar olduğu yönünde hem fikirlerdir.

Özellikle sahil bölgesinde görünürlüğü daha fazla fark edilen Arap göçmenler için bazı görüşler şu şekildedir;

"Çok fazla var. Ben bir de tam sahilde oturuyorum tam sahilde orada bir plaj var ya bizim plajımız o kadar kötü ki yani geçilmiyor Araplardan. PTT'nin orada. Yolda yürüyorum, Türkçe konuşan yok." (K22, 20, K).

"Oturdüğüm bölgede çok yok. Sahil kısmına gittiğimizde Arap göçmenler var. Orada fazlasıyla var. Hatta bizim Yalova dilinde Arap yarımadası diyoruz biz oraya." (K26, 51, E).

"Çok fazla hem de. Sahil bölgesinde çok fazla var. Merkezde oturduğum bölgede de hatta alt komşum Arap öyle bir etrafımda var yani." (K24, 48, K).

Daha önce de bahsedildiği üzere Yalova şehri her zaman göç alan şehirlerden biridir. Bunun en büyük nedeni olarak Termal bölgesi gösterilmektedir. Termal bölgesi termal suların bulunduğu, insanların hastalıklarına ve özellikle cilt hastalıklarına çare bulmak için geldiği bir bölgedir.

Şu anda da özellikle yaz aylarında hem hamamları hem de Atatürk Köşkü gibi turistik yapıları nedeniyle turistleri çeken bir bölge olma özelliğini korumaktadır. Sadece yurt dışından değil, yurt içinden de göç alan bu bölgenin tercih edilme sıklığı sonucu söz konusu alanda birçok otel inşa edilmiştir. Bir diğer turist çeken bölge ise Çınarcık bölgesidir. Marmara'nın incisi olarak adlandırılan Çınarcık ise Termal bölgesinden farklı bir deneyim sunmaktadır. Termal daha muhafazakar kesimi çekerken Çınarcık, tatilinde kum, güneş, deniz özellikleri arayan turistleri çeken bir bölge olmuştur.

Çınarcık'ın merkez bölgeye olan uzaklığı taşıt ile 30 dakika kadardır. Çınarcık ilçesi de tıpkı Termal ilçesi gibi göç geçmişi 25-30 yıldan fazla olan ilçelerden olma özelliğini taşımaktadır. Konu ile ilgili katılımcıların düşünceleri şu şekildedir:

"Çocukluğum benim buralarda geçti. Biz Arap göçmen görüyorduk hep. Çünkü Termal var Yalova'da biliyorsun yazın gelirlerdi turistik amaçlı sonra giderlerdi. Kültürel anlamda mesela çok bize yabancı gelirdi. Şimdi Yalova'yı bilen biri olarak konuşuyorum. Yalova çok nasıl diyeyim. Medeni olarak böyle rahat daha da izin verilmiş bir yerdi. Ben küçükken daha böyle tatil yeri gibi Çınarcık tarzıydı. Benim daha küçük hatta annemlerin daha da küçüklüğünde benim annem de babam da buralı olduğu için mesela böyle daha okumuş memur kesim yoğunluktaydı. Yalova'ya gelip tatil evleri olan insanlar, çoğunun zaten burada yazlıkları vardır. Hani öyle bir yer. Gece ikilere kadar gezebildiğimiz, anne babam ben böyle gazinoların olduğu, ailece dışarı çıkıp gezebileceğin..." (K21, 43, K)

Katılımcıların Yalova'nın bazı alanları ile ilgili yaptıkları tanımlar oldukça dikkat çekicidir. Bu aşamada çalışmanın önceki bölümlerinde tanıtılan Bahçelievler mahallesi ve Fatih caddesi gibi mekanlar katılımcılar tarafından özellikle vurgulanan bölgeler olmuştur. Fatih caddesi sahilden önceki son cadde olma özelliğini taşımaktadır. Yalova'nın en fazla işletme bulunan caddesidir. Bahçelievler mahallesi denize kıyısı olan bir mahalledir ve Merkez ilçesinin kalbi olarak tanımlanabilir. Her iki mekanın ortak özelliği oldukça kalabalık bölgeler olmaları ve sahile olan yakınlıklarıdır. Dolayısı ile katılımcıların bahsettiği bir sonraki bölge sahil bölgesi olmuştur. Bu alanların hepsi oldukça kalabalık alanlardır. Katılımcıların söylemlerinin daha iyi anlaşılması adına verilmesi gereken bir diğer bilgi Bahçelievler mahallesinin en fazla göçmen barındıran mahalle olması; Fatih caddesinin ise farklı göçmenlere ait birçok işletmeye ev sahipliği yapmasıdır. Her iki bölge de Yalova'nın en eski yerleşim birimleri olarak

ifade edilmektedir. Özellikle bu bölgelerde yabancılar ile olan sorunların daha fazla yaşandığı gözlemlenmektedir. Bahçelievler mahallesindeki yabancı yoğunluğu Göç İdaresi Başkanlığı'nın da dikkatini çekmiştir. Göç İdaresi Başkanlığı 16.05.2022 tarihli kararları ile ülkenin, Bahçelievler mahallesi dahil, 780 mahallesini ikamet işlemlerine kapatmayı kararlaştırmışlardır (GİGM, 2022).

"Özellikle mesela sokağa çıktığınızda bin bir çeşit insan görmeye başlıyoruz artık. Yani eskiye nazaran gerçekten eskiden böyle bir çarşıya iniyoruz, merkeze iniyoruz diye bir tabirimiz olurdu ve hani gerçekten havadar böyle bir nefes almak için derdik. Şimdi kalabalıktan yürüyemiyoruz bile. Hafta sonu çıkmak bile istemiyoruz. Hani gidip sakin bir yere oturup kahvemizi içip eve gidiyoruz. Yani sahilde yürümek zaten sahilin bir kısmından sonra pek biraz imkansız olmaya başladı hatta. O şekilde tabi ki onların tarafından baktığımız zaman da anlıyoruz. Hani bir şekilde buraya gelmişler? Hani bir şeylerden sonuçta hayatlarını kurtarmak için. Ancak dediğim gibi ben mesela yurt dışında bir yere gittiğim zaman onların hayat şartlarına uymaya çalışıyorum. Onların yaşamlarını etkilemem." (K7, 25, E)

"Artık uğramamaya çalışıyorum. Çünkü bana ait değil hissi var. Çünkü minibüse bindiğim takdirde Şam mahallesinde inmek istiyorum gibi cümleler beni incitiyor ve buna tepki göstermeyen şoförlere dahi ben tepki gösteriyorum ve bir kavga yaşanıyor. Artı benden genç olmasına rağmen yabancı birisinin, Arap olduğu da belli, yer verilip bana yer verilmemesini hoşgörüyü karşılamıyorum. Ben bir çocuğa özellikle çocuğa yer verirken bir Türk delikanlının başı kapalı işte saygıyı hak ediyor, işte turist saygıyı hak ediyor. Sen kimsin ki tü kakasın demesi gibi birçok olayı yaşadım. Dolayısıyla bunlara muhatap ve mazhar olmamak adına da artık uğramıyorum. Postaneden sonrası benim Yalova'm değil." (K10, Derinlemesine Görüşme, 2024).

Katılımcıların Yalova'nın yabancı yoğunluklu alanları için Arabistan, Şam, Arapların bölgesi gibi isimler kullandığı gözlemlenmiştir.

"Biz Türkiye'deyiz, Türkçe isimleri hak ediyoruz. Belediyemizde, valiliğimizde sosyal hizmetlerle yani aklınıza gelebilecek kurumsal her türlü faaliyeti sergilemeye çalıştık ama entegrasyonu gerçekten zor oluyor. Onun için tek ses tek yürek olmak zorundayız. Bu tek sese tek yürek olma olayını bizi maalesef beceremiyoruz. Beceremediğimiz için de böyle." (K11, 62, K).

Katılımcıların özellikle yabancı Arap gruplarının bölgeye yerleşmesinden sonra bazı bölgeler için kullandıkları 'huzurlu, sakin' gibi tanımların 'gürültülü, rahatsızlık verici' olarak değiştiği gözlenmiştir. Bu konu ile ilgili görüşler şu şekildedir;

"Memur kesiminin yaşadığı böyle çok elit dediğimiz elitten kastım zenginlik değil, daha böyle. Hani laik daha böyle insanın yaşadığı bir yerken (Bahçelievler) böyle sessiz sakin bir ortamken şimdi su sahilin o tarafına geçtiğinizde Arabistan gibi bağırma çağırma." (K4, 23, E).

Katılımcılar Fatih caddesinde bulunan işletmelerde vakit geçirmediğini ya da alışveriş yapmadıklarını iletmektedirler, Bu işletmeler ile ilgili başka bir tartışma konusu da tabelalar olmuştur. Böylelikle tabelaların Türkçeleştirilmesi konusu Yalova'nın şu anki belediye başkanı olan Mehmet Gürel'in seçim vaatleri arasında kendine yer bulmuştur. 18 Nisan 2024 tarihinde ise tabelalar ile ilgili vaat doğrultusunda ilk denetimler yapılmıştır (Anka Haber Ajansı, 18.04.2024)

Sadece Arapça değil, farklı dillerde de tabela görmekten rahatsız olan bir katılımcı görüşlerini şu şekilde iletmektedir;

"Ben çok fazla kalabalık ortamlara girdiğim çok nadir oluyor. Hani öyle bir yere gittiğim oturdum. O zaman da tabi ki çok rahat hareket edemiyor insan. Yani sanki farklı bir ülkedeysen gibi hissediyorsun. Fatih caddesindeki işletmeleri gördüm. İşletmelerine de çok karşı değilim ama bir şeye karşıyım. Yani ülkemizin geneli için söylüyorum. Eğer bir levha olacaksa bu Türkçe olsun, tamam mı? Yani o müessesenin ismi Türkçe olsun. Dediğim gibi yani müesseselerin isimleri Türkçe olursa bu Türkçe olması gerekir. Bunu böyle arzuluyoruz, böyle de istiyoruz. Yani mesela ismi yabancı. Yani sadece Arap ile ilgili de değil İngilizce de olmasın tamam mı? Fransızca da olmasın Almanca da olmasın yani Türkçe olsun." (K13, 58, E).

Katılımcılar ayrıca Yalova'nın kalbi olan bu alanlarda yabancıların kendilerine yer bulmalarını hatalı ve şüpheli bulmaktadırlar. Bu bölgeler Yalova'nın diğer alanlarına göre pahalı olan bölgelerdir. Dolayısı ile bu kalabalığın oluşmasına neden olan durumun Arap göçmenlerin zenginliği olduğunu düşünmektedirler. Katılımcılara tarafından belirtilen bir diğer neden ise bu zenginliğe karşı koyamayan mal sahipleridir. Katılımcılar talep olsa bile belediyenin ya da devletin yabancı işletmeleri engelleme ya da azaltma girişiminde bulunmaları gerektiğini iletmektedirler.

"Valla kendimden söyleyeyim, bu kafeyi açarken biz prosedür olarak birçok şeye takılıyorduk. Yani biz neticede bu memleketin insanıyız, Türk vatandaşıyız. Aynı zamanda kadın girişimciyiz. İnanın bir buçuk iki ay önce ruhsat için bir takım resmi evraklar için çektiğim sıkıntıyı biliyorum. Bakıyorum yani benim çocuklarım fatih caddesinde okudular. Fatih merkez imam hatipte okuyorlar. Halen lise öğrencileri sınıfımızda yirmi beş tane öğrencinin on sekiz tanesi Arap.

Arap velilerle hiçbir şekilde iletişim kuramıyorsunuz. Çocuklarıyla kendi çocuklarımla paylaşacağı ortak bir konu yok. Eğitim şeklimiz farklı gördüğüm kadarıyla kültürümüz farklı. Her şeyimiz farklı yani ama. Okulda tanınan ayrıcalıklar işte sektörde tanınan ayrıcalıklar ve anlam veremiyorum ben yani. Gerçekten veremiyorum. Fatih caddesi baştan sona Arap işletme hani nasıl bu kadar kolay olabiliyor? Şunu da çok iyi biliyorum, bir Arap ülkesine gittiğim zaman kesinlikle bu kadar kolay ev alamayacağımı arsa alamayacağımı, iş yeri açamayacağımı çok çok iyi biliyorum. Ben bunu yapamıyorken neden onlar benim ülkemde bu kadar rahat bunu hayata geçirebiliyorlar, başarabiliyorlar, onu da bilmiyorum." (K24, 48, K)

Katılımcılardan bazıları tabelalar konusundaki fikirlerini şu şekilde dile getirmiştir;

"Ben alışveriş yapmıyorum, hoşlanmıyorum da. Dediğim gibi tabelalardan da hoşlanmıyorum. Bence Türkiye'de yaşıyorsak Türkiye'deki her şey Türkçe olmalı. Bütün tabelalar, bütün marketler hepsi Türkçe olmalı. Olması gereken bu bence." (K16, 37, K)

"Bu arada ben bunu çok doğru bulmuyorum. Çünkü mesela zaten şu an yeni Belediye Başkanı değiştirmeye yönelik şeylerde bulundu ya bence çok doğru bir karar. Çünkü mesela Türkiye' de yaşıyorsak ben Arap tabelaları çok yanlış buluyorum" (K18, 27, K)

Katılımcılardan bazıları ise Bahçelievler mahallesindeki yoğunluk ile fikirlerini şu şekilde belirtmişlerdir.

"Bu arada buradaki (Bahçelievler mahallesi) evler daha pahalı. Neden burası bilmiyorum. Belki sahile daha yakın olduğu için ya da burada bir artık mesela bir Arap gelince ikinci Arap geliyor, üçüncü Arap geliyor. Artık öyle bir topluluk oluşuyor. Yani mesela benim oturduğum dört yol bölgesinde değil de burada daha çok mesela. Akla ilk gelen şey Araplar alıyor. Ben de Arap olsam Arap birinin yanını tercih ederim. Tarzında belki böyle bir düşünce olmuş olabilir. Birbirlerini çekiyorlar. Emlakçılar da zaten o bölge de." (K19, 50, K)

"Ben bunu gruplaşma olarak görüyorum. Suriyeli bir market açmıştı ona hep Suriyeliler geliyordu ve Türkler marketlerden alışveriş yapmıyorlar. Bunlar bize ısınmıyor. Yani biz onlara değil. Ya onlar bize ısınmıyor. Şimdi biz onlara ısınıyoruz. Mesela Müslümandır işte kardeşimizdir diyoruz. Dindardaşımızı alıyoruz ama onlar bize ısınmıyor. Yani buranın örf ve kültür adetlerine, insanlarına kaynaşmak istemiyorlar bence yani mecburiyetten buradalar." (K20, 72, K)

"Fatih caddesi zaten orada Türkçe tabela bulamıyoruz. Kafamızı nereye çevirsek Arap tabelası biz oraya hatta girdiğimizde şey diyoruz hani Arabistan'a girdik

diyoruz. Bence kaldırılmalı. Bütün Araplar topluca oraya yerleşmişler sadece onların memleketi gibi olmuş orası. Bence artık gitmeliler." (K23, 21, K)

Katılımcıların bahsettiği bir başka konu ise yabancı gruplara ait olan ya da yabancı gruplar tarafından işletilen mekanlarda yerli halktan çalışan bulunmaması oluşturmaktadır;

"O da parayla paraları çok parası çok olan yer bulur. Belediye devlet izin verince. Özellikle sadece Arapça tabela kullanan işletmeleri var. Hiç Türkçe yok. Müşterileri zaten hiç Türk yok, sadece kendilerine çalışıyorlar. Müzikleri yemekleri sadece kendi kültürleri ortak bir şey bulma amacıyla değiller. Bence olmaması lazım. Tabelalar özellikle Türkçe olması lazım. Sadece yani İngilizce falan da değil. Sadece Türkçe olması lazım. Onun haricinde hiç Türkçe konuşan yok. Çay içmeye gitsen iletişim kuramazsın. O da yanlış hani belediyenin izin vermemesi lazım ya da devletin." (K25, 22, E)

"Milliyetçi bir insanım. Onlar yerli işçi bile çalıştırmıyor. Benim orada işim olmaz. İşçiler bile Araplardan seçiliyor, Türk çalıştırmıyor. Türk çalıştırmak istemiyor. Ben niye gideyim ki?" (K34, 36, E)

Katılımcılardan biri (K32, 50, E 2024) yabancı grupların yoğunlukta olduğu bölgelerin eskiden olumlu sıfatlar ile anıldığını şu an ise kullanılan sıfatların daha farklı olduğunu şu şekilde iletmektedir;

"Ben olumlu yönde bakmıyorum çünkü çok büyük bir rakam oldu artık. Zamanında talep çok olduğu için kirallarımız arttı. Zaten burası Arap mahallesi olmuş durumda. Eskiden de Fatih caddesi yani varlıklı, kültürlü insanlar demektir. Ne güzel orada hazır, iyi müşteri kültürlü müşteriler, zengin müşteri. Yani büyük bir ihtimalle bunları devlet şey etti kolaylık gösterdi." (K32, 50, E 2024)

Katılımcıların büyük çoğunluğunun günümüzdeki göçmen sayısı ile geçmişteki göçmen sayısını kıyaslama eğilimi dikkat çekmektedir. Bu durumun şimdiki göçmen yoğunluğundan duyulan memnuniyetsizliğin bir kanıtı olduğu söylenebilir.

"Benim çocukluğumda Yalova annem, ben, halam kız olarak çıkıp böyle gezebileceğimiz o rahatlığı veren bir yerdi. Ben böyle ellerinde gece 12'de 1'de ben hala kucaklarında uyuduğum zamanı hatırlarım. Çok rahat bir hayatımız vardı. Güvenlik anlamında da rahatsız edilme anlamında da. Çok rahat olduğumuz bir yerdi. Ama göçlerle birlikte o güvenlik hissi bozuldu. Gürcistan, Batum göçmenimiz Kafkas göçmenimiz çoktur Yalova'da. Onlar geldiğinde de Yalova hep aynı kültürel seviyedeydi. Benim babam da dayılarım amcalarım da üstünde eşofman tarzı bir şey ile ne dışarı çıkar ne de aşağı inerdi. Bizde çok büyük ayıptır bu mesela babam tek başına balkona çıkmaz. Bu kadar laik ve çok medeni çağdaş bir insandır. Çünkü başkalarını rahatsız etmeyeyim ve kıyafetime dikkat edeyim

der. Biz böyle büyüdük. Bununla karşılaştırıldığında Araplar bize çok farklı mesela." (K14, 37, K)

Farklı bir kıyaslama biçimini yapanlar göçmenleri nüfus olarak değil; gelir oranlarına göre kıyaslamaktadırlar. Özellikle uzun süre ticaret ile ilgilenen, gelirini bu alandan elde eden katılımcılar için günümüzdeki göçmen grupları ekonomik statüleri düşük olan göçmen grupları olarak tanımlanmıştır. Fakat 90'lar ve 2000 yılları ortalarına kadar Yalova'ya göç etmeyi tercih eden, gayrimenkul alabilen ve Yalova' da yaşayan gruplar ise sosyal statüsü yüksek olan gruplar olarak tanımlanmaktadır.

"Öncesine baktığımız zaman Suriyeli kesim yoktu. Bu işte Afgan kesim çok yoktu ama İranlı olsun işte Kuveyt'ten olsun. Öyle elit dediğim kısımlar vardı. Suriyeli olan kısım bozan kısım." (K34, 36, E)

"Gençliğimdeki Yalova ve şimdiki Yalova arasında çok büyük fark var, yani ben burada büyüdüm ki mesela sokaklarda oynayabiliyordum. Rahat rahat ama şu an maalesef yani diyorum ya çocuklarımızı asla bırakamayız. Parka bir git çocuk parklarına git Araplardan sıra bulamıyorsun." (K3, 43, K)

Katılımcı 5, dünyanın değiştiği ve yaşam şartlarının zorlaştığından bahsetmiş ve kalabalık göçmen gruplarını bu sorunlara bir ek olarak şu şekilde tanımlamıştır;

"Yalova eskiden daha sakindi ama şöyle mesela imkanlar çok çoğaldı ama bunun hani Arapların gelmesinden bağımsız söylüyorum, hani dünya değiştiği ülke değişti. He daha rahatsız, çok daha rahatsız. Evet ama Arapların veya işte diğer göçmenlerin veya Suriyeli vesaire hepsi için söylüyorum. Onların da olması kalabalıklaştırıyor. Dolayısıyla işte insanların ev kiralama, işte yer bulma sorunları var. Çocukla beraber parka çıktığımızda bile çok kalabalık ve şey yani hani siz kendinize yer bulamıyorsunuz. Böyle olunca şöyle diyorsunuz, yani ben kendi ülkemde kendime yer bulamıyorum. Yani bunu hepimiz söylüyoruz yani. Evet, şu an çok yani acayip çok var. Bundan bir 10 sene önce hiç böyle bir dünyamız yoktu yani. Araplar ev kiralamaya başladı, gelmeye başladı. Gelip gidenler var, ev alanlar yani şu anda çok bence. Eskiden hiç böyle bir şey hatırlamıyorum. Yani hiç böyle bir konuşmamız yoktu." (K5, 38, K).

Göçmen gruplarının Yalova'ya göç etmesi nedeni ile şehrin kalabalıklaşmasından rahatsızlık duyan başka bir katılımcının fikirleri şu şekildedir;

"Valla son 15 yıldır hızlı çoğaldılar. Hızlı çoğaldılar. Dehşet bir şekilde çoğaldılar. Yani belki de bizim nüfus sayımızı aştılar. Hani Yalova olarak bizim nüfusumuzun üstünde olduklarını düşünüyoruz. Yazın daha fazlalardı. Şu anda bile kış

mevsiminde bile hani eşit seviyede nüfusumuz var. Her tanıdığım apartmanda Arap aileleri oturuyor. Yani göçmen aileler oturuyor." (K10, 48, E)

4.1.1 Yalova'daki ev sahibi halkın göçmenlerin Yalova'yı neden seçtikleri ile ilgili düşünceleri

Katılımcıların göçmenlerin Yalova şehrini seçmesi ile ilgili ilk nedeni şehrin üç büyük şehir olan İstanbul, Bursa ve İzmit'e yakınlığıdır. Bu şehirlere olan yakınlık katılımcılara göre göçmenlerin Yalova'yı seçmesini sağlayan olumlu bir özelliklerdendir. Bu üç büyük şehrin bazı olumsuz özellikleri yine göçmenlerin Yalova'yı seçmesine neden olmaktadır. Mesela İstanbul şehrinin çok kalabalık olması fakat Yalova şehrinin daha sakin bir atmosfere sahip olması bu özelliklerden biridir. Yalova ne İstanbul kadar pahalı ne de İstanbul kadar kalabalıktır. Bursa ve İzmit'e göre daha küçük olan Yalova'da ulaşım oldukça kolaydır.

Özellikle merkez ilçede neredeyse her mahalle yürüme mesafesindedir. Diğer üç şehrin olumsuz özelliklerine sahip olmayan Yalova bu üç şehre yakınlığı sayesinde alışveriş eylemini kolaylaştırmaktadır. Kısa mesafeler kat edilerek Yalova'da bulunmayan birçok marka ve mağazaya ulaşabilmektedir. Bir diğer neden İstanbul, Bursa, İzmit gibi şehirlerde çalışma imkanlarının olabilmesidir. Bu şehirlerde çalışanlar işleri mesailerı bittiğinde İstanbul ya da Bursa gibi şehirler için şehir içi yolculuk sayılacak bir süre zarfında Yalova'ya dönebilmektedirler.

Bir diğer neden olarak yine Yalova'nın göç geçmişi gösterilebilir. Katılımcılar turist olarak gelen birçok yabancıların sonradan şehre yerleştiğini ifade etmektedir. Bu düşünce ile bağlantılı olarak katılımcılar göçmenlerin çoğunun istedikleri doğal güzellikleri Yalova'da bulabileceklerini düşünmektedirler. Hem Marmara denizine kıyısı olması hem de yeşil güzellikleri ile Yalova'nın özellikle Arap göçmenler arasında öne çıktığını düşünmektedirler.

"Belki büyük şehirlere yakınlığı olabilir. Onun dışında işte daha öncesinden zaten alışık oldukları yer diye düşünüyorum. Hani duymuşlardır illa ki işte Termalden dolayı buradaki işte önceden gelen Arap turistlerden dolayı da bilgileri vardır. Büyük çoğunluğu bence hem kalabalığı, yoğunluğun burada fazla olması hem de büyük şehirlere veya başka şehirlere ulaşımın daha rahat olması." (K35, 26, E)

Başka bir katılımcı ise göçmenlerin kendi aralarındaki iletişim bağının Yalova şehrine yerleşme konusundaki önemini vurgulayarak, düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir;

"Yalova, tatil anlamında çekici geliyordur belki ya da İstanbul'a yakın diye kolay geliyor bence. Hem İstanbul'a yakın hem Bursa'ya yakın işte ulaşımı kolay. Tatil olarak da baktığın zaman çok yüksek meblağlar vermene gerek yok. Burada tatil anlamında evet ama kalıcılık olarak da şey var. Alışkanlıktan dolayı buradalar mesela çoğu kişi her sene buraya tatile geldiğini düşün, yaşamaya da karar verirsen Türkiye'de her sene gittiğin ili tercih edersin, mantıken yüksek ihtimal, ondan kaynaklı bir şey var. Yerleşme var burada. Zaten baktığın zaman çoğu Arap dükkanı bile var... Babam da benim esnaftı, oradan biliyorum. Yerle ilgili babam görüştüğünde izin alamadı. Mesela bir sürü kişi koydu araya ortakta buldu. Parasal olarak da belli bir meblağ ödenecekti fakat o izin alamadı. O yeri açamadı mesela orada 2 ay sonra Arap dükkanı açıldı. O konuda da artık paranın verdiği bir güç mü ya da farklı bir durum var mı onu bilemiyorum ama hani birçok noktada Türklere nazaran şu an daha avantajlılar." (K1, 28, K)

Katılımcılardan bir diğeri ise göçmenlerin göç etmiş olanların tavsiyesi üzerine Yalova'ya geldiğini iletmış ve sosyal medyanın bu konudaki öneminden bahsetmiştir.

"Genelde tavsiye ediyorlar zaten bu il göç idaresinde sanırım zaten onlara seçenek sunuluyor. Birkaç şehir seçeneği sunuluyor Yalova biraz daha fazla tercih ediliyor galiba. Yani yine de devlet nereyi belirliyorsa oraya gidebiliyorlar. Ondan kendi istedikleri yere gidemiyorlar. Devletin belirlediği şehirlerde konaklayabiliyorlar, kalabiliyorlar. Ama Yalova'nın şöyle bir şeyi var, işte gelen diğerini tavsiye ediyor. Hatta bu sadece şehir olarak da değil mesela mekanlarda işte bu. Şimdi sosyal medyayla çok birbirlerine haber veriyorlar işte paylaşımlarla mekanların paylaşımıyla... Özgür yaşıyoruz, istediğimiz gibi yaşıyoruz diyor yani. Yani bir kere onlar için çok ucuz. Yani orada bir maaşla çalışıp ailesini burada bakan bir sürü insan var..." (K2, 49, K)

Bir diğer katılımcı ise Yalova'nın küçük ve rahat olduğunu, emekliler tarafından da tercih edildiğini belirterek, şehrin bu özelliklerinin göçmenler tarafından da fark edildiğini belirtmektedir.

"Her şeye yakın merkeze yakın yürüyebilir ve denizi olsun. Küçük bir şehir. Emekliliklerin genelde tercih ettiği yer bu nedenle olabilir sakin. Evet tarihi eser yerleri var. Mesela termal Araplar çok sever, sıcak suyu ki bizim buraya da geliyorlar." (K3, 43, K)

Katılımcı 5, Yalova'nın göçmenler tarafından daha 'rahat' ve özgür olduğunu, bu nedenle göçmenler tarafından tercih edildiğini şu şekilde açıklamıştır;

"Aslında iklimsel olarak önce düşünüyorum. Çok sıcak bir yerde yaşıyorlar ve burası daha serin daha rahat geliyor. Ülkelerinde biraz daha farklı. Şimdiki

durumu nasıl bilmiyorum ama bundan daha önce hani çok rahat hareket edemediklerini, çok rahat giyinemediklerini, özellikle kadınların istediği hareketi yapamadıkları bir yer ama buraya geldiklerinde siyaset olarak biraz daha özgürler hem de oturup kalkmalarına yeme içmelerine bir kısıt yok. Yani benim bildiğim kadarıyla kendi ülkelerinde daha kısıtlılar. Kadınlar öyle otursun bir yerde hep beraber vakit geçirsün, etsün öyle bir durum söz konusu çok fazla olamıyor yani bildiğim bu. O yüzden de burada rahatlar. Niye özellikle Yalova belki deniz kenarı diye tamam tatil beldesi gibiyiz, yani o olabilir benim aklıma gelen o var bir." (K5, 38, K)

Yalova'nın İstanbul'a yakın olup İstanbul şehri ile olumsuz özellikleri paylaşmaması katılımcıların dikkat çektiği konulardan biri olmuştur. Bu konu ile ilgili bazı görüşler aşağıdaki gibidir;

"Ne bileyim kolay, yani onlar için Yalova kolay Türkiye kolay. Sınırdan ne kadar uzaklaşırlarsa o kadar iyi. İstanbul'un kalabalıklığından uzaklaşmak istiyorlardır mesela. Ondan sonra, çünkü İstanbul'da gerçekten yaşamak çok pahalı. Yalova'da nazaran biraz daha iyi en azından." (K21, 43, K)

"Kıyı şehri, yani İstanbul'a yakın bir yer belki İstanbul'da çalışıp Yalova'da yaşıyor olabilir. Çünkü İstanbul'da barınma zaten çok pahalı. O yüzden Yalova'yı tercih ediyor olabilirler. Yani tam olarak bütçeyle alakalı olduğunu düşünüyorum. Yalnız sessiz bir yer, Yalova tercih edenler zengin Araplar. Durumu iyi olmayanlar genelde İstanbul Esenyurt veya iç Anadolu bölgesine geliyor ama buradaki toprak pahalı yer pahalı olduğu için zengin Araplar veya şöyle göçmenler buraya geliyor, Yalova'ya geliyor. Para güçleri var. Para gücü olmayan iç Anadolu bölgesi veya İstanbul iş yerleri orada kaçak iş yerleri olan orada çalışma işin oraya gidiyorlar. Ama buradakiler genelde durumu iyi insan. Yalova'yı bunlar hem turistik bol ya yazı kışı birden yaşıyorlar diyelim burada oturup yazın Antalya'ya giderler. Ufak bir yer yeşil bir yer, Yalova güzel bir yer yani. Paraları da var. Ticarete yapıyorlar. Buradaki halk zengin oldukları için işlerle ilgisi yok." (K6, 67, E)

"İşte yani illaki bir sebep oluyor ki illa birisi gelmiştir buraya arkadaş ya da komşusu ya da akrabası o da buraya gel demiştir burası çünkü karışık bir yer değil. Yalova mesela her yerden yürüyerek mesafede, çarşıya inebiliyorsun. Rahatlık bakımından güzel yani onun içinde biraz تنها gibi böyle ne bileyim. İstanbul gibi çok kalabalık böyle karmakarışık bir yer değil. Yalova güzel bir yer. Ben de Yalova'yı çok seviyorum. Yani nereye gidersem gideyim." (K13, 58, E)

Yalova'nın maddi olarak göçmenler tarafından daha kolay bulunduğunu düşünen bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir;

"Bize nasıl akrabalar önceden gelmiş bize sebep olmuşlarsa Yalova'ya mesela o kadar Türkiye'nin dışından gel de niye Yalova? Bilmiyorlardı zaten Yalova İstanbul'da onun bir şeyi ilçesiydi. Yani daha çok tabi ki böyle yerleri istiyorlar. Tenha hem uygundur diyorlar." (K15, 20, K)

"Diğer şehirlere kıyasla uygun. Ek olarak Yalova küçük bir şehir, sakin bir şehir, tam tatil yeri gibi denebilir. Yani denize sıfır olduğu için zaten bulundukları konutlar direkt denize çok yakın manzaralı. Yani tatil yeri olarak belirlemişler. Çünkü birçoğu zaten İran'dan falan geliyor. İran işte Afganistan mesela Afganistan çok yoktu. Pardon ya İran, Suudi Arabistan taraflarından geliyorlar. O yüzden çok deniz sevdaları var diye bilirim yani." (K30, 38, E)

4.1.2 Katılımcıların Arap göçmen grupların yoğunluğu ile ilgili düşünceleri

Bu başlık altında katılımcıların göçmenler ile ilgili çeşitli düşüncelerine dair bulgulara yer verilecektir. Katılımcılar göçmenler ile ilgili düşüncelerini belirtirken özellikle Arap göçmenler bağlamında fikirlerini dile getirmişlerdir. Bunun birçok nedeni bulunmaktadır. Yalova'nın göç geçmişi, Arap göçmenler arasındaki sosyal ağ bu nedenlerden bazılarıdır. Görüşmelerde katılımcıların vurguladığı konulardan biri turist olarak yani geçici olarak göç eden ve sürekli kalan ya da kalmak zorunda olan sığınmacı ve mültecilerin şehre olan ekonomik katkılarıdır. Özellikle esnafılık yapan katılımcılar eskiden gelip yazın kalan, gayrimenkul satın alan, bol harcama yapan göçmen döneminin bitmesinden yakınmaktadır. Günümüzde Yalova'dan ev, arsa satın alan göçmenlerin sayısı oldukça fazladır. Bu durumun başlangıcını 20-30 yıl öncesine dayandıran Yalova sakinleri Yalova'daki yüksek kira ve ev ücretlerinin nedeni olarak göçmenleri sorumlu tutmaktadırlar. Tabi ki göçmenlerin yoğunluğu da Yalovalı katılımcıların dikkatlerini çekmektedir. Bu aşama da şu belirtilmelidir ki birçok katılımcı, göçmen popülasyonunu 'Arap' olarak nitelemektedir. 'Arap' olarak nitelendirilmeyen ya da adlandırılmayan diğer göçmenler ise Rus göçmenler olarak bilinmektedir. Fakat Yalova'da Arap göçmenlerin çoğunlukta olması ile birlikte Arap ve Ruslar dışında İranlıların, Özbeklerin, Ukraynalıların, Bulgarların da yaşadığı katılımcılar tarafından doğru oranlarda olmasa da fark edilmektedir.

"...Hani aydan aya gelenler vardı. Bizim sokakta oturan arkadaşlarımız bile oluyordu. O dönem bu kadar rahatsız edici değildi. Sebebi yüksek ihtimal az oldukları için. Şimdi çoğaldıkça ve böyle artık. Hani hayatımızın her alanına girdiklerinde belki bir noktada rahatsız etmeye başladı. Açıkçası beni rahatsız ediyor." (K1, 28, K)

Uzun süre Arap göçmenler ile bir arada yaşayan Yalova halkının görüşleri şu şekilde devam etmektedir;

"İletişim kurmak istediklerinde bizimle yani kendi seviyelerinde görmek istiyorlar herkesi. Yani bizim onları anlamamızı bekliyorlar. Ben iş hayatında da örnek verecek olursam, hani onları anlamadığımız zaman böyle değişik bir tavırları var benim sezdiğim. Ben sanki onun her dediğini anlamak zorundaymışım gibi davranıyor. Bu da açıkçası beni bu noktada rahatsız ediyor. Hayat standartları yok, çok geziyorlar. Yok çok içiyorlar beni rahatsız etmiyor. Beni tek rahatsız eden şey hani herkesi kendileri konumunda görmek istiyorlar. Onu görmedikleri zaman da aslında onlarda farklı bir öfke var. Bizde o öfke yok mesela bence yani onlarda şey var mesela İngilizce konuşmak istiyorlar. İngilizce anlamıyorsan ona bir tepkiler, herkes seninle aynı seviyede eğitim görmemiş olabilir. Bu gayet normal aslında baktığında bizim fikrimizce ama onlarca olmadığı için o şeyleri beni rahatsız ediyor sadece." (K2, 49, K)

Değinilen noktalardan biri de şehrin bazı bölgelerinde yüksek olan göçmen nüfusu olmuştur;

"...Burada çok fazla var bu bölgede diye evini taşıyanlar var. Yani ben o görüşte değilim mesela ben onlar için farklı bir yere gitmem, hepimiz burada yaşayacaksak ortak alanda bir noktada o burada kaldığı için onun bizim yapıya uyması gerekiyor. Ben neden şehir değiştireyim ya da neden farklı bir mahalleye gideyim mesela ben onu düşünmüyorum." (K3, 43, K)

Katılımcıların dikkat çektiği konulardan biri de Türkiye'nin göç konusunda politik olarak üstlendiği rol olmuştur. Bu aşamada katılımcılar Türkiye'ye yönelik kitlesel göçten bahsetmiş bunun sonucu olarak da ülkeyi Avrupa ülkeleri ile kıyaslamışlardır.

"Aslında ben de bir göçle ilgili bir uluslararası kuruluşta çalışmışım zaten az buçuk aslında biliyorum. Neden buradalar? Niye bir şeylere ihtiyaçları var? Aslında bizim devletin daha doğrusu niye desteğine var, ihtiyaçları bunları bir az buçuk biliyorum bende. Ama tabii ki Türkiye'nin genel olarak Türkiye halkı, halkı nasıl hissediyor? Genel genel olarak istemiyorlar. Yani ülkemizdeki ben de bu taraftayım. Tabii ki niye isteyim? Bu herhangi bir anda Türkiye'ye özel bir duygu olduğunu düşünmüyorum. Aynı şekilde Avrupa ülkelerine de bakarsak orada da istemeyecekler. Aynı zamanda Yalova olarak da düşündüğümüz zaman da zaten çok küçük bir şehir ve giderek kalabalıklaşıyor." (K11, 62, K)

"O şekilde tabi ki onların tarafından baktığımız zaman da anlıyoruz. Hani bir şekilde buraya gelmişler. Hani bir şeylerden sonuçta hayatlarını kurtarmak için. Ancak dediğim gibi ben mesela yurt dışında bir yere gittiğim zaman onların hayat

şartlarına uymaya çalışıyorum. Onların yaşamlarını etkilemem. Onlarla aynı alanı paylaştığım için saygı duymak zorundayım. Onların da aynı şekilde Yalova'da bu şekilde davranmalarını dilerdim diyeyim böyle." (K12, 21, E)

Başka bir katılımcı ise Arap göçmen gruplar ve diğer yabancı gruplar ile iletişim kuramamanın zor olduğunu dolayısı ile göçmenler ile bağ kuramadığını aşağıdaki şekilde dile getirmektedir;

"Büyük sorun çünkü iletişim kuramıyorsunuz. Hani çok önceden gelmişler de kurabilirsin evet. Ama yeni gelmiş olanlar sadece Arap değil, diğer göçmenlerle de Türkçe iletişim kurmak biraz zor. Çünkü kendi aralarında kendi dillerinde konuşuyorlar. Bulunduğunuz ortamda vesaire ne konuştuklarını bilemiyorsunuz bu şekilde." (K14, 37, K)

Katılımcılar arasındaki yaygın düşüncelerden biri Arap göçmenlerin yerel halka göre ayrıcalıklı olduğudur. Bu düşünceye yönelik bazı görüşler şu şekilde şekildedir;

"Sosyal haklar da bile hani onların bir tık daha önde olduğunu düşünüyoruz. Bir hastane kuyruğunda mesela onların öncelikleri var. Bir başka yerde öncelikleri var ama biz hani kendimiz çok kolay ulaşamıyoruz. Bazı şeylere herkes de aynı şikayet var yani. Durum böyle olunca evet yani haksızlığa uğradığımızı düşünüyoruz. Tabii ki aynı şekilde çocuklarımız için de geçerli. Üniversitelerde onlara ek kontenjanların açılması çocuklarımızın daha geri plana itilmesi..." (K16, 37, K)

"...Yani Türk'ten çok Arap görmek beni rahatsız ediyor açıkçası. Yani kendi aralarında böyle saçma sapan bağrışmalar, çağrışmalar, insanları rahatsız edecek şekilde konuşmalar vesaire çok yüksek sesle. Yine dediğim gibi anıtların oraya gittiğinizde falan fark ediyorsunuz oralarda hani çok fazla gruplar halinde dolaşıyorlar." (K17, 42, K)

"Sadece hani bu kadar içlerinde sıkışmak rahatsız ediyor beni. Onun dışında verilen haklarla mı alakalıdır? Tanınan sosyal statüyle mi alakalıdır bir de bizden çok daha refah sahibi olan millet olduğundan dolayı Araplara petrol ile alakalı daha çok imtiyaz tanındığını düşünüyorum. Yani hani benim memleketimde benim ülkemde yaşayıp bu kadar fütursuz, bu kadar saygısız olmaları beni çok iğreti ediyor. Yani bu Arap da olsa Asyalı da olsa burası benim memleketim." (K23,21, K)

Arap göçmenlerin ekonomik yönden yararlı olduğunu dile getiren bir katılımcı (K22, 20, K) bu yarara rağmen göçmenlerin kalıcı olmaması gerektiğini şu şekilde ifade etmektedir;

"Bir de şöyle bir şey var, yani hani bu turistlerin ülkeye, turistlere girip bırakmış oldukları bir ticari gelişim var bir. Döviz girişi var bunlar da. Yani bugün Antalya'ya baktığım zaman işte bekliyoruz ki Ruslar gelsin bekliyoruz. Döviz girişi olsun. Ekonomi canlansın bekliyoruz. Bunlar çok önemli. Döviz girişi olsun ekonomi canlansın sonra. Önemli olan şu. Yabancı tabii ki çok gelsin gitsin gelsinler biz onları güzel de ağırlayalım ama bizim insanlarımızın amacı ülkemizin bekası. Biz bunlara dikkat edeceğiz. İnsan olarak bunlara önem vereceğiz. Gelen misafirleri de Türkiye'ye yakışır şekilde göndereceğiz. Espri amaçlı söyleyeceğim gelen turistler den biz parasını alalım güzel bir şekilde de gönderelim. Para harcamaya geldiler sonuçlar değil mi?" (K22, 20, K)

Başka bir katılımcı ise Arap göçmen gruplarının insanların ekonomiye olan yararını kabul ettiğini fakat bu gruplara fazla imtiyaz tanındığını aşağıdaki şekilde ifade etmektedir;

"Açıkkçası ben ülkemde bu kadar yabancı uyruklu insan genel olarak bu kadar yabancı uyruklu insanların yaşamasından hoşlanmıyorum. Ya tabi ki turizmimiz için çok önemli bir şey bu. Yani bizi kalkındıran ülke ekonomisini kalkındıran bir şey ama bu kadar gerek yok. Buradaki Arapça tabelalar olsun ya da Antalya'daki Rusça tabelalar falan çok rahatsız edici bence. Genel olarak rahatsız edici." (K30, 38, E)

"Mesela bir gözlükçüye girdim, güneş gözlüğü alacam. Fatih caddesinde bir yere girdim. Güneş gözlüğü alacağım, güneş gözlüğüne bakıyorum. Arkamdan iki Arap girdi beni bıraktı, yaşlı bir adama verdi. Benle ilgilenmeyi bıraktı, beni yaşlı bir adama yönlendirdi. Kendi Araplara döndü. Çünkü Araplarda para var, bende de var, benim de param var. Yani benimle ilgilenmeye devam ettirseydi ben o gözlüğü alacaktım. Ben kızdım o gözlüğü de bıraktım, Araplarla hayırlı işler dedim. Masaya vurduğum gözlüğü dışarı çıktım mesela para olduğu için benim bu memlekette benle ilgilenmedi kendi şehrimizde bizimle ilgilenmedi, Arap'la ilgilendi mesela o çok sinirimi bozdu o konuda. Bu da Türkleri burada, yani ne bileyim yargılıyorum. Yani hiç hoşuma gitmiyorlar." (K8, 65, E).

Katılımcıların çoğu Araplar ve diğer göçmenler olarak ayırım yapmaktan çekinmemişlerdir. Katılımcılar diğer göçmenlerin daha sessiz, kültürlü, anlayışlı olduklarını Arapların ise gürültücü ve kavgacı olduklarını dile getirmişlerdir. Arapların Türkçe öğrenmezken diğer göçmenlerin sorun yaşamamak ve hayatlarını idame ettirmek için birkaç kelime de olsa Türkçe öğrendiklerini söylemişlerdir. Bu durum da doğal olarak bir sempati duygusunun oluşmasını sağlamıştır. Dolayısıyla birçok katılımcı Arap göçmenler ve diğer göçmenler arasında ayırım yaptıklarını iletmiştir.

"Herhalde Suriyeli ve Afgan vardı bilmiyorum ama bir hırsızlık olayı falan oldu. Bir arkadaşımın kolyesini çalmaya çalıştılar, yanımıza geldiler. Kolyesini falan çalmaya çalıştılar. Sayıları biraz fazlaydı. Ben de karşı çıkınca bir dayak yemiş gibi oldum. Orada öyle bir olayda falan karşılaştım. Daha niceleri de vardı. Şu an aklıma gelmiyor. Bir tanesini yakaladık, polise verdik zaten yaşı gereği pek işlem yapılmayacağı söylendiği için bıraktık. Ondan sonra da daha kovalamadım." (K27, 21, E)

"Bir ara minibüste yaşadım. Bir de yürüyüşe çıktığında onların etrafı kirlitmelerine karşı güzel tatlı dille uyarmama rağmen onların etki tepki sebebiyle bana söylemeye çalıştıkları söylemler vücut dillere kadar. Onun için çok özür diliyorum. Amiyane tabirle kakaya taş atma üstüne sıçrar. Çünkü onlar kendilerini güçlü görüyorlar ya hani para onlarda güç onlarda ya." (K19, 50, K)

16 numaralı katılımcı ise Arap bir göçmen ile yaşadığı olumsuz tecrübeyi şu şekilde dile getirmiştir;

"... Benim yaşadığım olay var. Bir Arap Türkçe İngilizce öğrenmek istediğini söyledi. Bir Arap erkek ve birkaç tane karısı var. Muhtemelen şeyde ya da sevgilisini var bilmiyorum artık ben zaten çok mesafeli bir insanım. Öğretmen olarak. Kadın algıları o kadar farklı ki Arapların onlar için her kadın elde edilebilir kadın. Çünkü onlar o kültürde büyümüşler yani. Çünkü onlar için üç kadın olması şart. Kadınlar onları parası için geliyorlar. Bu da bunlar benim kafadan attığım şeyler değil. Bu arada birebir bildiğim şeyler çok zengin bir adamdı ve işte. Anlatıyordu bir de ben ya misal ders işlerken işte benim burada bir karım var, vesaire. Beni de şey yapabileceğini düşünüp taciz uygulamaya başladı. Telefonumu istemeye başladı. Benim öğretmen olduğumu ve böyle bir şey yapamayacağıma ve o zamanki müdürüme söyledim, müdürüm karşı çıktı. Eğer bir şey olduğu zaman lütfen müdürüme ulaşın. Söylememe rağmen üstüme gelmeye başladı ve bu şekilde ders sonlandırıldı ve atıldı." (K16, 37, K)

Yaşadığı sorunları Arap göçmenlerin yaşam tarzı ile bağdaştıran başka bir katılımcı ise görüşlerini aşağıdaki gibi dile getirmiştir;

"Arap göçmenleriyle çok ciddi sorunlar yaşadım. Fena gürültü patırtı yani. Fakat o zaman bu Suriye savaşı yeni çıkmıştı. Çok ayrıntı vereyim mi bilemiyorum. Yani eşlerine tutumları. Eşlerine vaziyetleri, hâlleri tavırları bir ev, iki üç tane eş, bir dünya çocuk. Yanlış örnek oluşturduklarını düşünüyorum. Tam o zaman çocuklarının tam ergenlik zamanıydı. Böyle bir takım nahoş maceralara tanık olunca dedik. Yok. Biz burada çocuk büyütüyoruz." (K21, 43, K)

Katılımcıların çoğunluğu Rus göçmen gruplarına belki daha yakın olabileceklerini eklemişlerdir. Çünkü Rus ya da Avrupa'dan gelen gruplar ile Araplara göre daha

fazla ortak yön keşfettiklerini dile getirmişlerdir. Katılımcılar toplumsal alanlarda gözlemledikleri, olumsuz buldukları olayları dile getirerek Arapların oldukça farklı olduğunu vurgulamışlardır. Bu gözlemlerin hepsi yüksek sesle konuşma, ortak alanları temiz bırakmama, karşı cinse olan tavır gibi konuları barındırmaktadır.

Bazı katılımcılar ise aksettirilenin aksine Arapların yeterince dindar olmadığını dolayısıyla din olarak da ortak yön bulamadıklarını dile getirmişlerdir. Katılımcılardan bazıları ise insan olmak dışında ortak yön bulmanın zor olduğunu belirtmişlerdir.

"Düşünmüyorum insanız hepimiz. Yok yani benzerlik bulmadım. Yani hani baktığın zaman Müslümanlık da yine Türkler de var. Hani o açıdan yakın izleyeceğim? Müslümanlık da Türkler de daha çok. Yani çok yakın bulmuyorum kendime. Hele ki benimle hiç yok, ortak yön. Ben çünkü çok çalışan kendi ayaklarının üstünde duran bir insanım. Ama hani Araplara baktığım zaman öyle değiller. Yani çok nadir, çok nadir çalışan kadın var onlarda onlar hani kendi alışverişlerini bile kendi taşıyorlar. Yani yanlarında taşıyacak birisi oluyor."
(K1, 28, K)

Bu aşamada katılımcıların çoğunun özellikle Arap göçmen grupları ile Türk milleti arasında kıyaslama yapması dikkat çekmiştir. Erkek katılımcılar daha kısa cevap verirken, kadın katılımcıların az bir kısmı ise göçmen kadınların kendilerine bakmaları, fazla makyaj yapmaları, evlerinin hijyenden uzak olması, estetiğe düşkün olmaları, yeterince fedakar olmamaları gibi konuları görüşmeye taşımışlardır.

"Onlarda şey var, benim gözlemlediğim biraz daha böyle kendilerine hani ortamından ziyade değil, biraz kendilerini çok önemsiyorlar. Mesela bizde öyle değil. Bizim mesela Türk annelerine baktığımız zaman diyeyim. Bizde çok bambaşka. Mesela anne kendinden başka herkesi düşünüyor mesela. Onlarda benim gözlemlediğim tam tersi biraz daha şeyler böyle kendilerini seviyorlar. O noktada iyi yapıyorlar. Bizim yapamadığımız nokta o aslında onlara nazaran kendilerini seviyorlar. Açıkçası öyle söylüyor ki ben şeyi düşünüyorum bütün şey olarak yani artık şey demografik yapı mı diyeyim, ne diyeyim. Biraz da yani kendiciler kendilerini böyle seviyorlar. Hepsi seviyor baktığında tek tek mesela çocuğundan tut büyüğüne kadar hepsi önce kendini önemsiyor. O konuşma tarzlarından anladım. Açıkçası aşağı yukarı hep böyle şey. Bir de çok hani baktığın zaman çoğu fazla süslü hem o var hem de konuştukları zaman hep böyle kendilerini ön plana atıyorlar. Yaşlısı genci hiç fark etmeden aşırı makyaj var hepsinde yani ilk sende görüp dikkat ediyorsundur illa. Aşırı makyaj ve sürekli

kullandıkları markalara kadar hep şey böyle daha dolceler, pradalar. Ondan sonra svaroski taşlar vesaire onlar zaten. Hani hepsi öyle değildir muhakkak da hani bizim gördüklerimiz şu an Yalova da benim çoğunluklu gördüğüm bu oldu. Yok mesela onlar nasıl diyeyim. Onlar rahatı çok seviyor, rahatlarına çok düşkünler, yemelerine, içmelerine ama biz öyle değiliz işte." (K2, 49, K)

Katılımcı 4, din dışında Arap göçmenler ile ortak nokta bulamadığını şu şekilde dile getirmektedir;

"Dini açıdan ortak yönlerimiz var. Onun dışında işte. Hem dini açı dışında çok fazla kültürel bir ortak noktamızın da olduğunu düşünmüyorum. Sadece din. Ya insani olarak ortak bir şeyler yani şöyle din olarak ortak bir durumumuz var o var yani ramazanımız bir orucumuz bir, evet okey bunlar böyle yani. Ortak noktanın Müslümanlık var. Başka bir şey yok bence." (K4, 23, E)

Din dışında ortak nokta bulamadığını dile getiren bazı katılımcıların görüşmeleri şu şekilde devam etmektedir:

"Din açısından diyeceğim, onun dışında onlar hiç uymaz bize. Bence çok fazla yok, çünkü eğer bizim başımıza. Böyle onların yaşadığı kötü şeyler gelseydi devletlerinden millet kaçmaları gerekseydi ülkelerinden kaçmaları gerekseydi. Bence biz aynı noktada olacağımızı düşünmüyorum. Türkiye olarak biz kendi başımıza tarihten beri savaştık ettik. Bu savaşmak sadece fiziksel değil genel olarak yani psikolojik olarak da savaştık. Sadece tek başımıza millet olarak. Herhangi bir şeyin üstünden de millet olarak tek başımıza geleceğimizi düşünüyorum. Yani kaçmadan. Onların yapacağını tersine yaptığının tersine değil. Hani bu nedenle çok fazla bir ortak noktamız olduğunu düşünmüyorum. Ortak yönlerimiz olmaz. Onlar kahveye gelmezler, kendi aralarında takılırlar. durumu iyi olanları çok israfçıdır onların. Soydaşlarına yardım etmezler. Türklerin milliyetçilik veya yardımlaşma yok onlar. Onlarda eğer bir kişi kendini kurtardıysa diğerine bakmaz. Onlarla bir ortak şeyimiz olmaz." (K6, 67, E)

"Onun dışında daha çok vardır da şu an aklıma gelmiyor ama daha farklı tabi medeni konularda ben benzeşliğimizi düşünmüyorum. Hiçbir ortak yönümüz yok. Dinimiz İslam'dan başka. Kültürel olarak çok farklılarımız var, yani farklılıklarımız var. Beş vakit namazımız orucumuz aynı. Çok böyle. Hani iç içe de giremedik. Aile olarak birbirimize gidelim. Gelelim oturma, o tür şeyler yapmadık, yapamadık. Öyle bir şey olmadı." (K34, 36, E)

Ev sahibi halkın Arap göçmen gruplarının Yalova'ya yönelik göçleri ile düşüncelerinin olumsuz tarafta ilerlediği söylenilebilir. Ev sahibi halkın göçlerin başladığı zamanlarda Arap göçmen gruplarının ekonomik açıdan yarar sağladığı, turist popülasyonundan etkilenmediği, turist olmaları nedeni ile yaşam biçimlerine

dikkat etmediği fakat süreç sonunda rahatsızlıklarının ön plana çıktığı anlaşılabilmektedir.

4.2 Yalova'daki Ev Sahibi Halkın Göçmen Gruplar İle Sosyal ve Kültürel İlişkilerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde Yalova'daki ev sahibi halkın göçmen gruplar ile sosyal ve kültürel ilişkilerine yönelik bulgulara yer verilmiştir. Göçmenlerin, (özellikle bazı Arap göçmen gruplarının) uzun süredir Yalova'da yaşadıklarını bu bölüme başlamadan önce vurgulamak gerekmektedir. Bazı göçmenler Yalova'da Türkçe öğrenmişlerdir. Bazılarının çocukları Türkçeyi ebeveynlerinin ana dillerinden daha iyi bilmektedir.

Bu bölümdeki bulgular incelendiğinde katılımcıların görüşleri birkaç temada ifade edilebilmektedir. Bu alt temalardan ilki yerel halkın göçmenler ile olan ilişkilerini 'zayıf' olarak tanımlamasıdır. Katılımcıların çoğu göçmen arkadaşlarının olmadığını olsa bile yakın hissetmediklerini iletmektedir. Katılımcıların bahsettiği yakınlık genel olarak ekonomik yakınlıklar olarak tanımlanabilir. Çalışan bireyler göçmenleri daha çok müşteri olarak gördüklerinden bahsetmişlerdir. İkinci tema ise kadın katılımcıların göçmenler ile olan ilişkilerini komşuluk üzerinden inşa ettiklerinin gözlenmesi bağlamındadır. Üçüncü tema göçmenlerin katılımcılar tarafından ülkedeki sorunların nedeni ya da bir parçası olarak görülmesi ve medyadaki olumsuz temsillerin sosyal ilişkileri olumsuz etkilemesi ile ilgilidir.

Komşuluk ilişkilerinden bahseden katılımcılardan biri fikrini şu şekilde dile getirmiştir;

"Ben işimden dolayı anlaşıyorum hepsiyle. Çünkü benim komşularım da var zaten alt komşum yabancı onun yanındaki yabancı annelerin öyle oturmaya gelen giden var mesela. O anlamda benim sosyal ilişkiler anlamında bir problemim yok zaten. İletişim kurabildiğim sürece sıkıntı yok. Konuşabiliyoruz zaten herkeste aynı değil bu arada yani onlarda da herkes aynı değil ki..." (K1, 28, K).

Başka bir katılımcı ise sosyal ilişkilerinin iyi olduğunu fakat göçmenlerin yerleşmesini değil turist olarak kısa süre için kalıp sonra gitmelerini tercih ettiğini şöyle ifade etmektedir;

"Dediğim gibi, yani samimi olduğum samimi derken hani sohbet ettiğim sevdiğim saydığım birçok insan var. Hani Araplar çok ama sadece Arap değil mesela Azerbaycanlı da çok var burada Özbekistanlı da var. Yani birçok ülkeden var. Tabi ki benim de hani sevdiklerim değer verdiğim insanlar var içlerinde. Ama sevmediğim hani bu niye geldi, ne işi var burada dediğim insan da var ama. Hani

çok isterdim. Onlar sadece turistik amaçla buraya gelsinler. Yani yerleşmesinler isterdim tabi ki ama yapacak bir şey yok. Elimizden bir şey gelmiyor." (K2, 49, K)

Katılımcılardan bazıları yabancı gruplardan arkadaşları olmadığını fakat göç eden gruplar ile ilişkilerini zedeleyecek davranışlarda bulunmadıklarını dile getirmişlerdir;

"Arkadaşım yok. Ama yine de onlara güler yüzle davranıyorum. Hani yoldan geçerken falan o da Allah'ın kulu. Hani kendini beğenmiştik, şeylik yok yani onlara gene güler yüzle şeylik yaklaşmak lazım. Yani insan onlarda Allah yarattı onları da." (K33, 36, E)

"Göçmen olarak bir arkadaşım ya da bir tanıdığım bir şeyim yok. Hani sadece mesela biraz önce komşum var demiştim ama adını bile bilmiyorum. Yani öyle pek fazla bir ilişkim yok açıkçası. Dil bilmediğimiz için pek diyalogumuz yok ama komşuluk var. Etrafımda komşular iyi. Yani sıkıntı yok. Genelde Iraklı oluyorlar, Bağdatlılar var, bunlar iyidirler, yani şeyler yok, sıkıntılar yok." (K8, 65, E)

"Komşularım var yani onlar buraya gelmişler diye niye geldiniz? Deyip de hani kötü de davranmak benim şeyime fitratıma uygun değil. Sonuçta insanlar yani." (K10, 48, E)

Katılımcı K16 ise olabilecek herhangi bir yakınlığın mesleği gereği olduğunu ifade etmektedir;

"Çok sosyal ilişkim aslında ama tabii ben öğretmen olduğum için. Ve öğretmen olmak demek sosyal açıdan hani benim öğrenciyle alakalı ilişkim çok farklıdır. Daha farklı kötü davranma ya da ben insanlara birey olarak baktığım için tabi ki benim de yani yetişkin insanlar da var olarak görüştüğüm genel anlamda hepsini tabii ki aynı kefeye koymam, hayır, hayır ama yani çok fazla görüştüğüm birileri yok." (K16, 37, K)

Katılımcıların bazıları ise göçmenler ile olan ilişkilerini yaptıkları meslekler ile ilişkilendirerek açıklamışlardır;

"Yani Arap göçmenlerle çok fazla bir ilişkim yok Yalova'da. Ama ben uluslararası bir kuruluştaki göçmenler ile ilgilenen bir kuruluştaki çalıştığım için orada onların. Daha çok ekonomik hayata adapte olmasıyla ilgileniyorduk. Bu nedenle aslında pozitif bir bakış açım vardı ki, onların hani bir şekilde Türkiye ekonomisine katılmasıyla ilgileniyorduk. Ama stajım bittikten sonra Yalova'ya geldikten sonra hiçbir ilişkim bir şeyim kalmadı. Ne bir arkadaşım var." (K7, 25, E)

"Yani aslında çokça iletişimde bulundum çünkü etrafımda da çok var. Çalıştığım yerlerde daha çok karşılaştım. Kafelerde garsonluk yaparken patronum Suriyeliydi. Çok önceden buraya gelmişler. Tabi bu Suriye savaşından önce

vesaire. Ben şahsi olarak görüşmeye, yani görüşmek istemiyorum diyeceğim çünkü şundan dolayı iletişim kurmak çok zor. Belli şeyleri paylaşmıyoruz. Kültür, kültürü paylaşmıyoruz, sohbet etmek çok zor. Tabii ki de hani bir şekilde konuşuluyor ama çok iletişimim eskiden oldu. Şu an hiç yok diyebilirim." (K9, 25, E)

Katılımcılardan bazıları ise göçmenleri kültür olarak farklı bulduklarını, dolayısıyla özellikle Arap göçmenler ile arkadaş olmadıklarını şu şekilde dile getirmektedirler;

"Yani şu zamana kadar birkaç Arap göçmenle tanıştım, arkadaş oldum. Tanıştıklarım aslında bana göre iyi insanlardı. Hani kültürlü, seviyeli, terbiyeli insanlardı ama. Onun dışında gördüklerim bilmiyorum belki tanısam iyilerdir ama dışarıdan baktığımda ön yargılı davrandığımda bana pek iç açıcı gelmiyorlar. Doğu tarafları biliyorsunuz terörle çok bağdaştırılıyor. Ek olarak Arap kültürü bilmiyorum. Bana çok ters geliyor, temiz gelmiyor, öyle söyleyeyim birazcık. İnsanları terbiyesiz mi diyeyim. Öyle bir algı var bende." (K13, 58, E)

"Yok. Hiç arkadaşım yok. Oluyordur yani oluyordur ama ben. Irkçılık değil ama ben pek tercih etmiyorum arkadaşlık. Yani şu an ya bu ırkçılık değil. Şu an öyle tanıdığım bir Arap arkadaşım yok yani ama olsa hayır demezdim. Böyle ırkçı insan değilim. Şu an çok hayatımda değiller yani." (K31, 43, E)

Katılımcılar göçmenler ile sosyal ilişkilerinde büyük sorunlar yaşamadıklarını iletmişlerdir. Yaşanılan problemler ise genel olarak katılımcıların iş yerlerinde yaşanmıştır. Bu problemlerin sebebinin yine göçmenlerin kendilerini ifade etmede yaşadıkları sorunlar olduğu ifade edilmiştir.

"Bir kere müşteriyle yaşadım. O da şey şöyle oldu, bir şey sordu. Ben onun hani şey de bilmiyordu, İngilizce de bilmiyordu. Sadece Arapça bana bir şeyler sormaya çalışıyordu sürekli ve ben onu asla anlamadım. Yani hâliyle söylediği hiçbir şey anlayamadım ve şey dedim. Hani seni anlamıyorum, hani istediğin kadar bana konuşsa ben anlamayacağım ben Türkçe konuştum, o Arapça konuşuyor düşün oradaki telaşı sonra en son bana bağıra bağıra bir şeyler söyledi ve mağazadan çıktı. Ben neye uğradığımı şaşırdım." (K1, 28, K)

"Çok sorun yaşayacak kadar değil. Bazen hani şeye kızıyoruz sadece. Hani dil bilmedikleri halde tercüman olmasını istemelerine işte bu rahatlığı yaşamalarına bazen kızıyoruz, iş yerinde tercüman yok mu diye olması gerekmiyor yani. Çünkü hani bizim dilimiz belli, sizin tercümanınız olması gerekiyor. Böyle düşünüyorum. Ona bazen kızıyoruz ama birebir sorun yaşamadım. İşte de uzak duruyoruz zaten." (K5, 38, K)

Katılımcıların göçmenler ile bireysel olarak sorun yaşamasalar da genel olarak göçmenlerden sorun olarak bahsettikleri gözlemlenmiştir. Ülke olarak yaşanan

sorunlar, özellikle ekonomik sorunlar dile getirilmiştir. Göçmeler bu ekonomik durumlara ek olarak görülmüşlerdir. Ülkede suç oranlarının artması da yine göçmenler ile bağdaştırılan başka bir mesele olmuştur. Bu düşünceler katılımcılar ile göçmenler arasındaki sosyal ilişkileri etkileyen etmenler olarak katılımcıların görüşlerine yansımıştır:

"...Normal olarak bu da ekonomiyi etkiliyor. Enflasyon bilmem ne derken bu sefer de işte halk kimi hedef gösterecek. Tabi ki sığınmacıları buradan vurmaya başlayacak. Neden onları işte aldınız işte böyle başımıza bunlar geliyor işte cinayetler çoğaldı işte. Sonra ne bileyim işte ekonomik olarak refahlığımızı düştü falan diyorlardı ki haklılar bu bende bunlardan biri olabilirim yani. Hayatımıza gerçekten gereğinden fazla müdahalede bulunmaya başladılar. Bak ben sana söyleyeyim. Türkiye'nin durumu iyi değil." (K22, 20, K)

4.2.1 Katılımcıların medya bağlamında göçmenler ile ilgili düşünceleri

Bu alt başlık altında medya ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. Katılımcıların neredeyse hepsi sosyal medya mecralarını aktif olarak kullandıklarından bahsetmişlerdir. Göç, göçmen, sığınmacı, mülteci konularında ise daha çok taciz, insan öldürme gibi oldukça olumsuz başlıklar ile karşılaşan katılımcılar, Yalova medyasında bu tarz haberler ile neredeyse hiç karşılaşmadıklarını iletmışlerdir. Göçmenlerin zarar gördüğü haber başlıklarını görenler göçmenlerden zarar görüldüğü haber başlıklarını görenlerden büyük oranda daha azdır. Katılımcılar Yalova'nın küçük bir şehir olmasından bahsederek burada büyük çaplı sorunların ya da medyaya konu olacak kadar büyük sorunların yaşanmadığını iletmektedirler. Fakat Yalova ile ilgi olsun ya da olmasın endişe duyduklarını dile getirmişlerdir. Haberlerde yaşanan herhangi bir olayın şehirde de yaşanma olasılığının katılımcıları güvensiz hissettirdiği gözlemlenmiştir.

Ek olarak katılımcılar sosyal mecralarda ve haberlerde genellikle taciz konulu haberleri gördüklerinden bahsetmektedirler. Bu haberlerin öznelarının özellikle Arap göçmenler olduğu katılımcılar tarafından vurgulanmıştır. Haber başlıklarında görülen diğer konular ise adam öldürme, yaralama, kavga gibi başlıklar olmuştur. Katılımcıların oldukça az bir kısmı ise sığınmacıların uluslararası sularda yaşadığı olaylardan bahsetmişlerdir.

"Ben işte 'yürürken rahat edemeyeceğim'. Ben gerçekte bu arada onların yapısında şey var. Arap kültüründe şey olduğu için aslında biraz ağır olacak bu kelime belki ama kadın onlarda mal gibi. Mesela bir adamın 5 tane eşi olabiliyor

baktığında hani kadınlar mal gibi olduğu için zaten onlar öyle bir yapıyla büyüdüğü için buraya da geldiğinde bizde zaten belli bir baskı olmadığı için bizim kadınlarımıza baktığın zaman çoğu kadın bu özgürlüğü gördükleri zaman kendilerinde her şeyi hak görüyorlar. Aslında baktığında onların yetişme tarzıyla alakalı. Çünkü orada istedikleriyle evleniyorlar. Ailenin uygun gördüğü..." (K24, 48, K)

"Hani birkaç kez duydum işte bıçaklanmadır şeydir. Sanki bizde de var ama onlarda biraz daha fazla. O alanda büyüdükleri için burada da onları yapabileceklerini düşünüyorlar, hatta Afganistan o durumda daha baskın Araplara göre onlar daha tehlikeli. Aslında baktığın zaman." (K33, 36, E)

"Ben çok haber izlemem çok iyi neredeyse hiç açmam ama. Hani birazcık da olsa aşınayım. Emlak alımı bir de ben karşı olduğum için o konuda haberler görüyorum... Sadece duyuyorum. Tabi bunlar hoş değil. Bunları sadece onlara mal etmemek lazım yani. Yani bundan çok ciddi rahatsız olan Türkler de var yani anladınız mı...?Maalesef göçmen olarak biz olacağız. Yani bizim nesil değil gelecek olan neslimiz göçmen olarak yaşamaya başlayacak. Bu gidişle neden diyeceksin? Çünkü Türkiye hem herkes her şeyini satabiliyor Araplara. Çünkü onlarda da para var alıyor. Aldıktan sonra da işte gelip sana dayılanabiliyor, kafa tutabiliyor yani. Maddi özgüven tavan yapmış durumda." (K5, 38, K)

Başka bir katılımcı (K15, 20, K) ise sosyal medyada karşılaştığı içerikleri şu şekilde özetlemiştir;

"Bir savaş olduğunu, savaşın sonuçlarının yıkıcı olduğunu ama yavaş yavaş o yıkımın izlerinin hafıflediğini veya işte bayramlarda veya işte ziyaret etmek istedikleri zaman ülkelerine dönüp rahatça gidebildiklerini ama dönüşte tekrar burayı tercih ettiklerini gözlemliyorum. Aslında bu biraz kafa karıştırıcı oluyor. Çünkü artık sığınmacı konumunda olmuyorlar. Bir noktadan sonra yani sığınmacı dediğimiz kitle çok rahat, bu kadar rahat hareket edememesi lazım. Kendi ülkesinden kaçıp buraya sığındıysa ama şu an dediğim gibi işte dini bayramlarda çok rahat bir şekilde ülkelerine gidip geri dönebiliyorlar. Bu bence aslında bir soru yani demek ki orada aslında çok artık sığınılacak bir durum yok. Demek ki orada gidip yanına başlarına bir şey gelmeden bir ay 2 ay kalıp geri dönebiliyorlar. Demek ki orada da yaşamlarını sürdürebilirler ama burayı tercih etmelerindeki temel sebep yine bence biraz daha özgürlük. Rahat olmaktan kaynaklı ekonomik açıdan bence."(K15, 20, K)

35 numaralı katılımcı ise göç ile ilgili haberlerin normalleştiğini şu şekilde dile getirmiştir.

"Ya artık hani çok böyle alıştık diye hani işte şu kadar mülteci geldi. Bu kadar kişi geldi ve o tarz haberlere çok alıştık. O yüzden çok fazla böyle bir bizim için normal

bir haber haline geldiği için öyle okuyup geçiyorum. Hani çok fazla üstüne düşünme ihtiyacı hissetmiyorum bu konuda." (K35, 26, E)

Katılımcı 17 ise haber içeriklerinin göçmenler için kötü algı oluşturabileceğini şu şekilde dile getirmiştir;

"İşte bir kaza, bir vesaire, bir şey, herhangi bir kötü bir haberde. Genellikle onu yapanın işte göçmenlerden biri olduğunu görüyorum ve şey bir sürü tabi ki laf bunu söyleniyor. Bir sürü yorum ediliyor, ülkesinden gelmiş, biz bunları niye aldırдық, neden ülkemizdeler yani bu şekilde düşünüyorlar ben yani hatta gerçekten bakıyorum. Ama tabii insanın başına geldiğinde canı çok daha acıyor. Biri işte göçmenlerden biri sizin çocuğunuza bir şey yapıyor, vuruyor ediyor. O zaman hani sinirinizi deki katına çıkıyor. Türk milletinden birisi olsa hani hallediyorsun. Bir şey yapıyorsunuz ama bu çocuklardan biliyorsun çocuğun zarar verdin mi daha çok sinirleniyorum. Kim oluyor? Başka bir ülkeden başka bir yerden gelmiş benim çocuğuma zarar veriyor diyor. Bunu da görüyorum. Bunun haberlerini görüyorum. Daha büyük olayları da görüyorum..." (K17, 42, K).

Katılımcı 6, göçmenlerin yasal olmayan yollarla hareket etmesine yönelik haberler ile karşılaştığını şu şekilde ifade etmektedir;

"Yani genel olarak haberler zaten göçmenlerin çoğaldığına yönelik işte mesela. Mesela görüyoruz. Sınırdan geçmişler işte görüyoruz. Böyle arabayla birilerini sınırdan alıp işte başka bir şehre getirmişler. Sürekli böyle bir taşımacılıkla ilgili haberler görüyoruz. Tabi adam yaralama olsun. İşte cinayet gibi şeyler de görüyoruz ve diyorum ki, hani neden bunları yaşamak zorundaydık? Niye böyle bir ülke durumuna geldik? Yani bunları çekmek zorunda mıyız? Biz millet olarak. Bu sefer kendi milletimize de kötü etkilenmiş oluyor. Yani onlar da başlıyorlar. Belki onlara karşı kin beslemeye başlıyorlar? Bu şekilde huzurumuz bozuluyor açıkçası." (K6, 67, E).

Katılımcı 14 ise Yalova ile ilgili daha az haber duyduğunu dile getirmektedir;

"Yalova ile alakalı evet duymuştum ama şu an net aklımda değil haber yani ama göçmenlerle ilgili evet işte şöyle böyle olur, şu oldu diye böyle hani kulaktan dolma bilgiler vardı açıkçası. Haberlere seyrederiz. Bak ben sana söyleyeyim. Türkiye'nin durumu iyi değil." (K14, 37, K)

Katılımcı 28 ise Türk genci kimliğini vurgulayarak haberler ile ilgili düşüncelerini şu şekilde dile getirmektedir;

"Birçok haber görüyorum. Bir Türk genci olarak öfkeleniyorum ya tabii ki de ben şunu eskiden daha çok sinirlenirdim. Sonrasında her insanın yani ırkına göre. Yargılanmayacağına karar getirdim aslında zaman içerisinde ama genelde öfkeleniyorum. Sinirleniyorum bazen de. Özetle sinirleniyorum. Yani tabii iyi

işler yapanlar da var, iyi insanlar da var. Benim şahsen tanıdığım iyi çok çok iyi insanlar da var, iş adamları da var, göç edip burada iş kurmuş edip. Fakat onları da olumlu bakmak içinden çok gelmiyor. Yani Türkiye'ye özellikle bu durumdayken Türkiye mesela atıyorum. 10 yıl öncesinde ki ekonomik durumunda veya toplumsal durumda toplumsal bağışıklık durumunda olsaydı daha farklı düşünüyordum. Burada burası sadece ben Türkiye Türkiye'nindir işte Türkler yaşayacak sadece gibi bir düşünceye sahip değilim. Tabii ki de herkes yaşayacak bu insanlar kaynaştıkça gelişecekler. Farklı kültürlerini de Türkiye'ye gelmesi lazım. Evet ama Türkiye o kültürlerden önce bence daha farklı. En azından batı kültürünün biraz daha oturması. Gerektiğini düşünüyorum ben. Yani genelde cinayet, adam, dövme, tecavüz gibi şeylerle karşılaşıyorum." (K28, 21, E)

4.3 Yalova'da Yaşayan Ev Sahibi Toplumun Yabancı Grupların Uyum Süreçleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde katılımcıların yabancı grupların uyum süreçlerine yönelik fikirlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bu başlık altında katılımcıların görüşmelerinden yola çıkarak bahsedilecek alt tema Arap göçmenlerin kasten uyumsuz olduğu meselesidir.

Yalova'daki ev sahibi halkın göçmenlerin topluma uyum sağlayamadığını düşündüğü söylenebilir. Fakat uyum sağlamama durumunun göçmenler tarafından seçildiği düşünülmektedir. Ev sahibi halka göre özellikle Arap göçmenler uyum sağlamak istememekte, uyum sağlamak adına hiç çaba göstermemektedirler. Bu durumun nedeni ise Arap göçmenlerin ekonomik statüsü ile ilişkilendirilmektedir. Katılımcılar para sahibi olan Arap göçmenlerin ihtiyaçlarını kolayca karşılayabileceğinden toplum ile ilişki kurmaya özen göstermediklerini vurgulamaktadırlar. Bir diğer tema ise katılımcıların uyumsuzluğun iyileştirilmesi adına göç politikalarının da değiştirilmesi gerektiğini vurgulamasıdır. Katılımcılara göre göçmenler ülkeye alındıktan sonraki süreç için hiçbir düzenleme ve denetleme mekanizmasının olmaması göçmenlerin uyum için gereken becerileri ya da alışkanlıkları edinemediklerinin asıl sebeplerinden biridir.

Katılımcılar özellikle Arap göçmenleri uyumsuz bulmalarının nedeni olarak gözlemledikleri bazı davranışlardan bahsetmişlerdir. Bu davranışların ilki çok yüksek sesle konuşma durumudur. Katılımcıların büyük bir kısmı bu durumdan rahatsız olduklarını, özellikle toplu taşıma araçları gibi bir arada olma zorunluluğu getiren alanlarda göçmenlerin umursamaz davrandıklarını iletmışlerdir. Bir diğer

konu göçmenlerin sahil gibi kalabalık alanlarda toplumsal kurallara uymaması ile ilgilidir. Katılımcılar özellikle Arap göçmenlerin bakışlarından, tavırlarından rahatsız olduklarını dile getirmişlerdir. Bir diğer uyumsuzluk etkeni ise göçmelerin talepkar olma meselesidir. Katılımcılara göre göçmenler vakit geçirdikleri alanlarda, özellikle kafe, mağaza, alışveriş merkezlerinde sürekli kendi ihtiyaçlarına göre isteklerde bulunmaktadır. Bu durum göçmenlerin uyum sağlamadığı aksine yaşadıkları toplumu değiştirmeye çalıştığı izlenimini yaratmaktadır. Bu istekler mağazalarda tercüman bulunmasının istenmesi, kafelerde kendi damak zevklerine göre menüde olmayan ürünlerin istenmesi, kendi uyku programlarına göre kafe veya restoranların açılış-kapanış saatlerine müdahale edilmesi şeklinde sıralanabilir.

Katılımcı 2, göçmenlerin uyum sağlasa bile Yalova'da yaşamalarını istemediğini şu şekilde iletmektedir;

"İsteddiği kadar uyumlu olsun. Bence burayı sadece turistik amaçlı kullanmalılar. Benim şahsi fikrim bu yani ben onlarla paylaşmak zorunda değilim. Topraklarımı, ülkemi bugün biz bu kadar çok çalışıyoruz, çabalıyoruz. Hiçbir şeyimiz yokken onlar gelip burada mal mülk sahibi oluyorlar işte 3 kuruş daha fazla veriyor diye insanlar tarlalarını, evlerini bunlara satıyorlar, onları tercih ediyorlar. Kendi halkımız fakirleşiyor, onlar mal sahibi oluyorlar, toprak sahibi oluyorlar, onlar zenginleşiyorlar ve bir gün belki de işte bizler onların kiracıları olacağız." (K2, 49, K)

Katılımcı 3 ise toplumsal düzen ve hukuki kurallara uymadığını düşünen göçmenlerin uyum sağlamayacağına dair düşüncesini şu şekilde dile getirmektedir;

"Uyum sağladıklarını düşünmüyorum. Çünkü hukuk kurallarıyla yönetilen, ülkeden gelmiyorlar aslında. O yüzden. Öyle toplumsal düzene veya hukuki uygulamalara çok yatkın değiller bence. Yani aslında yeterli ama bu baskı veya işte bu yaptırma onlara yapılmadığı için kendi düzenlerini bozmadılar diye düşünüyorum." (K3, 43, K)

Katılımcı 5, Arap göçmenlerin uyumsuz olmasını 'rahat' olmaları ile bağdaştırmış ve şu şekilde ifade etmiştir;

"Uyumlu değiller. Çünkü çok rahatlar. Güzel bir hayat onlar açısından yani bizim açımızdan demiyorum. Onlar açısından onlar gayet rahatlar. Kendi ülkeleriymiş gibi yaşıyorlar. Ve yani hani dediğim gibi bütçeyi bilmeye bile hiç şey duymuyorlar, ihtiyaç duymuyorlar, çok rahat yaşıyorlar ama biz bu ülke olarak bence onlara çok da benimsemek yani gelmelerini çok istemiyoruz.

Umursamıyorlar yani falan hani evet ben öyle düşünüyorum çünkü çok rahatlar. Yani biz başka yere gittiğimizde bizim için ne düşündüklerini umursuyoruz. Ama ben hiç öyle düşündüklerini zannetmiyorum. Yani dışarıdan bakınca dediğim gibi çok rahatlar. O biraz da ekonomik özgürlüğün verdiği rahatlık bence." (K5, 38, K)

Katılımcı 11 ise erkek göçmenleri daha uyumsuz bulduğunu şu şekilde dile getirmiştir;

"Bilmiyorum hani ya hepsi için aynı değildir mutlaka ancak çok fazla hani rahatsız edici davranışlar gösteren en azından erkek tarafında diyeyim. Kadınlara karşı yapanlar var. Hani bu onların memleketinde belki çok normal bir şeydir bilmiyorum ama burada yapmamaları gerekiyor. Çünkü biz burada yapmıyoruz. Bizim kültürümüz kadınlarımızla erkeklerimiz arasında böyle bir saygı çerçevesinde ilerler. Yani hiçbir zaman laf atma gibi bir şey olmaz." (K11, 62, K)

Göçmenlerin uyum sağlamadığına yönelik düşünceler aşağıdaki gibi devam etmektedir;

"Böyle toplumsal yine aslında davranışa giriyoruz. Toplumsal alanda nasıl davranmaları gerektiğini biraz daha bilseler böyle deyince biraz kötü oluyor biliyorum ama nasıl davranmalarını bilseler daha iyi olacak. Ancak dediğim gibi arada gerçekten farklar var davranış açısından onun dışında farklı bir şey." (K24, 48, K)

"Uyum sağlayan da var, sağlamayan da var ama şöyle bir oran gerekiyorsa yüzde yetmiş sağlamıyor diyebilirim. Kendi şeylerini devam ettiriyorlar. Biraz kabalar saygısızlar. Mesela gece yatmıyorlar, sabah kalkmıyorlar. Hani gece sokaklardalar? Biz gece iki de kapatıyoruz dükkanı mesela Türk çok fazla göremezsin. Sokakta çoğu Iraklı sokaklarda gezenlerin çoğu Iraklı sahilde gezenlerin çoğu Iraklı çok çok fazla göremezsiniz gece. Ve çok yüksek konuşurlar, bağırıp çağırırlar, şarkı söylerler. Yani o konuda anlayışsız ve saygısızlar bence." (K3, 43, K)

"Bence hayır, bunların onların böyle topluma uyum sağlamak gibi bir kaygıları yok. Kendi kültürlerini yaşamak peşindeler. Onu ben ne bileyim, yani onu da çok rahat bir toplum herhalde ki. Veya paranın verdiği rahatlık artık onu bilemem. İnsan gittiği mahallede gittiği mahallenin örfüne adetine uymaya çalışır ama bunlarda böyle bir şeyi yok." (K33, 36, E)

Katılımcılar göçmenlerin uyum sağlaması amacıyla bazı kriterlerden bahsetmişlerdir. Katılımcılara göre uyum sağlamak isteyen göçmenler bu özellikleri edinerek yaşamlarını idame ettirmelidir. Bu kriterlerin en yaygın olanı dildir.

4.3.1 Uyum bağlamında öne çıkan kriterler: dil, hijyen, görgü kuralları

Bu başlık altında katılımcıların göçmenlerin uyumlu olması bağlamında görüşmeye taşıdıkları unsurlar olan dil, hijyen ve görgü kurallarına yönelik düşüncelerine yer verilmiştir. Katılımcıların uyum için ilk şartının dil olduğu söylenebilir. Katılımcılar Yalova'nın uzun zamandır göç aldığını fakat 10-15 yıl önce gelen yabancının bile Türkçe konuşamamasını anlamlandıramadıklarını iletmişlerdir. Bu durumu açık bir şekilde uyum sağlamaya olan isteksizlik ile bağdaştıran katılımcılar Türkçe öğrenmenin önemini vurgulamışlardır.

"Mesela en çok takıldığım nokta Türkçe öğrenmiyorlar. Bağırıyor çıkmadan mağazadan işte nasıl bilmezsiniz İngilizce falan. Herkes senin kadar belki şanslı değil, belki okumadı. 'Ben biliyorum sen de bileceksin' ben ondan rahatsız oluyorum sen buradaysan Türkçeyi öğren eğer baktın İngilizce Türklerde sıkıntı o zaman sen öğren... Gelen de mesela şey soruyor. Biz Arapça biliyor muyuz? Arapların bize sorduğu soru çok komik değil mi? Arapça biliyor musun?" (K1, 28, K)

Katılımcı 20 göçmenlerin Türkçe konuşmaya özen göstermemelerini uyumsuzluk belirtisi olarak gördüğünü şu şekilde dile getirmektedir;

"Benzer olmayan çok da şey de var aslında. Şimdi mesela dilimiz farklı. Dilimiz farklı. Ben yurt dışında bulunduğum zaman Türkçe konuşmamaya özen gösterirdim. Onların da eğer Türkiye'ye gelip Türkiye'de yaşamak zorundalarsa Türkçe öğrenmelerini tercih ederdim. Çünkü ben farklı bir dil duyduğumda benim arkamdan ne diyor? Yoldan geçerken bana bir şey mi söylüyor yani küfür mü ediyor yani bilmiyorum ve hani yüksek sesle konuşuyorlar, kendi aralarında konuşuyorlar, sürekli. Toplu taşımada aşırı konuşuyorlardı. Burada Yalova'da minibüsler de çok fazla konuşma var." (K20, 72, K)

Başka bir katılımcı da yurt dışı deneyiminde kendisinin dil konusundaki hassasiyetini Yalova'da yaşayan göçmenler ile kıyaslayarak düşüncesini şu şekilde ifade etmektedir;

"Yurt dışına gittiğimde farklı bir dilde beni duymalarından çekiniyordum açıkçası. Çünkü insan ister istemez bakıyor, bu nereden gelmiş ya böyle diye. Burada da aynı şekilde çoğunlukla dilden şikayetçiyiz." (K27, 21, E)

Katılımcılar tarafından bir uyum faktörü olarak görülen 'dil' ile ilgili görüşler şu şekilde devam etmektedir;

"En basitinden dilimizi öğrensinler. Yaşadıkları ülkenin dilini öğrensinler. Bizi Arapçaya ya da kendi dillerine mahkum etmesinler. Tabela asmasınlar benim

ülkeme. Bunlar benim için önemli mesela ben neden gidip onların ülkesinde tabela asamıyorum kolaylıkla? Adım başı tabela var yani şu anda." (K10, 48, E)

"Uğraşmalar çok daha iyi olur bence. Ya anlaşabildiğimiz bir dünya düşünsenize, yani sizin apartmanınızda oturuyor ama hiçbir şey konuşmıyor, dil bilmiyor. Dolayısıyla derdini de anlatamıyor ama biraz da yapmaksa biraz daha Türkçe konusuna hakim olsa bize bir şeyler söyleyebilse aslında kötü insanlar değiller belki de. Dil olarak birazcık yaklaşabilirler. Mağazada bile Arap geldiğinde Türkçe bir şeyler söylemeye çalıştığında çok daha sempatik oluyor. Yani en azından derdini anlatmaya çalışıyor ama nasıl kızıyoruz mesela tercüman var mı diye sorduklarında hemen. Niye bizim tercümanlarımız olsun ki? Yani senin olsun tercümanın sonuçta sen buradasın dil bence büyük uyum sağlardı. Biraz bilmeleri bile yeter eğer burada yaşayacaklarsa." (K19, 50, K)

"Fatih caddesinin sahil kısmında kalan insanlardan da göreceğiniz gibi hepsi Arapça konuşuyor. Belki yanlarında alışveriş yapmışsınızdır. Türkçe pek bilmiyorlar. Öğrenme konusunda da biraz istekli değiller gibi." (K31, 43, E)

"Uyum sağlayan bir başarısı olmadığı için uyum sağlayamadığı sağlamaya çalışmadı daha doğrusu. Çaba göstermeye çalışmıyor. Çaba göstermedi dilimizi öğrenmedi. Dil öğrense uyum sağlayabileceğin şeyler var. Örnek tersane de bile belki çalışabilirsin ama dil öğrenmediği için herhangi bir şekilde uyum sağlayamıyor." (K35, 26, E)

Uyum kriterleri olarak belirtilen başka bir faktör ise hijyen ve görgü kuralları olmuştur. Hijyen daha çok yaşama biçimi, görgü kuralları ile ilişkilendirilmiş ve uyum bozan etkenlerden biri olarak değerlendirilmiştir.

"Adabına göre yani çatal bıçak kaşı kullanması gerekiyor. Ben şimdi karşı masada iken onu görünce benim midem bulanmasına mecbur değilim. Ya ben bunda onların uyum sağlayacağını düşünmüyorum. Onlar olumsuz. Ben öyle bakıyorum. Çünkü bazılarını gördüm birkaç kişinin evine de girdim, düşünmüyorum ya. Yani her türlü bunu diyorum yiyip içip gezmek için yaşıyorlar çünkü paraları var. Paralar olduğu için rahatlar." (K21, 43, K)

"Mesela bir insan eğer etrafında kişileri rahatsız etmiyorsa toplum kurallarına saygı gösteriyorsa temizlik kurallarını uyguluyorsa, bir topluluk varken onun sınırına girmiyorsa o zaman topluma uyum sağlamış demektir. Ama hani bu kuralları bu çizgiyi aşan bir durum varsa o zaman uyum sağlamıyor demektir." (K24, 48, K)

Katılımcı 32 ise Arap göçmen gruplarının yaşam tarzını uyumsuzluk ile bağdaştırmış ve düşüncelerini şu şekilde iletmiştir;

"Ya paylaşmayı bilmeleri gerekiyordu sonuçta. Mesela girdikleri bir mekanda kural neyse ona uymaları gerekiyor. Yani diyorum ya. Kuralcı değiller, güvenilir hiç değiller yani. Yiyip içmeye evet içmeyi, yani mesela bir apartmanda oturduğunu düşün Araplar var mesela. Ben 12'de yatıp uyuyorum. Çünkü sabah işe kalkıyorsun ama onlarda nasıl diyeyim? Yani üst katı veya alt kattaki komşusunu düşünmüyor, yiyip içerler, eğlenirler yani zevke çok düşkünler yani saygı yok. Diyorum ya anlayış hiç yok. Bu şekilde Yalova'da genelde bu şekilde sorunlar çıkıyor. Çok pisler. Çok pisler aşırı şekilde, yani gerçekten gidip gördüğüm, gözlemlediğim evlerde de karşıma çıktı. Çok farklı zaten o yüzden Türk halkı içine sokamadı onları. Hijyen konusunda sıfırlar nasıl diyeyim, görgü konusunda sıfırlar." (K32, 50, E)

Katılımcı 34 ise toplum kurallarının önemini görüşmesinde şu şekilde dile getirmiştir;

"İnsanın gittiği yerde gittiği herhangi bir toplumda insanın ne yapıyorsa onlar da onu yapması lazım. Bir başkasının gidip de o gittiği yerdeki örf çevreye temizliğine riayet etmese olmaz. Tepki görür yani temizliklerine, kendi şeylerine onlar ayrı bir kavim. Yani ne bileyim, ben nasıl tarif edeyim yani Arap şeyine. Uyumsuz bir toplum desem daha doğru herhalde yani. Bir insan gittiği yerde temizliğine, çevresindeki kurala uymuyorsa orada karşılığı ters karşılanacağı her tarafı aşkar."(K34, 36, E)

4.4 Yalova'da Ev Sahibi Toplumun, Yabancı Göçmenlerin Geldiği Ülkelere Göre Düşüncelerin Nasıl Değiştiğine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında Yalova'da ev sahibi toplumun, yabancı göçmenlerin geldiği ülkelere göre düşüncelerin nasıl değiştiğine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bu başlığın alt temalarından ilki Yalova halkının sığınmacıları genel olarak Arap göçmenler ile bağdaştırırsa da Suriyeliler ve Afganlar için sığınmacı kavramını kullanmaları ile ilgilidir. Bu aşama da Yalova şehrinde Suriyeli popülasyonundan çok İran, Afgan ve Irak popülasyonunun, özellikle Irak popülasyonunun daha fazla olduğu belirtilmelidir. Yalova'daki ev sahibi halk İranlı göçmenlerin ise keyfi göç ettiğini düşünmektedir. Bunun nedeni olarak Irak'ta Suriye'de olduğu gibi bir savaş ya da karışıklığın olmamasını belirtmişlerdir.

İkinci tema ise Yalova halkının göçmenler ile ilgili genel kanısının fakir ya da muhtaç görünen, dilenen her göçmenin Suriyeli olduğu yönünde olması ile ilgilidir. Bu tema ile alakalı diğer konu ise ülkenin doğusundan olan her göç hareketine dahil olan her bireyin 'Arap' olarak adlandırılması ya da nitelendirilmesidir. Fakat

araştırmanın önceki aşamalarında bahsedildiği üzere yetkili bireyler Yalova'daki Suriyeli sayısının oldukça az olduğunu hatta Yalova'da yaşayan yabancı gruplar arasında son sırada olduklarını ifade etmişlerdir.

Üçüncü tema ise Yalova'nın merkezi alanlarında ve merkezi olmayan alanlarında yaşayan göçmen gruplarının nereli olduklarının yaşamayı seçtikleri bölgelerden anlaşılabilmesi ile ilgilidir. Görüşülen bireylerin çoğunluğu Yalova'nın fakir bölgelerinde yaşayan yabancı grupların Afgan olduğunu düşünmektedir. Merkez ya da sahilde yaşayanların ise Arabistan'dan İran'dan geldiği düşünülmektedir.

"Burada yok Arap göçmen. Şu an burada Afgan çok var. Bizim semtte Afgan çok var. Çoğu fakir bazıları iyi, bazıları iyi değil. Şimdi kişiye göre de değişir nasıl bizim milletimizde iyi var, kötü var, onlar da aynı nasıl bizde şimdi Çingene var böyle Kürtler var, bilmem ne var. Hani kötü olanlar var burada da aynı şekilde öyle Afgan kimisi çalışıyor yine kimisi dileniyor, kimisi gururlu yani versen de bir şey almıyor. Burada daha çok Afgan var. Bu bölgede çok Afgan var bir de çingene çok var. Afganlı çingene çok var." (K25, 22, E)

"Araplar. Bizim buralar Arap dolu. Ben hiç istemiyorum Arapları. İşte yaşam biçimi sıfır. Biz Araplara gitsek Araplar bizi kabul etmezler değil mi? Suriyeliler mesela Suriye bizi kabul ederler mi? Gayet etmezler ama Tayyip mecbur getirdi işte. Onlara da ne diyeyim? Şimdi zenginler burada kalabildi. Diğerleri..." (K23, 21, K).

Görüşmeler boyunca kültür konusu katılımcılar tarafından birçok kez dile getirilmiş ve özellikle Arap göçmenlerin kültürel yönden farklı bulunduğu katılımcılar tarafından bahsedilmiştir. Arap göçmenlerin farklı bulunan kültürel özellikleri Yalova'da yaşayan katılımcılar tarafından büyük oranda hoş görülmemiştir. Araplar için durum bu iken diğer göçmenler yani Ruslar, Bulgar göçmenler, Ukrayna'dan gelenler veya Avrupa'dan gelenler kültürel olarak hoş karşılanmış; hatta katılımcıların bazıları tarafından Türk kültürüne daha yakın bulunmuştur.

"Zaten yemek kültürümüz dediğim gibi bambaşka hijyen de bambaşka onlarda. Çünkü çok açıkçası temiz olduklarını düşünmüyorum. Çünkü şey hani dediğim gibi gidip geldiğinde evet kadın belki mükemmel bir insan. Kadın annemi çağırıyordu, gidiyorduk sürekli onda mesela kadın her şey mükemmeldi ama şeydi böyle ya da bana öyle geldi gibi mesela evi çok şey değildi. Böyle derli toplu bizdeki gibi misafir görünce böyle baştan aşağı temizlikler yapılır. Hiç öyle bir şey yoktu. Onda özen de yoktu..." (K1, 28, K)

"Yani müzikleri bizim arabesk müziğe benziyor, biraz daha oryantale benziyor. Başka bir şeyimiz yok bence. Hani din desen din dini de bizim gibi yaşamıyorlar.

Yani biz Türklerle onların Müslümanlığı çok farklı bence. Mesela biz yemek yerken kaşık çatal bıçak kullanırız ama onlarda o yok elle. Mesela toplum içinde bile elle yiyebiliyorlar. Orta yerde bir tepside pilavı düşün. Et yani elle. Kültür çok fazla uymuyor." (K2, 49, K)

Katılımcıların bazıları ise Müslümanların benzer yaşam tarzına sahip olduklarını dolayısıyla Arap göçmen grupları ile diğer göçmen gruplarına kıyasla benzer kültürlere sahip olunabileceğinin altını çizmiştir. Katılımcıların çoğu aynı zamanda din dışında Arap göçmen grupları ile başka bir benzerlik bulamadıklarını ve belki de Müslüman Türklerin, Müslüman olduğunu iddia eden Araplardan daha dindar olduğunu dile getirmiştir.

"Ya aslında var. Bu çok ortak noktamız. Bu da neyden dini durumdan. Çünkü dinde kültür benzer şeyler yani şimdi de aynı şeyleri yapıyoruz. Var dediğim gibi kalabalıklar evet ama aile yaşamlarımız aynı değildir. Yine benziyordur tabii ki işte evliliğidir, vesairedir. Benzer ezgiler benzer zaten, yani müzik olarak bunun dışında. Yani şöyle duyuyorum, çünkü hani komşum olduğu için de duyuyorum yine dinlediği müzikleri vesaire duyuyorum. Çoğunlukla şey Kur'an da dinliyorlar onlar. Biz de çoğunlukla bunu yapıyoruz. Onlar kadar şey fazla değil, sanki onlar daha fazla gibi namazını vesaire. Biz de Müslümanız ama onlardan daha az yaşıyormuş gibi hissediyorum onları gördüğümde. Ama müzik ezgileri falan vesaire çok benzer zaten yani." (K7, 25, E)

"Birçok kültüdü aslında Müslümanlık ve Arap kültürüyle alakası yok. Tamamen Türk kültürü öyle lanse edilmeye çalışılıyor, işte bizim Müslüman olduğumuz için deniyor ama aslında öyle bir şey yok. Tamamen aslında bu Türklerin anlayışları, birçok şeyleri. Aslında Anadolu kültüründen geliyor. O yüzden ben buna katılmıyorum ama tabii ki daha sonra Osmanlı ile birlikte dil olarak da bir de artık kelimeler geçti. Kültür olarak daha yemek olarak da Osmanlı ile birlikte tabi ki bunu inkar edemem yani dil olarak da farklıyız." (K21, 43, K)

"Her açıdan farklıydı bir kere biz insan odaklı bir toplumuz açıkçası tabii ki. Ben Araplardan gene genelleme de yapacağım, içlerinde illaki vardır. İnsani yönlerinin geliştiği ama ben bunu görmüyorum. Kadına değer, çocuğa değer kıymet, saygı, kul hakkı. Hani eğer insandan konuşuyorsak bu Medine'ye de gitseniz de öyle Mekke'ye de gitseniz böyle şu kadar değerli değilsiniz böyle Dubai'de böyle yani. O yüzden zaten bence din direkt Arap yarımadasına indirilmiş kuran bence orada en çok onların düzelmesi gerekiyordu diye düşünüyorum ben ama onlar yanlış yoldalar. Yani dinimi kesinlikle Araplardan öğrenmemeliyim ya da onları taklit ederek yaşamamalıyım. Din böyle bir şey değil." (K29, 34, E)

4.4.1 Yalova'daki ev sahibi halkın göçmen grupların kendi aralarındaki etkileşimleri konusundaki düşünceleri

Katılımcıların Yalova'da yaşayan göçmenlerin kendi aralarındaki etkileşimleri konusunda fikirlerinin ikiye ayrıldığı söylenebilir. Bu fikirlerden biri göçmenlerin birbirinden hoşlanmadığı yönünde iken diğeri sosyal ilişkilerinin güçlü olduğu yönündedir. Katılımcılar Arap göçmenler ile diğeri göçmenler arasında herhangi bir ilişki olmadığını vurgularken; Arap göçmenlerin kendi aralarında iyi anlaştıklarını düşünmektedirler. Katılımcıların göçmenlerin birbirinden hoşlanmadığını düşünen kısmı Yalova'nın zaten bir göçmen popülasyonuna sahip olduğunu ve bu popülasyonun yeni gelen (sığınmacı olarak gelen ya da başka nedenlerde gelmeleri fark etmeksizin) göçmenlerden hoşlanmadıklarını düşündüklerini iletmışlerdir.

"Kimse birbirini sevmiyor. Kendi aralarında tabi kimse birbirini sevmiyor. Hani bu....Ülke olarak değiştiği zaman ama atıyorum mesela çok güzel organize oluyorlar burada. Mesela Iraklı Iraklıyı tanıyor. Kendi toplum milletini tanıyor ya da İranlısı kendi milletini tanıyor, ona iş buluyor, yardım ediyor, ev buluyor. O yani birbirleriyle paslaşıyorlar. Hani bunlar kendi başlarına ay dur nereye gidelim demiyorlar buradan talep oluyor buraya gel dedikleri için buraya geliyorlar. Dayanışma içindeler. Mesela var çok Rus var. Ukraynalı var dediğim gibi Özbekler var. Onlar da kendi aralarında anlaşıyor." (K13, 58, E)

"Şöyle söyleyeyim, onlar birbirlerini tutuyorlar çünkü ikisi de sonuçta Arap kökenli olduğu için birbirlerini tutuyorlar. Bir kavga çıksın anında hepsi birden işte Iraklısı, Afgan'ı hepsi birden uçuşabiliyor. Valla bence kendilerine olan güvenleri ama bizim sessiz kalışımız iyi niyetimizdendir. Yani tabii ki çok aşırı mesela öyle kötü bir şey olduğunda bizle de baş edemezler zaten." (K3, 43, K)

Katılımcı 7 ise Arap göçmenlerin birbirleri ile konuşmadıklarına ilişkin gözlemini şu şekilde anlatmıştır;

"Kalabalıklar Araplar. Herkes kendi içerisinde kendi kendisine yetiyor. Zaten Arap'ında birbiriyle beraber çok beraber olduğunu görmedim yani? Çünkü yani çalıştığım yerde de birbiriyle karşılaştıklarında birbiriyle çok da fazla muhatap olduklarını görmedim. Hele ki Arap göçmenin Suriyeli göçmenle bilmem. Ekonomik olarak aralarında fark olduğu için belki. Hiç denk gelmedim açıkçası." (K7, 25, E)

Yabancı grupların birbirleriyle iyi anlaşamadığı yönündeki fikirlerden biri aşağıdaki gibidir:

"Herhalde Arap göçmenler onları istemiyordur diye düşünüyorum. Yani o siyahi olanları veya Hintliler var. Şu an Bangladeşliler var. Ukrayna'dan gelenler var ya kimse kimseyi istemez. Onlar daha önce geldiği için onların diğerlerini istemeyeceğini düşünüyorum. Ben tabi öyle hakları yoktum, herkes gelebilir. Böyle bir durum olabileceğini sadece tahmin ediyorum çünkü görmedim. Benim tanıdıklarım üç beş kişi ya evlilik yapmış gelmişler ya savaştan kaçmış gelmişler yine son bir yıl, iki yıl, üç yıl içerisinde. Ya da daha farklı mesleki açıdan gelmişler. Benim tanıdıklarım ama diğerlerini hani çok şey yapamıyorum. Mutlaka bir problem yaşayıp gelmiş çoğu yani. Ülkesinde mutlu olamamışlar yani buraya ne aramaya geldiler bilemiyorum ülkemiz sanki huzur kapısı onlar için." (K13, 58, E)

Katılımcı 21 ise Arap ve diğer yabancı grupları aşağıdaki şekilde kıyaslamıştır;

"Rusya'dan gelenler bu bölgede çok var. Çeçenistan'dan, Rusya'dan gelenler. Öyle veya böyle. Bu insanlar eğitim odaklı tavırları çok farklı. Yani hani Avrupa'ya özendiğimden değil ama Ukrayna'dan gelen de çok farklı. Rusya'dan gelen de çok farklı Asya'dan gelen de çok farklı geçen bir hanımefendi ile tanıştık. Mesela Endonezya'dan gelmiş Ubattan gelmiş çok farklı çünkü dediğim gibi onların hayatında eğitim ve nezaket esas. Yozlaştıracağını düşünmüyorum ama Araplar yani bilmiyorum ama gerçekten uzun zamandır gözlemliyorum. Hayatlarının merkezinde 2 şey var. Para ve parayı yemek bu kadar para ve güç. Onun dışında işte dediğim gibi kişilik haklarına saygın nezaket, eğitim, görgü, çocuklarının sınıf arkadaşlarından biliyorum mesela ben. Okul değiştirme şeyi araştırdım. Değiştirme şansımız olup olmayacağını araştırdım. LGS ile yerleştikleri için yapamadı. Ben çocuklarımı açık öğretime aldım. Bir buçuk yıldır hemen hemen açık öğretimden devam ediyorlar. Yani evden devam ediyorum. Evet, evden devam ediyorlar çünkü 25 kişilik bir sınıfta zaten sınıfın dörtte üçü göçmen." (K21, 43, K)

4.5 Yalova'daki Ev Sahibi Halkın Yabancılar Bağlamında Gelecek Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde Yalova'daki ev sahibi halkın yabancılar bağlamında gelecek hakkındaki görüşlerine ilişkin bulgulara yer verilecektir. Bu başlık altında iki temadan bahsedilebilir. Bunlardan ilki ekonomik kaygılar diğeri ise kültürel ve demografik kaygılardır. İlk tema ile ilişkili olarak katılımcılar gelecek ile ilgili görüşlerini genel anlamda olumsuz olarak tanımlamışlardır. Yabancı sayısının artması, yabancıların ev, arsa satın almak gibi oldukça pahalı yatırımlar yapabilmeleri katılımcıları oldukça rahatsız etmektedir. Büyük yatırımlar ile Yalova'da yaşama süresini arttıran yabancıların katılımcılar tarafından tehdit olarak

algılandığı gözlemlenmiştir. Katılımcılar yabancıların daha özgür olarak gördükleri Yalova'da fazla düzensiz ve kontrolsüz yaşadıklarını iletmişlerdir. Önceden turizm alanında önemli ekonomik kaynak olarak görülen göçmenler günümüzde katılımcılar tarafından işlerini gasp eden gruplar olarak görülmektedirler.

Daha çok Araplar örnek verilse de diğer yabancı gruplarında şehrin pahalı, işlek bölgelerinde dükkan sahibi olmaları eski dinamiklerin bozulduğunu göstergesi olarak tanımlanmaktadır. Artık Türklerden alışveriş yapmayan göçmen gruplar katılımcıların gözlemlerine göre kendi aralarında iş ilişkileri kurmaktadır. Bu durum katılımcılar tarafından hoş karşılanmamakta ve eleştirilmektedir.

İkinci tema ile ilişkili olarak, diğer gelecek endişesi ise kültürlerin benzeşmesi konusudur. Özellikle çocuk sahibi katılımcıların Arap göçmen grupların fazla çocuk sahibi olmasını demografik bir tehlike olarak gördüğü gözlemlenmiştir. Katılımcılar yıl geçtikçe durumun daha da vahim hale geleceğini çünkü yabancılar ile evlilik bağının kurulabileceğinden bahsetmişlerdir. Bu durumu hoş karşılamadığını belirten katılımcılar Türk kültürünün korunması adına önlem alınması gerektiğini iletmişlerdir.

Endişe edilen konulardan birisi de iş alanlarında yabancıların çalıştırılmasıdır. Katılımcılar ekonomik olarak ülkenin zaten zor bir dönemde olduğunu, istihdam oranlarının da oldukça düşük olduğunu ekleyerek yabancıları iş başvurusu yaptıkları alanlarda görmekten hoşnut olmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların bazıları göçmenlerin düşük ücretler ile çalışmalarının onların (yerli halkın) tercih edilme oranlarını azalttığını dile getirmiştir.

Katılımcı 34 yabancı grupların iş hayatına olan olumsuz etkisi ile ilgili fikirlerini şu şekilde belirtmiştir;

"Toplumsal yapıyı bozuyorlar dememdeki sebep işte burada gerçekten şu an okumayan bir Türk vatandaşı herhangi bir sırada veya tersane de işe girebilir ama biraz daha haklarını ve okuduğunu bildiği için işverenler daha çok onları tercih etmiyorlar ki daha ucuza daha fazla iş gücü elde edebilsin diye. Burada bu noktada toplumsal yapı bozuluyor. Aslında biraz farkına varsalar. Biraz haklarını bilseler aslında toplumsal yapıya uyabilirler diye düşünüyorum. Yani işte sigorta yapılması gerektiğini, işte izin günleri olması gerektiğini, çalışma saatleri kısıtlı olması gerektiğini belli olması gerektiğini." (K34, 36, E)

Yalova'da yaşayan yabancı grupların yerli halk tarafından daha üstün görüldüğü çalışmanın diğer aşamalarında da bahsedilmiştir. Katılımcı 14 ise gelecekte, yabancı gruplardan gelen maddi kaynağa ihtiyaç duymayan bir Yalova istediğini şu şekilde dile getirmektedir;

"...Yani üniversiteden başlayıp hani düşünürsen bilmiyorum. Ben de her ay her ay böyle hesap edemiyorum. Ama baya para olmuştur. Bir şey bu maliyeti çok fazla. Yani adam yetiştirmek çok maliyetli. Şimdi Türkiye'de doktor yetiştirdi, mühendis yetiştirdi. Türkiye'de bir teknik elemanlar mühendislere bir düşünüyorum, inşaatçı, doktor ve yurt dışında. Çünkü Türkiye'deki okuduğu masrafı çıkarmak için Türkiye'nin aldığı paralar onu kurtarmıyor. Yani şunu vergi veriyoruz, biz devlete değil mi üniversite kuruluyor. Üniversite hocaların parasını veriyoruz vergiyle. Seçimlerimizi düzgün yapacağız. Her türlü seçimimizi düzgün yapacağız. Ekonomiyi başkasından gelecek dövizle bağlamamak gerekiyor. Aslında başkasının cebindeki parayla bir zengin olamayız. Fabrikalarımızı kendimiz yapmamız lazım. Üretimimizi kendimiz yapmamız lazım, ekmemiz lazım, biçmemiz lazım, dikmemiz lazım. Biz ihracat ülkesiyken ithalat şey ülkesi olduk. Yani yine tabi buradan her türlü yine ekonomiye çıkıyor. Biz belki ekonomik olarak daha bağımsız olsaydık onlarda daha bize uyumlu olmak zorunda olurdu. Tabii ki biz eğer ekonomik olarak kendimizi yukarılara taşımış olsaydık, kendimizi kimseye muhtaç etmezdik biz." (K14, 37, K)

Göç hareketlerinin devlet politikalarınca kontrol edilmesi gerektiğini düşünen başka bir katılımcı, gelecek ile ilgili düşüncelerini şu şekilde dile getirmektedir;

"Devletin tamamı ya devletin nasıl söyleyeyim? Yani devletin kontrolü olmadığı sürece. Arap, Afgan hepsi tehlike yani yapısal olarak çünkü onlar turizm amaçlı değiller yani onların. Topluma ilerde zarar getirecek aşık, yani kesinlikle. Ne bileyim yani hiç içlerinde. Her şeyden var. Yani kişisel olarak değerlendirmem belki yani kimseyi tespit etmedim ama. Çok sakın birileri olduklarını tahmin etmiyorum. Başka ne diyeyim yani ne devlet kontrol etmediği sürece baş belası artacak." (K13, 58, E)

Gelecek ile ilgili temennilerini ileten bazı katılımcılar ise gelecekte daha az yabancı görmek istediklerini şu şekilde dile getirmektedirler;

"İnşallah Yalova'mız çok güzel olur. Çoğu boşalır buradan. Şimdi sana sorduğum zaman soruya soru cevap yani sende istersin. Ben çok baktığın zaman bir kafeye gittiğin zaman niye benim yan tarafında Arap otursun, niye ben onun o ayak kokusunu çekeyim istediğim benim kendi insanım otursun bence gitsinler bu ülkeden ben onaylamıyorum insan olarak savaş olur bir şey olur tabi ki. Türk insanı misafirperver her şekilde gelebilirler, yiyebilirler ama belli bir zamandan

sonra bence buradan göndersinler. Çünkü Yalova'nın sahili onlara ait. Bize değil hiçbir şekilde bize ait değil. Ben öyle düşünüyorum. Ben sahile çocuğumu alıp da gezmek istemiyorum. Onlarla arkadaşlık yapmasını istemiyorum." (K24, 48, K)

"Gelecek hakkında ben size şöyle söyleyeyim. Artık biz bunların içerisinde yaşayacak yer bulamayacağız. Çünkü hızla çoğalacaklar. İnanılmaz nüfus artışı söz konusu. " (K16, Derinlemesine Görüşme, 2024)

Yabancı gruplar ile ilişkilerin daha da azalacağını düşünen başka bir katılımcının düşüncesi şu şekildedir;

"Birebir ilişkilerde de gelmeyeceğiz, ticaretle de gelmeyeceğiz, gelmeyeceğiz çünkü menfaatçi bir millet yani genlerinde var. O yüzden bize pek bir faydaları dokunmayacak. Biz olduğumuz müddetçe bizle olacaklar ama biz tökezlediğimiz zaman bizim milletimiz Allah göstermesini zora girdiği zaman asla. İlk gemiyi terk edecek onlardır." (K29, 34, E)

Yabancı grupların varlığını tehdit olarak gören başka bir katılımcı ise şu şekilde düşünmektedir;

"Bütün evler neredeyse hep onların şimdi zaten yasak mı gelmiş bir şey olmuş ama sen benim yerime sen al diyorsun el altından alınıyor. Kızım ya git tapu dairesine azıcık para sıkıştır. Bak nasıl şey yapıyor senin üstüne ya bırak Allah'ını seviyorsan ya neredeyse Yalova'nın yarısı Arap. Fatih caddesi hep onların. Yukarı ki tepeler hep onların aklımız çıkıyor. Vallahi benim oğlum şimdi elektrik okutmaya. Anne diyor, böyle bir şey olamaz diyor. Yani o tepeler ne öyle ya diyor. Çocuk ilk defa gidiyor oralara anne diyor Arap kaynıyor burası diyor Armutlu için. Ben gidip de orada bir gün kalmadım. Tatil yapamadım. Neden onlara göre yapıyorlar, veriyorlar, ediyorlar sen. Şimdi ev almaya kalkış ev alamazsın şimdi çünkü neden Arapların yüzünden oldu. Onların da suçu değil. Bizim Türklerin suçu kardeş." (K35, 26, E)

Arap göçmenlerin gelecekte daha da artacağını düşünen bir diğer katılımcı düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir;

"Arap göçmenler bu gidişle artacak sürekli çünkü sürekli ucuz bir ülke onlar için bir fırsat oluyor. Hani böyle tatil yeri çok olan şeyi çok olan bir ülkede rahatça arsa alıyorlar. Vatandaşlık alıyorlar, uzun süre yaşayabiliyorlar da tatil için geliyorlar. Ben olumsuz bakıyorum." (K24, 48, K)

Gelecekte yabancı grupların nüfusunun daha az olması gerektiğini belirten başka bir katılımcının görüşü aşağıdaki gibidir;

"Kayıt dışında zaten kesinlikle karşıyım. Kayıt dışı göçmenin çalıştırılmasına tamamıyla karşıyım. Dediğim gibi bir yabancı popülasyonu olacaksa bile nitelikli

kaliteli refah seviyesi yüksek, döviz getirecek bir katma değeri olan kaliteli bir popülasyonun olması gerektiğini düşünüyorum. Yeterli düzeyde ama fazla değil. Sonuç itibarıyla fazla popülasyona karşıyım. Şu Arap göçmenlerde medeniyetsizlik var. Ukrayna'da Rusyalı göçmenlerde ise kültürel medeniyet var. Yani apartmanda nasıl yaşayacağını biliyor. Komşusuna nasıl saygılı davranacağını biliyor paylaşımını biliyor. Bir ekmeğini paylaşır, bir çayını paylaşır. Muhabbet ederken Türkçe öğrenmek ister o kendi dilini öğretmek ister. Ukrayna daha iyi." (K33, 36, E)

Yalova'daki ev sahibi halkın yabancılar bağlamında gelecek hakkındaki görüşlerine ilişkin diğer bulgular aşağıdaki gibidir;

"Bazıları vatandaşlık almış, onların da gideceğini zannetmiyorum. Yani bazılarının vatandaşlık almış mesela burada daha rahat. Orada savaş var, zaten bitmiş yıkılmış yer kalmamış. Ben onların da pek gideceğini zannetmiyorum. Yarısı burada kalır. Yani artık bu saatten sonra ve ileride de sorun olabilir. Bunlar yani önlem almazsanız mesela bu Yalova bu kadar göç almaması lazım. Yani bu kadar fazla değil mi sizce de fazla değil mi? Yani çok fazla ve yani biz azınlıktaydık şu an burada. Yoğunluk olarak bakıldığında. Eskiden daha güzeldi. Tanıdık bir sürü insan görürdüm şimdi artık yok." (K22, 20, K)

"İzni sonuçta belediye veriyor. Yani eğer bu fazlaysa bence belediye bu işe el atıp seyrekleştirmeli veya işte onlara göre bir yer ayarlama olayı olmalı diye düşünüyorum. Hani istenmiyorsa ama bunlar normal işleyişi bozmuyorsa. Bence bir sıkıntı yoktur ama rahatsızlık hissediliyorsa çözülmeli." (K29, 34, E)

Bulgular genel olarak incelendiğinde katılımcı görüşlerinin göç olgusu ve göçmenler bağlamında görüşlerinin olumsuz yönde ilerlediği söylenebilmektedir.

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu başlık çerçevesinde verilen bulgular çalışmanın alanyazın bölümünde verilen tanım ve teoriler doğrultusunda tartışılmıştır. Tartışma sonrasında çalışmanın sonuçları ve önerileri belirtilmiştir.

5.1. Tartışma

Bu çalışma 2023 Kasım ayında başlamış ve Yalova'da yaşayan ev sahibi topluluğun Yalova'daki yabancı uyruklular hakkındaki görüşlerini ve deneyimlerini çokkültürlülük bağlamında incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda Yalova merkez ilçesinde ikamet eden 35 kişi ile görüşülmüştür. Görüşmelerin çalışma amacına daha iyi hizmet etmesi amacıyla daha çok çalışma hayatına dahil olan, göçmenler ile ilişkili olduğu düşünülen katılımcılar seçilmiştir. Yapılan görüşmeler ile katılımcılara göç, göçmenler, göçmenler ile ilgili ne düşündükleri sorulmuş; sorular çeşitlendirilerek katılımcıların konu hakkındaki algıları ve fikirleri çokkültürlülük bağlamında incelenmeye çalışılmıştır.

Katılımcıların yanıtları ile elde edilen veriler alt amaçlara ayrılarak incelenmiş, analiz edilmiştir. Tezin ilk bölümünde çalışmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları ayrıntıları ile açıklanmış; böylece tezin çerçevesi hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde ise çalışmanın daha iyi anlaşılmasını sağlayacak kavramlar, terimler, argümanlar, teoriler ayrıntıları ile açıklanmıştır. Bu bölümde ilk önce çokkültürlülük kavramı, çokkültürlülüğün oluşma nedenlerinden olan göç, anlamı, nedenleri, sonuçları, çalışmaya katkı sağlayacak teorileri ile ele alınmıştır. Sonrasında kronolojik sıraya uygun olarak Türkiye'nin göç tarihinden ve Türkiye'ye olan göçlerden bahsedilmiştir. Bu bölümde aynı zamanda çalışmanın öznesi olan Yalova şehri ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Bu bölümün son başlığı altında ise çalışmanın ana kavramlarından olan başta uyum olmak üzere algı, kalıp-yargı gibi kavramların tanımları incelenmiştir.

Üçüncü bölümde ise elde edilen verilerin kimden, ne şekilde, nasıl elde edildiği ve nasıl analiz edildiği ile ilgili bilgiler sıralanmıştır. Dördüncü bölümde elde edilen veriler açıklanmıştır. Elde edilen veriler incelendiğinde Yalova'da ev sahibi toplumun göçmen, sığınmacı gruplar hakkında genel düşüncelerine ilişkin bulgular bağlamında, Yalova'daki ev sahibi halkın göç ve göçe ilişkin olguları yakından tanıdığı gözlemlenmiştir. Fakat bu kavramların yakından tanınması göçmenler ve ev sahibi halk arasındaki ilişkileri

geliştirmek için yeterli olmamıştır. Bu bağlamda çokkültürlülüğü toplumsal kültür olarak ele almak, farklı kültürlerin toplumda nasıl bir arada var olduğuna, bu kültürlerin birbirlerini nasıl etkilediğine ve kültürel çeşitliliğin sosyal olarak nasıl deneyimlendiğine odaklanılması yönünden yarar sağlayacaktır. Bu yaklaşımla, Yalova'daki ev sahibi toplumun, yabancı gruplarla zaman içinde kurduğu ilişkileri, toplumsal normları ve dinamikleri analiz etmek amaçlanmaktadır (Modood, 2007).

Yalova'da ev sahibi toplumun göçmen, sığınmacı gruplar hakkında genel düşüncelerine ilişkin bulguların incelenmesi sonucu göçmenlerin varlığının çoğu zaman tehdit yaratan bir unsur olarak görüldüğü fark edilmiştir. "Türk Basınında Suriyeli Sığınmacı Temsili Üzerine Bir İçerik Analizi" isimli çalışmada da (metin ve görsel analizler sonucunda) yoksulluk ve yardım temalarından sonra, 'tehdit' temasının sığınmacıların temsillerinde en sık tekrarlanan tema olduğu görülmektedir (Pandır, Efe & Paksoy, 2015, s. 20-22). Çalışmaya göre sığınmacılar, olumsuz ekonomik ve işgücü etkilerinden toplumsal gerginlikleri arttıran linç görüntülerine kadar çeşitli şekillerde tehdit edici olarak tasvir edilmiştir. Bu bağlamda sığınmacılara yönelik tehdit algısının medya tarafından da beslenildiği söylenebilir.

Katılımcıların göçmenlerin yoğunlukta olduğu alanlardan kaçındıkları, özellikle Arap göçmenler tarafından açılan mekanlarda yer almadıkları görülmüştür. Bu durum ve katılımcıların göçmenler ile ilgili düşünceleri çokkültürlülük kavramını tamamlayan ve olayların pratikte incelenmesini sağlayan gündelik çokkültürlülük kavramı ile tartışılabilir.

Bir katılımcının dile getirdiği "PTT'den sonrası benim Yalova'm değil." ifadesi Yalova'daki gerilim alanlarının ne kadar güçlü bir şekilde tanındığının göstergesidir. Burada PTT'nin adres verilmesinin nedeni PTT'den sonra şehrin sahil bölümünün başlamasıdır. Sahil Bahçelievler Mahallesi'nde yer almaktadır ve sahile en yakın cadde ise çalışmada ismi sıklıkla geçen Fatih Caddesi'dir. Mekanlar ile birlikte katılımcıların dikkat çekmek istediği konular genellikle göçmenlerin kültürlerine yönelik rahatsızlıklarını içermektedir. Bu anlamda gerilimlerin sadece alanlar ile sınırlanmadığı, katılımcıların kendi aralarında da söz konusu gerilimleri yeniden ürettiği gözlemlenmektedir. Bunun sonucu da uyumun oluşmasını engelleyen söylem ve fikirlerin oluşmasıdır.

Bu durum şehir içinde kutuplaşmaya neden olmuştur. Özellikle gerilim alanı olarak tanımlanan, şehrin meşgul alanları olan bölgelerde kesin bir ayrımın olduğu söylenebilir. Bu durumun kanıtı olarak birçok katılımcının Fatih caddesini 'Arabistan' olarak adlandırması verilebilir. Arabistan olarak adlandırılan bölgenin çeşitli yerlerinde bulunan farklı göçmen gruplarına ait olan bu mekanların müşterileri genellikle kendi etnik kökenlerinden ya da göçmenlerden oluşmaktadır. Ev sahibi halk ise bölgeye Arap göçmen yoğunluğunu çağrıştıran isimler ile hitap edilmesinden anlaşılaacağı üzere, kendini söz konusu bölgeye ait hissetmemektedir.

Ev sahibi halkın Arap göçmenler ile ilgili çeşitli düşüncelere sahip olduğu söylenebilir. Bunlardan ilki maddi durumu iyi olamayan, sosyal statüsü, ekonomik statüsü düşük olarak görülen göçmenlerin Suriye'den ya da Afganistan'dan geldiği fikridir. Bu durumun da medya tarafından desteklendiği söylenebilir. "Türk Basınında Suriyeli Sığınmacı Temsili Üzerine Bir İçerik Analizi" isimli çalışmada sığınmacıların genellikle homojen bir grup olarak gösterilmesinin, onların çeşitli özelliklerinin göz ardı edilmesi sonucunu doğurduğu vurgulanmıştır. Çalışmada özellikle görsel medyanın daha iyi sosyoekonomik statüye sahip sığınmacıları ve Türkiye'de kendi kaynaklarıyla hayat kuranları yeterince temsil etmemesine dikkat çekilmiştir. Bu tür temsillerin tekrarlanması, sığınmacı ile toplumun tamamı arasındaki 'biz/onlar' ayrımını pekiştirmektedir. Sığınmacıların her zaman aynı zor koşullarda ve bizden farklı olarak gösterilmesi, onları toplumdan dışlamakta ve muhtaç olarak gösterilmelerine neden olmaktadır. Bu şekilde, sığınmacıların farklı durumları ve özellikleri gizlenmekte ve toplumdan dışlanmaları pekiştirilmektedir (Pandir, Efe & Paksoy, 2015, s. 22).

Bir diğer fikir ülkenin doğusundan gelen her göçmenin Arap ya da Müslüman olduğu fikridir. Özellikle Arap göçmenlerin ev sahibi halk ile bağ kuramamasının nedenlerinden biri tüm Arap göçmenlerin turist olduğu algısıdır. Yalova bahsedildiği üzere Arap göçmenleri genellikle turist kimlikleri ile tanışmışlardır. Bu turist kimliğine sahip olan göçmenler para harcamaları, bol yatırım yapmaları, gayrimenkulleri değerinin üstünde satın almaları ile ünlenmişlerdir. Dolayısıyla güncel durumda Yalova'da yaşayan ev sahibi halk 'yeni' göçmenlik halini tanımakta zorluk çekmektedir. Bu durum doğal olarak bilinmeyene olan korku, yabancılık, tehdit hislerini uyandırmıştır. Bu durum yerli halkın göçmenlere yönelik algıları üzerinden tartışıldığında son 10-15 yılda yerli halkın göçmenler ile ilgili düşüncelerinin olumsuz yönde ilerlediği söylenebilir. "Yeni Irkçılığın

Mülteciler Üzerindeki Görünümü: Türkiye’deki Haber Örnekleri” isimli çalışmada başlangıçta Türk vatandaşları Suriyeli mültecilere karşı iyi niyetli bir tutum sergilediği ancak zamanla Türk halkının Suriyelilere karşı tutumunda on yıl içinde bir değişim olduğu iletilmiştir (Kaya, 2023, s.113). Bu değişimin, Türkiye'nin demografik, ekonomik ve kültürel yapısındaki değişimlerle paralellik gösterdiği söylenebilir.

Katılımcıların, göçmenler ile ilgili gelinen noktadan memnun olmasalar da göçmenlere yönelik doğrudan suçlamalarda bulunmaktan kaçındıkları gözlenmiştir. Katılımcılar güncel durumun göçmenlerin hatası değil göç ile ilgili politikaların hatası olduğunu dile getirmişlerdir. Katılımcılar politikaların ülkenin lehine olması gerektiğini, bu doğrultuda göç politikalarının uygulanması ve uyum sürecinin denetlenmesi gerektiğini ekleyip sonuç olarak sığınmacıların ülkelerin arasında sıkışan kişiler olduklarını vurgulamışlardır.

Devlet politikaları ile ilgili bir başka memnuniyetsizlik ise göçmenlerin ülke ve Yalova özelinde ticari alanlarda fark edilen rolleridir. Yalova çerçevesinde bakıldığında sahil, Fatih Caddesi, Bahçelievler Mahallesi gibi gerilim alanlarında (Wise, 2009; Gün Çıngı, 2023, s. 107) Yalova sakinlerinin bile zor kiraladığı ya da satın aldığı mekanların göçmenler tarafından rahatlıkla kullanılması düşüncesi görüşmenin ilk aşamalarında göçmenlerin gelir düzeyleri ile bağdaştırılırken; görüşmenin sonlarına doğru ise devletin ve belediyelerin izni olmadan böyle bir durumun yaşanmayacağı vurgulamıştır. Bu durum yönetim mekanizmalarına olan güveni sarsmaktadır.

Göçmenlerin, Yalova'daki ticari alanlarda yerel halktan daha kolay kiralama veya satın alma yapabilmeleri düşüncesi, ekonomik rekabeti artırmakta ve bu durum yerel sakinler arasında gerilim yaratmaktadır. Bu durum, çokkültürlülük teorisinin temel ilkelerinden biri olan sosyal adalet ve eşitlik kavramlarıyla çelişmektedir (Kymlicka, 2007, 307-330). Yerel halkın, ekonomik kaynaklara erişim konusunda eşitlik olmadığını düşünmesi toplumsal huzursuzluk yaratabilmektedir. Kymlicka'nın (1995), çokkültürlülük açıklamaları ile paralel olarak bu çalışmada da çokkültürlülüğün sağlıklı bir şekilde işlemesi için yasa ve kanunlar ile desteklenmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Yalova'daki ev sahibi halkın göçmen gruplar ile sosyal ve kültürel ilişkilerine ilişkin bulgular incelendiğinde, görüşmelerde ev sahibi halkın çoğu zaman göçmen denildiğinde Arap göçmenler üzerinden sorulara cevap verdiği ve şikayetlerini Arap göçmenler

bağlamında dile getirmeye çalıştığı gözlenmiştir. Bu durum alanyazında da bahsedilen Rapoport ve Lomsky-Feder'in, "öteki" kavramıyla çok boyutlu bir perspektiften ele alınabilir. Bireyler kendilerini tanıtırken "ben" ve "öteki" karşıtlığı üzerinden düşünmektedirler. Bu karşıtlık kişilerin kendi kimliğini anlamasına ve toplumsal konumunu belirlemesine yardımcı olmaktadır. Öteki olarak tanımlanan ise bireyin kendisinin karşısında gördüğü ve farklılaştırdığı toplumdur. Öteki ile olan ilişkiler genellikle anlayış ve çatışma üzerinden şekillenmektedir. Dolayısıyla öteki ile olan ilişkilerin farklılıkların yönetilmesi hususunda önemli role sahip olduğu söylenebilir (Rapoport& Lomsky-Feder, 2004). Bu aşamada Rapoport ve Lomsky-Feder'in çalışması ile benzer olarak elde edilen veriler doğrultusunda Yalova'da yaşayan ev sahibi halkın özellikle Arap göçmen gruplarını ötekileştirdiği söylenebilmektedir.

Rapoport ve Lomsky-Feder aynı zamanda ötekileşme sonucu oluşan dışlayıcılığın ötekileştirilen grupların ekonomik fırsatlardan yararlanmasını engellediğini dile getirmektedir. Bu aşamada bu çalışma, çalışmanın yapıldığı yer ve araştırdığı göçmen gruplar yönünden farklılıklar içermektedir. Çalışmanın sadece Suriyeliler ya da sadece Afgan göçmenler bağlamında yapılmaması söz konusu farklılıklardan birisidir. Çünkü bu gruplar ekonomik statülerinin diğer göçmen gruplara göre daha düşük olması ile tanınmakta ve çoğu çalışmada da bu şekilde ele alınmaktadır. Bu aşamada tekrar belirtilmelidir, Suriyeli ve Afgan göçmen grupları Yalova şehrinde en az bulunan göçmen gruplarındandır. Yalova'da ise göçmen grupların yerli halktan farklı olmaksızın aynı çalışma alanlarında yer alması, ticaret konusunda kendi müşteri profiline sahip olması gibi durumlar ekonomik fırsatlardan mahrum kalma durumu ile uyuşmamaktadır. Ev sahibi halk, birlikte elle tutulur bir zaman geçirilmesine rağmen Arap göçmenler ile diğer göçmen gruplarla kurulduğu kadar yakın bağlara sahip olamamışlardır. Bu durumda tartışılması gereken bir diğer konu 'Arap' kelimesinin kullanım biçimidir. Arap kelimesi hem dilsel hem de kültürel bağlamda çeşitli anlamlar taşıyan bir söylemdir. Kültürel ve tarihsel bağlamda "Arap", bir etnik grup olarak Arap milletini, bu milletin tarihini, geleneklerini ve kültürel kimliğini ifade etmektedir (Said, 1978, s.75). Ayrıca, İslam dini ile olan bağı nedeniyle, Arap terimi aynı zamanda dini bir kimlik de taşımaktadır (Esposito, 2003).

Arap kelimesine bazen olumsuz anlamlar da yüklenebilir, özellikle siyasi veya toplumsal tartışmalarda (Said, 1981, s.16-17). Bu bağlamda, söylemdeki Arap kelimesinin

kullanımı, sosyal, politik ve kültürel dinamikler açısından dikkatli bir şekilde değerlendirilmelidir. Ev sahibi olan Yalova halkının 'Arap' kelimesini olumsuz anlam yükleyerek kullandığı söylenebilir.

Bu bağlamda, toplumsal farkındalığın artırılması ve etnik çeşitliliğin kabulü, bu olumsuz algıların aşılması için kritik öneme sahiptir. Bu teori, bireylerin sosyal kimlikleri ve davranışları aracılığıyla damgalanmasının toplum içindeki kabul ve dışlanma süreçleri üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu açıklamaktadır. Goffman'a göre, damgalama, bireylerin sosyal kimliklerini algılama biçimleri ve bu kimliklerin toplumda nasıl karşılandığı üzerinde büyük bir etkiye sahiptir (Goffman, 2014, s. 49-51). Burada, 'Arap' etiketi belirli bir grubun özelliklerini damgalayarak onları olumsuz algılara maruz bırakmaktadır. Goffman, damgalamanın çoğunlukla fiziksel özelliklere dayandığını belirtir. Yalova'da göçmenlerin fiziksel özelliklerini (koyu tenli, bıyıklı erkekler vb.) Doğu kökenli olarak tanımlanması, onların toplumsal kimliğini yaratmanın aşamalarındandır. Bu durum, bireylerin toplumsal kimliklerine dayalı etiketleme ve damgalama süreçlerinin toplumsal ayrımcılık ve dışlanmayla nasıl bağlantılı olduğunu göstermektedir. Göçmenlerin fiziksel özelliklerine dayalı genellemeler, anlayış ve hoşgörü yerine önyargı ve damgalama kültürünü teşvik edebilmektedir. Benzer şekilde "Suriyeli Sığınmacıların Damgalanma Bağlamında Yerel Halk Gözünden İncelenmesi: Çanakkale Örneği" isimli çalışmada da sığınmacıların, dil, giyim ve ten rengi gibi farklılıklar temelinde damgalanmakta ve etiketlenmekte oldukları belirtilmiştir. Çalışmada bu durumun, sığınmacıların topluma gerçek anlamda entegre olmasını engellemekte ve ayrımı pekiştirmekte olduğu vurgulanmıştır (Önal, 2022, s.125-126).

Sosyal ilişkiler yönünden görüşmeler incelendiğinde ev sahibi halk ve göçmen gruplar arasında güçlü bağların olduğunu söylemek oldukça zordur. Ev sahibi halk tarafından göçmen gruplar ile olabilecek ilişki biçimleri ticari ilişkiler alanı içinde tanımlanmıştır. Bu ilişki biçimlerinde esnaf ya da ürün sağlayan roller ev sahibi halka atfedilmiştir. Göçmen gruplar ise daha çok müşteri olarak tarif edilmişlerdir. Söz konusu ilişki biçimlerinin dışında ev sahibi halkın göçmen gruplar ile yakın ilişkiler kurmadığı sonucuna varılabilir. Sığınmacı grupları ele alındığında ise ev sahibi halkın sığınmacı gruplara maddi veya manevi yönden yardım eden rolünü üstlenmekten kaçınmadığı söylenilebilir. Yardım başlığı altında sosyal ilişkilerin kurulmasının daha yaygın olduğu

eklenebilir. Kymlicka'ya göre bu durum kültürel etkileşim ve entegrasyon açısından sınırlı bir yaklaşımı göstermektedir (Kymlicka, 1995, s. 75-106).

Sosyal ilişkilere etki eden bir diğer faktörün medya olduğu söylenebilir. Katılımcılar haber içeriklerinde Yalova ve göçmenler ile ilgili olumsuz içeriklere pek rastlamadıklarını dile getirmişlerdir. Fakat katılımcılara göre bu durum genel olarak göçmen grupların zararsız olduğu anlamına gelmemektedir. Ülke genelinde göçmen gruplar ile ilgili yapılan haberler Yalova'da yaşayan ev sahibi halk tarafından da 'endişe verici' olarak yorumlanmaktadır. Bu yorumlanma ile benzer olarak “Suriyeli Sığınmacıların Medya Tasvirleri ve Ahlaki Panik” isimli tez çalışmasında da göçmenler ile ilgili medya tasvirlerinin halk tarafından endişe ile karşılandığı sonucuna erişilmiştir (Mohul, 2024, 70-71). Bu çalışmaya göre göçmenler ile ilgili medya tasvirleri sığınmacıları tehdit unsuru olarak göstermeye eğilimlidir. Bu durum halk tarafından özellikle sığınmacı göçmenlerin ikinci plana atılmasına neden olmuştur. Haber başlıklarında ayrımcı bir dil kullanıldığı çalışma tarafından ulaşılan sonuçlar arasındadır.

Göçmenlerin suçlu olarak temsil edilmesi yerli halkın genel olarak ülkeye yönelik göç eylemleri konusunda güvensiz hissetmeye yönlendirebilmektedir. Bu çalışmadan ve literatürdeki birçok çalışmadan farklı olarak Yalova'da sadece Suriyeli sığınmacılara değil tüm yabancı gruplara odaklanılmaya çalışılsa da göçmenler ile ilgili medya temsillerinin kolektif bir endişe yarattığı fikrine ulaşılmıştır. Katılımcılar tarafından haberlerde görülen şiddet içeren olayların Yalova'da pek olmadığı belirtilmiştir. Fakat haberin öznesi hangi yabancı grup olursa olsun haberlerin veya sosyal medya paylaşımlarının Yalova'da yaşayan ev sahibi halk üzerinde etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Bu durum Kymlicka'nın çokkültürlülük teorisi çerçevesinde, yerel ve ulusal dinamiklerin etkileşimi ile tartışılabilir. Medya, çokkültürlülüğü teşvik eden kampanyalar aracılığıyla ulusal kimliğin zenginleşmesine katkıda bulunabilir. Bu durum hem yerel hem de ulusal düzeyde sosyal uyumun sağlanmasına yardımcı olmaktadır (Kymlicka, 2007, 145-146). Bu açıdan bakıldığında göçmenlerin medya temsillerinin çokkültürlülük yönünden yarar sağlamadığı söylenebilir. Yerel haberlerde pek fazla olumsuz haber ile karşılaşmayan katılımcılar, sosyal medya platformlarında birçok olumsuz haber ile karşılaştıklarını dile getirmişlerdir. Bu durum Yalova'da yaşayan göçmen gruplarını da olumsuz etkilemektedir.

Katılımcıların bir kısmı Rusya, Ukrayna, Bulgaristan, Özbekistan' dan gelen göçmenler ile Araplardan daha fazla ortak yön bulduklarını vurgulamışlardır. Bunun nedeni ise o bölgelerden gelen göçmenler için belirlenen sıfatların (çalışkan, erken kalkan, saygılı) Arap göçmenlere göre daha olumlu nitelikler taşıması olduğu söylenebilir. Konu ile ilgili olarak “Yeni Irkçılığın Mülteciler Üzerindeki Görünümü: Türkiye’deki Haber Örnekleri” isimli çalışma mültecilerin Türkiye’de nasıl tasvir edildiğine dair çelişkileri vurgulamaktadır (Kaya, 2023, s. 113-114). Çalışmada Ukraynalı ailelerin Türkiye’ye gelmesini kabul eden bir görüş öne çıkarken, bazı insanların Afgan mültecilere karşı olumsuz tutumlara sahip olduğu fikri öne çıkmaktadır. Çalışmada Kilis’te yapılan bir çalışmada, Suriyeliler 'tembel bir millet' olarak algılandığı, Ukraynalıların ise daha eğitilmiş ve bu nedenle daha hoş karşılandığından bahsedilmektedir. Ayrıca, Arap kültürüne karşı genel bir küçümseme bulunduğu fakat AB ülkelerinin medeniyetin temsilcileri olarak görüldüğü belirtilmektedir. Bu süreçte, kültürler arasındaki farklılıklar vurgulanırken, içindeki kültürlerin çokluğu göz ardı edilebildiği anlaşılmaktadır.

Yemek kültürü ve aile ilişkileri gibi unsurlar, yerel halk ve göçmen gruplar arasında bazı ortak noktaların bulunabileceğini gösterir. Bu durum, çokkültürlülüğün zenginliğini vurgular. Ancak, katılımcılar göçmen gruplar ile daha az ortak yön bulduklarını ifade etmiştir. Bu durum kültürel yakınlık algısını ve uyumu olumsuz etkilemektedir. Uyum, çalışmanın literatür kısmında bahsedildiği üzere iki taraflı bir süreci ifade etmektedir (Miller, 2003). Sadece göçmenler tarafından alınan aksiyonlar bu durumda uyumu sağlamaya yeterli olmayacaktır. Bu aşamada göçmen grupların kültürel yakınlık algısının da araştırılması önem kazanmaktadır.

Yalova’da yaşayan ev sahibi toplumun yabancı grupların uyum süreçleri hakkındaki görüşlerine ilişkin bulgulara dair sonuçlar incelendiğinde yerel halkın göçmenleri, özellikle Arap göçmenleri uyumsuz bulduğu söylenebilir.

Yabancı grupların ev sahibi halk tarafından uyumsuz bulunması çokkültürlülük ve göç teorileri bağlamında çeşitli dinamikleri ve zorlukları ele almaktadır. Katılımcıların, göç politikalarının değiştirilmesi gerektiği vurgusu, Kymlicka'nın (2001, s.36-38) kapsayıcı toplum anlayışı ile ilişkilendirilebilir. Bu anlayış, farklı kültürel kimliklerin tanınması ve toplumsal entegrasyon için etkili politikaların gerekliliğini vurgulamaktadır. Yalova'daki göçmenler ile ilgili düzenleyici mekanizmaların eksikliği, bu teoremin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Uyum süreçleri bağlamında katılımcılar tarafından ilk dile getirilen durum göçmenlerin Türkçe bilmemesi olmuştur. Dil ev sahibi halk tarafından sosyal ilişkilerin ilk şartı olarak görülmektedir. Katılımcılar tarafından Türkçeyi bilerek öğrenmediği düşünülen Arap göçmen grup görüşmenin bu aşamasında eleştirilerin odağı olmuştur. Katılımcılar Yalova'da uzun süredir yaşayan Arap göçmenleri hedef göstererek isteseler bile iletişim kuramamaktan yakınmışlardır. Özellikle esnafılık yapan katılımcılar bazen sohbet etmek istediklerini fakat Arapların merhaba, günaydın gibi basit kelimelerden başka kelime bilmediklerini dile getirmişlerdir. Bu durum ile benzer olarak “Türkiye’deki Suriyeli Göçmenlerin Toplumsal Yaşam Alanındaki Pratiklerini Çokkültürlülük Bağlamında Sorunsallaştırmak: Bolu İli Örneği” isimli çalışmada da göçmenlerin dil öğrenme konusundaki isteksizliğine değinilmiştir (İleri, 2020, s. 129). Suriyeli katılımcılar ile yapılan bu çalışmada dil kurslarının ücretsiz olmasına rağmen Suriyeli göçmenlerin katılım sağlamadığı iletilmiştir. Bu çalışmada Suriyelilerin kendilerini ev sahibi halktan kültürel açıdan farklı bulduğu, dolayısıyla ev sahibi halk ile etkileşimde bulunmaktan kaçındığı iletilmiştir. Bu durumun sonucu olarak Suriyeli katılımcılar daha rahat hissettikleri bölgelerde yani şehrin Suriyeli yoğunluklu mahalle, çarşı-pazar gibi bölgelerinde kalarak yaşamlarını idame ettirdiklerini iletmışlerdir. Yalova’da da benzer olarak katılımcıların yabancı grupların dil konusunda konfor alanlarında kalmalarından bahsettiği görülmüştür. Fakat Yalova’da katılımcılar bu durumu yabancı grupların ortak dil kullanmaya ihtiyaç duymaması ile bağdaştırmıştır. Dil öğrenme eyleminin toplum içine girme, çalışma ile gerçekleşeceğini dile getiren ev sahibi halk çoğu göçmenin buna Yalova’da ihtiyaç duymadığını belirtmiştir.

Dil, göçmenlerin topluma entegrasyonunu etkileyen temel unsurlardan biridir. Kymlicka'nın çokkültürlülük teorisi çerçevesinde, dilin sosyal ilişkilerdeki rolü, kültürel etkileşimin ön koşullarından biri olarak görülebilir. Katılımcıların Arap göçmenlerin dil becerilerini eleştirmesi, entegrasyon süreçlerindeki zorlukları vurgulamaktadır (Kymlicka, 1995 s. 171-172).

Göçmenlerin, bulundukları toplumla entegrasyonu için yerel dili öğrenmeleri önemlidir. Dil öğrenimi, sosyal ilişkiler kurmalarına ve toplumsal hayata katılmalarına yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda yerel halk ile daha anlamlı etkileşimler sağlanabilmektedir. Dil ile ilgili Kymlicka'nın fikirlerini destekleyici kanıtlar bu çalışmada yer almaktadır. Katılımcılar sıklıkla göçmen gruplar ile ilişki kuramadıklarından yakınmışlardır. Bu

durumun hem ev sahibi halk hem de göçmen gruplar için çokkültürlülüğü olumsuz etkiyecek faktörleri oluşturduğu açıktır. Fakat bu görüş tek yanlıdır. Bu çalışmanın da sınırlılıklarından biri olan göçmen grupların fikrinin alınmaması göçmen gruplara karşı suçlayıcı bir yaklaşımı beraberinde getirmektedir.

Katılımcıların uyumun sağlanması adına bahsettiği kriterlerden birinin de hijyen ve görgü kuralları olması, toplumsal normların göçmenlerin uyum sürecinde nasıl bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Katılımcılar yabancı grupların hijyen kurallarına yeterince dikkat etmediklerini sürekli olarak vurgulamışlardır. Özellikle Arap yabancı gruplarla bir araya gelinen her mekânda (sahil, kafeler, çalışma alanları vs.) katılımcıların hijyen konusunda dile getirdiği şikayet tonlu söylemler dikkat çekmektedir. Bulgular kısmında belirtildiği üzere özellikle Arap göçmenler katılımcılar tarafından "pis olmaları, çöplerini toplamamaları, evlerini temizlememeleri, apartman kurallarına uymamaları" gibi konularda eleştiri toplayan grup olmuştur. Bu bağlamda hijyen ve görgü kurallarının, katılımcılar tarafından uyum bozan bir etken olarak değerlendirilmesi, çokkültürlülük, göç ve "öteki" olma hali bağlamında çeşitli dinamiklerle ilişkilendirilerek tartışılacaktır.

Daha önce de belirtildiği gibi çok kültürlülük, farklı kültürel normların yan yana var olduğu bir toplumsal yapıya işaret etmektedir. Ancak her kültür hijyen ve görgü kurallarına dair kendine özgü bir anlayışa sahiptir. Katılımcıların, Arap göçmenlerin hijyen kurallarına uymadığına yönelik gözlemleri, yerel halkın bu kültürel normları nasıl algıladığını göstermektedir. Bu tür normları tanıma ve saygı gösterme ihtiyacını Kymlicka (2001, s.293-325), çokkültürlülük anlayışında vurgulanmaktadır. Ancak, çalışma bulguları analiz edildiğinde, bu durumun pratikte zorluklar sunduğu açıktır.

Said'in (1978, s. 49-73) 'Öteki' kavramı, Batı'nın Doğu'yu nasıl marjinalleştirdiğini ve tanımladığını ele almaktadır. Yalova'daki katılımcıların Arap göçmenlerin hijyen standartlarını eleştirmesi, bu 'öteki' algısının bir parçası olarak görülebilir. Hijyen ve görgü kuralları gibi konular, göçmenleri yerel toplumun gözünde uyumsuz bir grup olarak damgalayabilir. Bu tür bir algı, toplumda önyargıların ve ayrımcılığın güçlenmesine yol açmaktadır. Bulgularda hijyene yapılan güçlü vurgu, aynı zamanda hijyenin göçmenlerin uyum süreçlerindeki sosyal normlar bağlamındaki etkisinin bir göstergesidir. Bu durum, Simmel'in 'öteki' teorisi ve Goffman'ın damgalama teorisinin analizi için önemli bir temel sağlamaktadır.

Yalova'daki katılımcıların Arap göçmenlerin hijyen standartlarını eleştirmesi, 'öteki' algısının işlediğini göstermektedir. Görüşmelerde, ev sahibi topluluk Türk halkının hijyene ve görgü kurallarına verdiği önemi vurgulamış, ancak özellikle Arap göçmenlerin hijyen kurallarına fazla değer vermediğini belirtmiştir. Ev sahibi toplumun Arap göçmenleri yeterince Müslüman görmediği göz önüne alındığında, hijyene önem vermemenin de din temelli dışlanmaya yol açabileceği söylenebilir. Bu bağlamda “İstanbul’da Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Algı ve Tutumlar: Partizanlık, Yabancı Karşıtlığı, Tehdit Algıları ve Sosyal Temas” isimli çalışmada da din kardeşliğinin sığınma arayanlara yönelik olumlu etkisinin azaldığı vurgulanmaktadır. Çalışmada din kardeşliği söylemine katılanlar ile katılmayanlar arasında Suriyelilere yönelik tutumlarda büyük bir fark olduğu ve bu farkın ekonomik yük söylemine destek arttıkça azaldığı belirtilmektedir (Morgül, Savaşkan & Mutlu, 2021, s. 75-76).

Yalova'daki ev sahibi toplumun tutumlarının yabancı göçmenlerin geldikleri ülkelere göre nasıl değiştiğine ilişkin bulguların sonuçlarını analiz edildiğinde, çalışmada Arap kökenli yabancı grupların kültürel özelliklerinin hoş görülmemesi çokkültürlülük anlayışının pratikte nasıl farklı sonuçlar doğurabileceğine dair önemli bir örnek sunmaktadır. Özellikle Arap göçmenlerin kültürel farklılıklarının olumsuz algılanması, toplumsal kabul ve kültürel entegrasyon konularında mevcut önyargıların ve stereotiplerin etkisini gösterirken aynı zamanda çokkültürlülük bağlamında kapsayıcı toplum anlayışının uygulamadaki zorluklarını da ortaya koymaktadır.

Kapsayıcı toplum anlayışı, tüm bireylerin ve grupların eşit fırsatlara sahip olduğu, farklı kültürel kimliklerin tanındığı ve saygı gösterildiği bir toplumsal düzeni ifade eder (Kymlicka 2001, s. 317-323). Çokkültürlülük idealinin gerçekleşmesi için önem teşkil eden bu anlayışın Yalova şehrinde uygulanmadığı çalışmanın bulgularınca kanıtlanmıştır. Bu bağlamda, Arap göçmenlerin diğer gruplara göre daha az hoş karşılanması, bu kapsayıcı anlayışın pratikte uygulanmadığını göstermektedir.

Yalova'daki ev sahibi halkın yabancılar bağlamında gelecek hakkındaki görüşlerine ilişkin bulgular incelendiğinde ev sahibi halkın, gelecek düşüncelerini 'karamsar' olarak tanımladığı gözlenmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu gelecek ile ilgili endişelere sahip olduğunu dile getirmiştir. Yalova'da yaşayan ev sahibi halkın en büyük endişelerinden birinin şehrin göçmenler tarafından fethedilmesi olduğu gözlemlenmiştir. Fethedilme biçimleri ise farklılık göstermektedir. İlk olarak katılımcıların sayı olarak

göçmenlerin varlığından özellikle Arap göçmenlerin varlığından rahatsızlıklarını dile getirmelerinden, sayısal oranlarla bir baskılanma olayından bahsetmişlerdir. Bir sonraki fethetme biçimi ise kültürel değerler üzerinden yapılmaktadır. Katılımcılar genç nüfusun göçmenlerin kültüründen etkilenmesinden ya da kültürlerin evlenme gibi yollarla bir araya gelmesinden çekindiklerini dile getirmişlerdir.

Kymlicka (1995, s.29-31), çokkültürlülük bağlamında entegrasyonu göçmenlerin yerel toplumlarla etkileşimde bulunmasını ve yerel değerleri benimsemesini teşvik edilmesi, aynı zamanda göçmenlerin kendi kültürel kimliklerini koruma haklarını da elde etmesi olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda Kymlicka'nın entegrasyon açıklamalarının çokkültürlülük perspektifinde daha ılımlı bir yaklaşımı temsil ettiği söylenebilir. Yalova'daki ev sahibi halkın göçmenlerin varlığını "fetih" olarak algılaması, çokkültürlülüğün sağladığı fırsatları değil, tehditleri ön plana çıkardığını göstermektedir. Bu durum toplumsal uyum ve entegrasyon konularında zorlukları vurgulamaktadır. Sayısal olarak baskınlık kurulma olayını katılımcılar aynı yerden göç eden grupların dayanışmasına bağlamışlardır. Bu durum sosyal ilişkiler ağı (network) kuramı ile bağdaştırılabilmektedir. Alanyazında da açıklanan teoriye göre göç öncesi ve sonrası süreçlerde göçmenler sosyal ağlara başvururlar. Bu ağlar, aile, arkadaşlar ve topluluk üyelerinden oluşmaktadır. Bu üyeler göç eden bireylere bilgi, kaynak ve destek sağlarlar (Massey vd., 1993, s. 431-466).

Sosyal ilişkiler ağı, göçmenlerin hangi yerlere gideceğini ve hangi stratejileri izleyeceğini etkileyen kritik bir faktör olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışma ile paralel olarak katılımcılarında fark ettiği üzere göçmen gruplar kendi toplulukları ile dayanışma içinde yaşamaktadırlar. Sosyal ağlar göçmenlerin hedef ülkedeki yaşamaları üzerinde önemli bir rol oynamaktadır. Yalova'da yaşayan katılımcılarda sosyal ilişkiler ağı teorisinin özelliklerine uygun olarak göçmenlerin birbirine iş bulduklarını ya da çalışacakları ticari mekanları açtıklarını söylemişlerdir. Benzer sonuçlara ulaşan bir diğer çalışma ise 'Türkiye'de Yaşayan Afgan Göçmenlerin Göç Süreçleri: Sosyal Ağların Rolü' isimli çalışmadır (Demir 2022, s. 102-103). Bu çalışmada Afgan katılımcılarla görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler sonucunda sosyal ağların hem Afgan göçmenlerin göç etme kararı aşamasında hem de göç yolculuğu sırasında etkili olduğu bulunmuştur. Sosyal ağlar göçmenlerin varış ülkesindeki yaşamlarında da etkili olmuştur. Sonuç olarak bu çalışma göçmenler arasında kurulan bu ağların zincirleme göçe dönüştüğü ve

Afganistan'dan Türkiye'ye göçün devam ettiği sonucuna varmıştır. Böylece ilk gelen göçmenler kendilerinden sonra gelen göçmenlere yardım ederek ve yeni göçmenlere rehberlik ederek göçü bir döngüye dönüştürmüştür. Çalışmaya göre Afgan göçmenler sadece kişisel ağlar aracılığıyla değil aynı zamanda sosyal medya gibi platformlar aracılığıyla da ağ kurmakta ve mevcut ağlarını geliştirmektedirler. Çalışma göçmenlerin Türkiye'deki hayata uyum sağlamalarının bu ağların olumlu etkisini vurgulamaktadır. Türkiye'ye uyum sağlayan göçmenlerin Türkiye'de kalış süreleri ile başka bir ülkeye gitme isteklerinin azalmasının doğru orantılı olduğunu belirtmektedir. Bu durum Yalova'daki ev sahibi toplumun göçmenler ile ilgili düşüncelerini desteklemekte ve demografik tehdit olarak 'fetih' algısının anlaşılmasına katkı sağlamaktadır.

Katılımcılar için bir başka fethetme biçimi ise maddi yollarla yapılan biçimdir. Katılımcıların yabancı grupların Türk halkından zengin olduğunu dolayısı ile daha rahat bir yaşama sahip olduklarını dile getirmişlerdir. Bu düşünceye göre yabancılar farklı para kurları ile ücret aldığından Türkiye'de rahatça paralarını harcayabilmektedirler. Bu durumda onlara güç kazandırmaktadır. Bu maddi güç göçmenlerin Yalova şehrinde sorunsuz yaşamalarını sağlamaktadır. Bu görüşün tek taraflı olması, yabancı gruplar ile ilgi yapılması gereken çalışmaların önemini ortaya koymaktadır. Özellikle Yalova bölgesinde zenginlikleri ile bilinen bazı yabancı gruplarının ücretleri hakkında ulaşılabilecek bir verinin olmaması bu çalışmanın sınırlılıkları arasında yer almaktadır. Literatürde genel olarak göçmen gruplarının maddi yetersizlik ile bağdaştırılmasının Yalova için doğru bir yargı yaratmadığı söylenebilir. Çünkü literatürde maddi yetersizlik bağlamında tartışılan gruplar ya Suriyeliler ya da Afganlar olmuştur. Yalova'da ise bu grupların diğer yabancı gruplara oranla daha az bulunduğu ve bu gruplarında belirli iş alanlarında kendine yer bulabildiği bu çalışmanın sonuçlarından biri olmuştur.

Bu konuya çokkültürlülük perspektifinden bakıldığında Kymlicka'nın maddi zenginliği kültürel zenginlik ile bağdaştırdığı görülmektedir. Kymlicka'ya göre göçmenlerin maddi açıdan zengin olması yerel toplulukların kültürel pratiklerini de zenginleştirir, etkileşim ve öğrenme fırsatları yaratır (Kymlicka, 2007, s.377-382). Bu çalışmada ise Kymlicka'nın çalışmasından farklı olarak Yalova'da yaşayan halkın maddi zenginliği kültürel zenginlik yerine tehdit unsuru olarak gördüğü gözlemlenmiştir. Bu durum Türkiye'nin genel ekonomik durumunun iyi olmaması ile açıklanabilir. Türk lirasının günden güne düşüş yaşaması halkın kendisini daha güvensiz hissetmesine neden olmaktadır. Yalova

açısından bakıldığında bu durumun ev sahibi halk olarak Yalova halkını da olumsuz etkilediği görülmektedir.

Çokkültürlülük perspektifinden bakıldığında maddi yetersizliklerin olumsuz etkileri olduğu söylenebilir. Bu duruma ek olarak katılımcıların, göçmenlerin günümüzdeki maddi yararları ile ilgili görüşleri de dikkat çekmektedir. Birçok katılımcı göçmenlerin şehre olan ekonomik katkısından bahsederken göçmenlerden eskisi gibi bir gelir elde edemediğini vurgulamıştır. Bu duruma ek olarak evlerin kiralalarının da yüksek olmasının nedeni olarak göçmenlerin gayrimenkul satın alması gösterilmiştir. Çünkü katılımcılara göre göçmenler Türk lirasına göre yüksek olan para kurları ile alışveriş yapmaktadır. Bu durum özellikle gayrimenkul sektöründe daha fazla kira ya da ücret talep edilmesine neden olmuştur. Bu durum ile zıt olarak “Suriyeli Göçmenlerin Türk Konut Piyasasına Etkileri” isimli çalışmada mültecilerin inşaat sektöründe düşük maliyetli işgücü yoluyla konut arzını olumlu etkilediği iletilmektedir (Köşgeroğlu, 2024, s. 62-63). Çalışmada, mültecilerin kayıt dışı işgücü piyasasında ucuz iş gücü olarak kullanıldığı ve inşaat maliyetlerinin büyük kısmının işçilik maliyeti olduğu, dolayısıyla nispeten düşük maliyetli konut arzının artırılmasının uzun vadede konut fiyatlarını düşürme eğiliminde olduğu belirtilmektedir. Bulgularda belirtildiği üzere Yalova’da yaşayan ev sahibi halk ise gayrimenkul fiyatlarının yükselmesinin göçmenlerin Yalova’ya gelmesi ile başladığını iletmektedir.

5.2 Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, Yalova’da yaşayan ev sahibi topluluğun Yalova’daki tüm yabancı uyruklular hakkındaki görüşlerini ve deneyimlerini çokkültürlülük bağlamında inceleyebilmeyi amaçlamıştır. Bu amaçla çokkültürlülük bağlamında Yalova’daki göçmen gruplar ile yerel halk arasındaki sosyal dinamikler, gerginlik alanları hakkında, Yalova’daki ev sahibi halkın perspektifinden, katılımcıların deneyimleri doğrultusunda önemli bulgular sunulmuştur. Katılımcıların ifadeleri analiz edildiğinde ve çalışmanın temel aldığı kavramlarca tartışıldığında, yerel halkın göçmenleri "öteki" olarak tanımlama eğiliminde olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum toplumsal kutuplaşmaya yol açmaktadır. Özellikle Arap göçmenlerin yoğunlaştığı Fatih Caddesi ve Bahçelievler Mahallesi gibi alanlar gerginlik yerleri olarak işaretlenmekte; bu yerlerdeki sosyal etkileşimler yerel halkın kaygı ve rahatsızlık duygularını pekiştirmektedir.

Katılımcılar göçmenlerin varlığını "fethetme" olarak algılamakta, bu durum yerel halkın kültürel değerlerini ve sosyal ilişkilerini tehdit eden unsur olarak görülmekte ve toplumsal uyumu zorlaştırmaktadır. Çokkültürlülük bağlamında, göçmenlerin yerel kültürle etkileşimi ve entegrasyonunun sağlanması için yalnızca ekonomik fırsatlar değil, aynı zamanda toplumsal adalet de gerekmektedir. Ancak Yalova'da göçmenlerin yaptığı ekonomik katkılar, yerel halkın onları tehdit edici olarak algılamasını engelleyememektedir.

Görüşmelerde, görüşülen kişilerin göçmenlerle ilişkilerinin çoğunlukla ticari alanla sınırlı olduğu gözlemlenmiştir. Ev sahibi toplum göçmenleri müşteri olarak görmektedir. Ancak, sosyal etkileşimlerde zayıf bağlar kurmaktadır. Arap göçmenlerin dil becerilerinin eksikliği, bu sosyal ilişkileri daha da kısıtlamakta ve kültürel etkileşim üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olmaktadır. Kymlicka'nın belirttiği gibi, dil öğrenimi yerel topluma entegrasyonun anahtarıdır; bu bağlamda, göçmenler için Türkçe öğrenmenin önemi anlaşılmaktadır.

Ayrıca, kültürel algılar, göçmen gruplarıyla ortak bir zemin bulma mücadelesi vermeleri ve eğitim, prestij gibi sosyal hiyerarşilerin vurgulanması gerçeğiyle daha da karmaşık hale gelmektedir. Bu durum sosyal dışlanmaya yol açmakta ve sosyal ilişkilerin gelişmesini engellemektedir. Yerel halkın göçmenlerin kültürel çeşitliliği ve farklı etnik kökenleri hakkında bilgi eksikliği bu olumsuz algıyı pekiştirmektedir. Sonuç olarak, Yalova'da sosyal uyumu sağlamak için çok kültürlülüğün zenginliği tanınmalı ve göçmenlerin yerel topluma entegrasyonu desteklenmelidir. Bu, yerel halkın göçmenlerle ilişkilerini yeniden değerlendirmelerine ve sosyal adalet ve eşitliğin sağlanmasına katkıda bulunmalarına olanak tanıyacaktır. Gelecekteki çalışmalar, göçmen gruplarının bakış açıları da dahil olmak üzere bu dinamikleri daha kapsamlı bir şekilde ele almalı ve karşılıklı anlayışın geliştirilmesine katkıda bulunmalıdır.

Uyum, iki taraflı bir süreçtir ve yalnızca göçmenlerin eylemleriyle sağlanamaz. Bu bağlamda, çokkültürlülüğün bir ideal olarak gelişimi için yasal müdahalelerin önemi büyüktür. Bu müdahalelerin yoğunluğu, çokkültürlülüğün ve uyumun ne derece sağlandığını etkilemektedir. Bu hedeflere ulaşabilmek adına farklı alanlarda stratejik çalışmalar yapılmalıdır.

Yerel halkın göçmenlerin kültürlerini tanıması için seminerler ve atölyeler düzenlenmelidir. Bu tür etkinliklerin, kalıplaşmış yargıların yıkılmasına ve kültürel alışverişin artmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

Göçmenleri ve yerel halkı ya da ev sahibi halkı bir araya getiren sosyal etkinlikler, festivaller veya kültürel günler düzenlenmelidir. Böylelikle iki grup arasındaki etkileşimi artırmak hedeflenebilir. Ayrıca, sosyal medya ve dijital platformlar aracılığıyla iki grup arasındaki iletişimi teşvik etmek için çevrimiçi topluluklar oluşturulabilir. Kültürel etkileşim, bu platformların tanıtımının bir parçası olmalıdır.

Göçmenler ve yerel halkı bir araya getirmek için spor turnuvaları, sanat sergileri ve diğer sosyal etkinlikler düzenlenebilir. Bu etkinlikler yerel ve göçmen nüfuslar arasında bağ kurma fırsatları sağlayabilir. Dayanışma ve iş birliğini artırmak için yerel ve göçmen grupların iş birliği yapabileceği ortak projeler, etkinlikler (çevre temizlikleri, hayır etkinlikleri gibi) düzenlenmelidir.

Sosyal uyumu sağlamak için kapsayıcı politikalar hayati bir rol oynamaktadır. Hem göçmenleri hem de yerel halkı temsil eden platformlar yerel yönetimler tarafından kurulmalıdır. Bu, her iki tarafında karar alma süreçlerine katılımlarını artıracak ve ihtiyaçlarına dair daha fazla içgörü sağlayacaktır. Ayrıca, eğitim, istihdam ve sosyal hizmetler alanlarında eşit fırsatları sağlamak için kapsayıcı politikalar geliştirilmelidir.

Göçmenlerin yerel medyada temsil edilme biçimini izlemek ve olumsuz temsilleri düzeltmek için medya denetleme programları oluşturulmalıdır. Ayrıca, kültürel çeşitliliğin olumlu yönlerini vurgulamak için medya aracılığıyla halkla ilişkiler kampanyaları düzenlenebilir. Bu tür kampanyalar kamu algıları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabilir.

Ek olarak sosyo-psikolojik düzeyde de bazı uyum projeler geliştirilebilir. Buna örnek olarak mentorluk programları oluşturulabilir. Mentorluk programları, yerel halk ile göçmenler arasında destekleyici ilişkilerin geliştirilmesini teşvik edebilir. Psikososyal destek hizmetleri, göçmenlerin ruh sağlığını desteklemeli ve yerel halkın faydalanabileceği şekilde tasarlanabilmelidir.

Sonuç olarak, Yalova'da yerli halk ile göçmen gruplar arasındaki etkileşim, kültürel, ekonomik ve sosyal bağlamda karmaşık bir yapı sergilemektedir. Göçmenlerin uyum sağlaması ve yerli halkın göçmenlerle olan ilişkileri, sadece göçmenlerin çabalarıyla

değil, aynı zamanda yerli halkın bu süreçteki tutumlarıyla da şekillenecektir. Bu nedenle hem yerli halkın hem de göçmenlerin deneyimlerinin derinlemesine incelenmesi, toplumsal uyum ve çokkültürlülük süreçlerinin daha sağlıklı bir şekilde gelişmesine katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Abadan-Unat, Nermin. (2006). Bitmeyen Göç. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Abar, Adem. Yerli ve Suriyeli Girişimcilerin Rekabet ve Entegrasyon Konusundaki Düşünceleri: Gaziantep Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2023
- Adıgüzel, Y. (2016). Göç Sosyolojisi, Nobel Akademik Yayınları
- Akıncı, B., Nergiz, A., & Gedik, E. (2015). Uyum süreci üzerine bir değerlendirme: Göç ve toplumsal kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 58-83
- Aktel, M., & Kaygısız, Ü. (2018). Türkiye’de göç yönetimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(2), 579-604
- Alba, R., & Nee, V. (2003). Remaking the American Mainstream: Assimilation and Contemporary Immigration. Harvard University Press
- Appadurai, A. (1996). Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization. University of Minnesota Press
- Arı, K. (2016). Geçmişten günümüze şehir ve kadın. Samsun: Canik Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:55-17-02
- Arslan, T., & Taş, B. (2022). Türkiye’de Uluslararası Göç-Suç İlişkileri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 10(1), 1-28
- Bartram, D & Monforte, P & Poros M. (2017) Göç Meselesinde Temel Kavramlar, Trc, İtir Ağabeyoğlu Tuncay. Hece Yayınları
- Bauman, Z. (2006) Küreselleşme: Toplumsal Sonuçları. Ayrıntı Yayınları
- Bauman, Z. (2013) Sosyolojik Düşünmek. Ayrıntı Yayınları
- Bauman, Z. (2015). Parçalanmış Hayat, Postmodern Ahlak Denemeleri. Milet ve Nihal, 12(2), 191-196
- Bauman, Z. (2016) Postmodern Etik. Ayrıntı Yayınları
- Baumann, G. (2002). The multicultural riddle: Rethinking national, ethnic and religious identities. Routledge
- Biernacki, P., & Waldorf, D. (1981). Snowball sampling: Problems and techniques of chain referralsampling. *Sociological Methods & Research*, 10(2), 141-163.
- Bostan, H., & Sertkaya Doğan, Ö. (2021). Population Change in Yalova Province. *Kastamonu University Journal of Engineering and Sciences*, 7(1), 27-53

- Brunton-Smith, I., Sutherland, A., & Jackson, J. (2013). The role of neighbourhoods in shaping crime and perceptions of crime. In *Neighbourhood effects or neighbourhood based problems? A policy context* (pp. 67-87)
- Bryman, A. (2016). *Social research methods* (5th ed.). Oxford University Press
- Canatan, K. (2020). Toplumsal değişim perspektifinden göç sosyolojisi
- Castles, S., Miller, M. J., Bal, B. U., & Akbulut, İ. (2008). Göçler çağı: Modern dünyada uluslararası göç hareketleri. İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Ceylan, M. A., (2003) Marmara Depreminin (17 Ağustos 1999) Yalova Şehrine Etkileri. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (3rd ed.). Sage Publications
- Crenshaw, K. (1991). Mapping the margins: Intersectionality, identity politics, and violence against women of color. *Stanford Law Review*, 43(6), 1241-1299
- Çağlayan, S. (2006). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (17), 67-91
- Çeken, H., Yılmaz, G. Ö., & Ertürk, N. (2018). Arap Ülkelerinden Gelen Turistlerin Etkilerine Yönelik Yerel Halkın Algısı: Sapanca Örneği. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 401-414
- Çelik, H. (2008). Çokkültürlülük ve Türkiye'deki görünümü. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(15), 319-332
- Demir, E. (2022). 'Türkiye'de Yaşayan Afgan Göçmenlerin Göç Süreçleri: Sosyal Ağların Rolü' Yüksek Lisans Tezi. Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
- Deniz, O. (2011). 1990 sonrasında Türkiye'ye yönelen sığınma hareketleri ve etkileri. TÜCAUM VI. Ulusal Coğrafya Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 93-102
- Doğan, A. S. (2020). Yalova Halkının Suriyeli Algısı: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi
- Doytcheva, M., & Akıncılar-Onmuş, T. (2009). Çokkültürlülük. İletişim Yayınları
- Doytcheva, M. (2020). "White Diversity": Paradoxes of Deracializing Antidiscrimination. *Social Sciences*, 9(4), 50
- Durguti, A. (2015). Dış Politika ve Göç Yugoslavya'dan Türkiye'ye Göçlerde Arnavutlar. *Balkan Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 139-144
- Ekşi, N. (2018). Mahkeme Kararları Işığında İnsani İkamet İzni. *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 38(2), 243-283
- Erdoğan, M. M. (2022) Suriyeliler Barometresi 2021, The UN Refugee Agency

- Erdoğan, M. M. (2021) Suriyeliler Barometresi 2020, The UN Refugee Agency
- Erdoğan, M. M. (2015). Türkiye'deki Suriyeliler: toplumsal kabul ve uyum. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Esposito, J. L. (2003). Unholy war: Terror in the name of Islam. Oxford University Press, USA
- Fielden, A. (2008). Local integration: an under-reported solution to protracted refugee situations. UNHCR, Policy Development and Evaluation Service
- Fraser, N. (1997). Justice Interruptus: Critical Reflections on the "Post-Socialist" Condition. Routledge
- Friedrich, K. (2010). Theories of migration in sociology and economics: monetary and non monetary factors (Doctoral dissertation, Graz)
- Geçtan, E. (2006). Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar. Metis Yayınları
- Goffman, E. (2014). Damga: Örselenmiş Kimliğin İdare Edilişi Üzerine Notlar. çev. Ş. Geniş, L. Ünsaldı, SN Ağırnaslı. Ankara: Heretik Yayıncılık
- Gramsci, A. (1971). Selections from the Prison Notebooks. International Publishers
- Güllüpcinar, A. G. D. F. Göç Olgusunun Ekonomi-Politigi ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme
- Gün Çıngı, T. (2021). Suç korkusunun farklı görünüşleri: Bireysel korku, öteki için korku ve ötekenden korku. (Ed. Y. Sevim), Korku Sosyolojisi içinde s. (201-215).Konya: Eğitim Yayınevi
- Gün Çıngı, T. (2023). Çokkültürlülüğü Okumak. İçinde: A. F. Yıldırım (Ed.), *Çokkültürlülük Fragmanları* (s. 94-114). Çizgi Kitapevi Yayınları
- Güvenç, B. (2005). İnsan ve Kültür. Boyut Yayın Grubu
- Held, D. (1999). Global Transformations: Politics, Economics and Culture. Polity Press.
- Hogg, M. A., & Vaughan, G. M. (2005). Social psychology. Pearson Education
- International Organization for Migration. (2009). International migration law: A practical handbook. IOM
- IOM. (2022). Etkileşimli Dünya Göç Raporu. IOM
- İçduygu, A. (2000). The politics of international migratory regimes: Transit migration flows in Turkey. *International Social Science Journal*, 52(165), 357-367
- İçduygu, A. & Biehl, K. (2009). Migration 'securitization' and its everyday implications: An examination of Turkish asylum policy and practice

- İçduygu, A., & Aksel, D. B. (2012). Türkiye’de düzensiz göç. Uluslararası Göç Örgütü Türkiye
- İleri, E. (2020). “Türkiye’deki Suriyeli Göçmenlerin Toplumsal Yaşam Alanındaki Pratiklerini Çokkültürlülük Bağlamında Sorunsallaştırmak: Bolu İli Örneği” Yüksek Lisans Tezi. Çankırı Karatekin Üniversitesi
- Jain, S. (2016), Worlds within and Beyond Words: Bourdieu and the Limits of Theory, (Ed.: D. Robbins), The Anthem Companion to Pierre Bourdieu, s.201-226, Anthem Press
- Kachybekova, F., & Pazarbaşı, B. (2024). Uluslararası Medyada Göçmen Haberlerini Çerçevelemek: Ukraynalı Göçmenlerin Medyada Temsili. *Etkileşim* (13), 158-191
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1985). Yeni İnsan ve İnsanlar. Sosyal Psikolojiye Giriş. Beta Basım Yayınevi
- Karadağ, H. N. (2024). 1923'ten Günümüze Türkiye'nin Yüz Yıllık Göç Tarihi. *Topkapı Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 123-138
- Karasu, M. A. (2017). Göç ve uyum sorunu. Uluslararası, 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu, 631-649
- Kazel, E. & Bayartan, M. (2021). Yerleşme Coğrafyası Açısından Bir İnceleme: Yalova Şehri. *Coğrafya Dergisi*, (43), 143-158
- Kaya, B., & Çağlayan, S. (2023). İran'dan Türkiye'ye Göç ve Göçmen Ağları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (58), 161-181
- Kazel, E. (2014). Yalova şehir coğrafyası (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü)
- Kılıçaslan, E. (2006). Almanya'daki Türklerin Türk-Alman ilişkileri açısından önemi ve Türk nüfusunun etkinliğinin artırılmasına yönelik alınabilecek tedbirler. Atılım Üniversitesi
- Köşgeroğlu, G. S. (2024). “Suriyeli Göçmenlerin Türk Konut Piyasasına Etkileri” Yüksek Lisans Tezi. Boğaziçi Üniversitesi
- Kukathas, Chandran. (2004). The case for open immigration. In Contemporary debates in applied ethics. : Blackwells
- Kuzu, N. (2005). Osmanlıdan modern Türkiye'ye geçiş döneminde aydınların medeniyet-din ilişkilerine bakışı Hüseyin Kâzım Kadri ve Musa Cârullah Bigiyef örneği (Master's thesis, Bursa Uludağ University (Turkey)).Kvale, S. (2007). Doing interviews. Sage Publications
- Kymlicka, W. (1995). Multicultural Citizenship: A Liberal Theory of Minority Rights. Oxford: Oxford University Press

- Kymlicka, W. (1998) *Finding Our Way: Rethinking Ethnocultural Relations in Canada*. Toronto: Oxford University Press
- Kymlicka, W. (2001) *Politics in the Vernacular: Nationalism, multiculturalism, and citizenship*. Toronto: Oxford University Press
- Kymlicka, W. (2007). *Multicultural Odysseys: Navigating the New International Politics of Diversity*. Oxford University Press
- Lawler, S. (2008). Stories and the social world. *Research methods for cultural studies*, 22.
- Macar, E. Y. (2015). Yunanistan'dan Anadolu'ya göç: Nüfus mübadelesi. M. M. Erdoğan & A. Kaya (Eds.), *Türkiye'nin göç tarihi: 14. yüzyıldan 21. yüzyıla Türkiye'ye göçler* (pp. 171-185). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Mannaert, C. (2003). New issues in refugee research (No. 89). working paper
- Marotta, V. (2016). Theories of the stranger: Debates on cosmopolitanism, identity and cross-cultural encounters
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., & Pellegrino, A. (1993). Theories of international migration: A review and appraisal. *Population and Development Review*, 19(3), 431-466
- Modood, T. (2013). *Multiculturalism*. John Wiley & Sons
- Mohul, S. (2024). "Suriyeli sığınmacıların medya tasvirleri ve ahlaki panik" Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi
- Morgül, K., Savaşkan, O., & Mutlu, B. (2021). İstanbul'da Suriyeli sığınmacılara yönelik algı ve tutumlar: Partizanlık, yabancı karşıtlığı, tehdit algıları ve sosyal temas. Türkiye Ekonomik Sosyal Siyasal Araştırmalar Vakfı
- Odman, Tefik (1995). *Mülteci Hukuku*, Ankara, AÜSBF İnsan Hakları Merkezi Yay
- O'reilly, K. (2017). *International migration and social theory*. Bloomsbury Publishing
- Önal, Ö.Ö. (2022). "Suriyeli sığınmacıların damgalanma bağlamında yerel halk gözünden incelenmesi: Çanakkale örneği". Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale
- Pandır, M., Efe, İ., & Paksoy, A. F. (2015). Türk Basınında Suriyeli Sığınmacı Temsili Üzerine Bir İçerik Analizi/A Content Analysis on the Representation of Syrian Asylum Seekers in the Turkish Press. *Marmara İletişim Dergisi*, (24), 1-26
- Parekh, B. C. (1999). *Colonialism, tradition, and reform: an analysis of Gandhi's political discourse*. Sage

- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods* (3rd ed.). Sage Publications
- Pembecioğlu, N. (2012). Building identities: Living in the hybrid society. *Scientific Journal of Humanistic Studies*, 4(7), 46-59.
- Pustu, Y. (2022). Atatürk Dönemi'nde Ankara'ya Göçmen İskânı (1923-1938). *Journal of Ankara Studies*, 10(1)
- Rapoport, T., & Lomsky-Feder, E. (2001). Reflections on Strangeness in Context: The Case of Russian–Jewish Immigrants in the Kibbutz. *Qualitative sociology*, 24, 483-506
- Ravitch, S. M., & Carl, N. M. (2019). *Qualitative research: Bridging the conceptual, theoretical, and methodological*. Sage Publications
- Rawls, J. (1993). *Political Liberalism*. Columbia University Press
- Rudiger, A., & Spencer, S. *The Economic and Social Aspects Of Migration Conference* Jointly organised
- Ritzer G. (2011). *Küresel Dünya*. Ayrıntı Yayınları
- Ritzer, G. (2014). *Klasik sosyoloji kuramları*. De ki yayıncılık
- Sağlam, S. (2006). Türkiye’de İç Göç Olgusu ve Kentleşme. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*(5), 33-44
- Said, E. W. (1978). *Orientalism*. New York: Pantheon Books
- Sarınay, Y. (2011). Cumhuriyet döneminde Balkan ülkelerinden Ankara’ya yapılan göçler (1923-1990). *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 27(80), 351-388
- Simmel, G. (2009). *Yabancı, iç. Bireysellik ve Kültür*. çev. Tuncay Birkan, İstanbul: Metis Yayıncılık
- Sirkeci, İ., & Yaylacı, F. G. (2019). Küresel hareketlilik çağında göç kuramları ve temel kavramlar. Kuramsal ve uygulama boyutları ile Türkiye’de sığınmacı, mülteci ve göçmenlerle sosyal hizmetler, 15-39
- Şahin, C. (2001). Yurt dışı göçün bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki etkisine ilişkin kuramsal bir inceleme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2)
- Şişman, Y., & Balun, B. (2020). Transit göç ve Türkiye. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(2), 61-79
- Taşçı, Ö., & Kara, A. (2019). Türkiye’de oluşturulan yeni uyum politikası. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 260-313

- Taşkesen, A., & Yarcı, S. (2016). Tarihsel ve Sosyolojik Bir Deneyim Olarak Bir Arada Yaşama Modelleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(4), 179-190
- Taylor, C. (1994). *Multiculturalism: Examining the politics of Recognition*. Princeton UP
- Tekin, C. (2018). Yugoslavya'dan Türkiye'ye göçlerin nedenleri 1950-1958. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (39), 249-261
- Tekindal, M., & Arsu, Ş. U. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, 20(1), 153-172
- Tepealtı, F. (2019). Avrupa Birliği'ne yönelik Türkiye geçişli (transit) göç hareketleri ve Türkiye'nin düzensiz göçle mücadelesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 24(41), 125-140
- Tezcan, M. (1995). *Sosyolojiye Giriş*. Feryal Matbaası
- Tomlinson, J. (1999). *Globalization and culture*. Polity
- Tural, H. (2022). Küreselleşme ve Göç. Typlish. <https://typelish.com/>
- Tuzcu, A., & Bademli, K. (2014). Göçün psikososyal boyutu. *Psikiyatride güncel yaklaşımlar*, 6(1), 56-66
- Tümertekin, E. & Özgüç, N. (2002). *Beşeri Coğrafya / İnsan, Kültür, Mekan*. Çantay Kitapevi
- Tümtaş, M. S. (2020). Nöbetleşe dışlanma: göç ve sosyal dışlanma döngüsü (Vol. 477). İletişim Yayınları
- Tümtaş, M. S., & Köse, A. C. Yüz Yıllık Cumhuriyetin Göç Tarihi. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. Yılı Özel Sayısı), 63-75
- Türk Dil Kurumu. (2000). *Türk Dil Kurumu İmla Kılavuzu*. Ankara. TDK
- Uğur, Ö. (2020). Türkiyede yaşayan 12-14 yaş göçmen çocukların akran ilişkilerinin demografik değişkenlerle incelenmesi (Yalova örneği) (Master's thesis, Sağlık Bilimleri Enstitüsü)
- UNHCR. (2023). *Global Trends Report*. UNHCR. <https://www.unhcr.org/global-trends-report-2023>
- Uyar, G., & Ercan, R. (2021). Göç ve Göçmen Davranışlarında Gözlemlenen Sosyal Psikolojik Boyutlar. *International Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 7(45)
- Wise, A., & Velayutham, S. (2009). Introduction: Multiculturalism and everyday life. In *Everyday multiculturalism*. London: Palgrave Macmillan UK

- Vertovec, S. (2003). Migration and other modes of transnationalism: towards conceptual cross-fertilization. *International migration review*, 37(3), 641-665
- SYalçın, C. (2004). Göç Sosyolojisi. Ankara: Anı Yayıncılık
- Yalçın, G. M. (2017). Göç Psikolojisi. Pharmakon Kitap
- Yenigül, S. B. (2005). The effects of migration on urban. *Gazi University Journal of Science*, 18(2), 273-288
- Yıldırım, A. F. (2023). Çokkültürlülük Fragmanları
- Yıldırım, A., & Simsek, H. (1999). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (11.baski: 1999-2018)
- Yıldız, İ. (2018). Türkiye'ye uluslararası göçler ve Türkiye'nin göç politikası. Ankara: Kırmızı Çatı Yayınları
- Yiğit Özüdoğru, H. & Kan, A. (2021). Yerel Halkın Suriyelilere Yönelik Tutumunu Etkileyen Demografik Değişkenlerin İncelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21 (50), 162-194
- Young, I. M. (1990). Justice and the politics of difference. Princeton University Press
- Yin, R. K. (2018). Case study research and applications: Design and methods (6th ed.). Sage Publications

EKLER

EK –1: Etik Kurul İzin Belgesi

Evrak Kayıt Tarihi: 16.06.2023	Protokol No: 539535	Tarih: 27.07.2023
--------------------------------	---------------------	-------------------

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERÎ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Yüksek Lisans Tez Çalışması
KONU:	Sosyal Bilimler
BAŞLIK:	Yalova Halkının Arap Göçmenlere; Arap Göçmenlerin Yalova Halkına Yönelik Karşılıklı Algıları
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Doç. Dr. Filiz GÖKTUNA YAYLACI
TEZ YAZARI:	Zeynep Merve SİTKİ
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-
KARAR:	Olumlu

EK –2: Yarı-yapılandırılmış Görüşme Soruları

BİRİNCİ BÖLÜM

(Demografik Sorular)

- 1. Cinsiyetiniz:**
- 2. Yaşınız:**
- 3. Eğitim Durumunuz:**
- 4. Şu Anki İş Durumunuz:**
- 5. Aylık Geliriniz:**
- 6. Medeni Durumunuz:**
- 7. Çocuk:**

İKİNCİ BÖLÜM

- 1.Kendinizi kısaca tanıtır mısınız?
2. Bulunduğunuz bölgede göçmenler var mı?
3. Yaşadığınız bölgeyi nasıl tanımlarsınız?
4. Göçmenlerin yoğun olduğu alanlar? Bu alanları nasıl tanımlarsınız?
5. Göçmenler ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?
6. Sizce göçmenlerin Türkiye / Yalova'yı tercih etmelerinin nedeni nedir?
7. Göçmenler ile sosyal ilişkileriniz ne durumda?
8. Yakın olduğunuz göçmenler var mı?
9. Göçmenler ile ilgili sosyal medya / haberlerde ne tür içeriklere rastlıyorsunuz?
10. Göçmenler ile hiç sorun yaşadınız mı?
11. Göçmenler ile ilgili anınız / tecrübeniz?
12. Göçmenler ile ortak yönleriniz olduğunu düşünüyor musunuz?
13. Göçmenler ile kültürel olarak ortak yönleriniz olduğunu düşünüyor musunuz?

14. Sığınmacı / göçmen / mülteci kavramları size ne ifade ediyor?
15. Sizin göçmenler/sığınmacılar hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
16. Yalova'daki sığınmacılar/ diğer göçmenler arasında nasıl bir ilişki olduğunu düşünüyorsunuz?
17. Göçmenlerin topluma uyum sağladığını düşünüyor musunuz?
18. Göçmenler bağlamında gelecek hakkındaki düşünceleriniz nedir?

